

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา "เห็น" ในภาษาไทย

นายปริญญา วงษ์ตะวัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

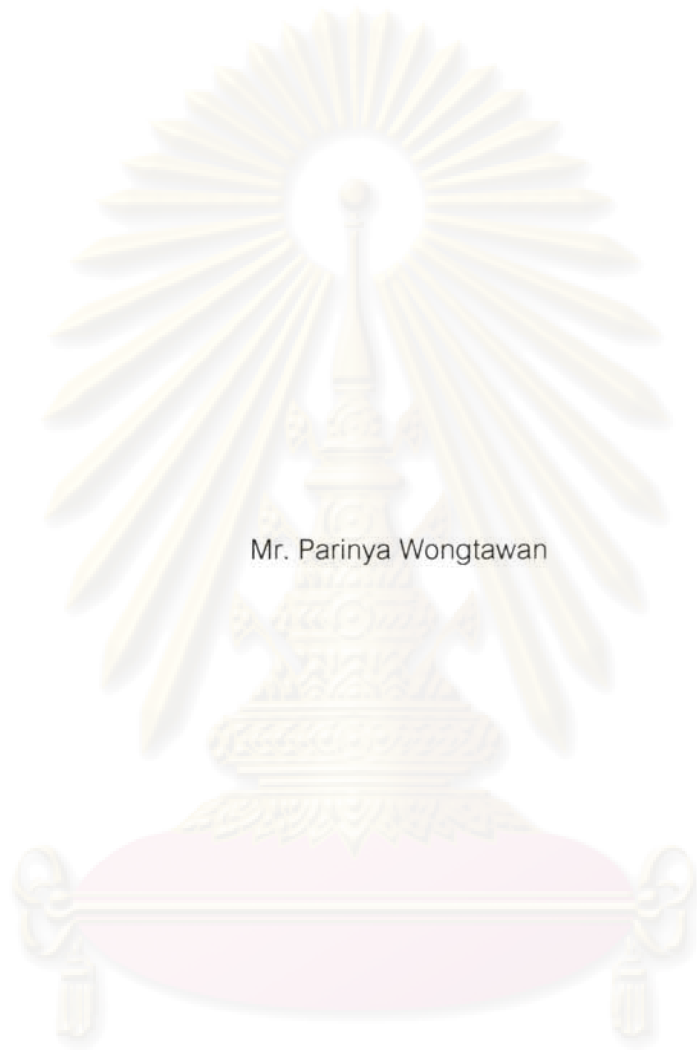
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SUBJECTIFICATION OF THE VERB HĒN IN THAI

Mr. Parinya Wongtawan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

520629

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา "เห็น" ใน
ภาษาไทย

โดย

นายปริญญา วงษ์ตะวัน

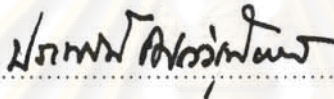
สาขาวิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

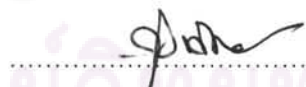

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ อัครวิรุฬห์การ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ธีราภรณ์ รติธรรมกุล..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ธีราภรณ์ รติธรรมกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.รุ่งทิพย์ รัตนานุสร)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญา วงษ์ตะวัน : การกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา “เห็น” ในภาษาไทย.
(SUBJECTIFICATION OF THE VERB HĒN IN THAI) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก: รศ. ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 106 หน้า.

การศึกษาคำนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การกลายเป็น “คำบ่งชี้หน้าที่ทางวจน-ปฏิบัติ” ของคำว่า “เห็น” การทำหน้าที่บ่งชี้ทางวจนปฏิบัติคือความหมายไวยากรณ์ประเภทหนึ่ง (Brinton1996; Traugott 1997; Dasher and Traugott 2002)

จากการศึกษาพบว่าคำกริยา “เห็น” ที่แสดงหน้าที่เป็นคำไวยากรณ์จะปรากฏอยู่ในบริบทเฉพาะ 3 บริบท ได้แก่ 1) “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ 2) “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” 3) “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในบริบทเฉพาะทั้งสามบริบทนี้แสดงความหมายทางไวยากรณ์เนื่องจาก “เห็น” ไม่ใช่คำกริยาหลัก กล่าวคือไม่ได้แสดงเหตุการณ์หลักของประโยค แต่แสดงข้อมูลเพิ่มเติมบางอย่าง โดยพบว่าคำว่า “เห็น” สามารถปรากฏแบบละได้ในทุกประโยคที่ปรากฏในสามบริบทนี้ “เห็น” แสดงหน้าที่ทางวจนปฏิบัติศาสตร์ที่เรียกว่า “คำแสดงการลดทอนน้ำเสียง” ได้แก่คำที่ใช้ลดทอนระดับน้ำเสียงแสดงความมั่นใจ และการยืนยันความถูกต้องที่มีต่อถ้อยความ ความหมายทางวจนปฏิบัติที่แสดงโดยคำว่า “เห็น” นี้เกี่ยวข้องกับโน้ตส์เรื่องอัตวิสัยที่เสนอโดยแลงแอกเคอร์ (Langacker 1985; 1991; 1999; 2006) เนื่องจากคำว่า “เห็น” ทำให้เกิดการมองภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่เรียกว่า “การมองภาพเหตุการณ์แบบผู้พูดมีส่วนร่วม” สถานะของเหตุการณ์ที่ถูกมองผ่านคำว่า “เห็น” นี้มีสถานะเป็นอัตวิสัยมากขึ้นเนื่องจากถูกมองผ่านมุมมองในฐานะผู้มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด ดังนั้น สถานะของเหตุการณ์สามารถตัดสินใจได้ภายใต้ขอบเขตมุมมองของผู้พูดเท่านั้น การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” นี้เป็นผลจากกระบวนการที่เรียกว่า “การลดเลือนและโปร่งใสของความหมาย” กล่าวคือความหมายของคำว่า “เห็น” เจือจางลงและสูญเสียความหมายต้นแบบไปจนหมดสิ้น

ภาควิชา.....ภาษาศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....ปริญญา วงษ์ตะวัน

สาขาวิชา.....ภาษาศาสตร์.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....กิ่ง/ทศ

ปีการศึกษา.....2552.....

4980162022 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS : VISUAL PERCEPTION VERB/ PRAGMATIC MARKER /
GRAMMATICALIZATION / SUBJECTIFICATION / SUBJECTIVITY

PARINYA WONGTAWAN: SUBJECTIFICATION OF THE VERB **hěn** IN THAI.

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. KINGKARN THEPKANJANA, Ph.D.106 pp.

This study examines the development of the verb **hěn** meaning 'see' into a pragmatic marker, which is generally considered one product of grammaticalization (Brinton1996; Traugott 1997; Dasher and Traugott 2002). It is found that **hěn** which exhibits this grammatical function occurs in three syntactic contexts: 1) **hěn** precedes a quotative clause 2) **hěn** co-occurs with the negative word **máj** 3) **hěn** co-occurs with the copula verbs **pen** and **dájkèe**. The meaning of the verb **hěn** in these three actual contexts is obviously grammatical as it does not constitute a semantic core but extra information. Furthermore, it is optional in every afore-mentioned context. **Hěn** functions as one of **mitigating devices** that softens the assertive force or degree of commitment towards the proposition. **Hěn** in these three syntactic contexts also exhibits a certain degree of subjectivity in Langacker's sense (1985, 1991, 1999, 2006) in that **hěn** construes the speaker as being a part of the events, which results in an ego-centric viewing arrangement in which the speaker/ conceptualizer remains inside its scope of predication. The potency of actual events becomes more subjective as being judged according to the speaker's very own visual perception. The grammaticalization of **hěn** results from the process of **attenuation and transparency** in which a large part of the basic meaning of **hěn** has disappeared.

Department :Linguistics.....

Student's Signature

Field of Study :Linguistics.....

Advisor's Signature

Academic Year :2009.....

Parinya Wongtawan
Kingkarn Thepkajana

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ.ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ศ.ดร.ชาโตชิ อุเอฮาระ คณะกรรมการสอบ ครอบครั้ว และพี่น้องผองเพื่อนนิสิตภาคภาษาศาสตร์ที่
มีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริม ผลักดัน ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

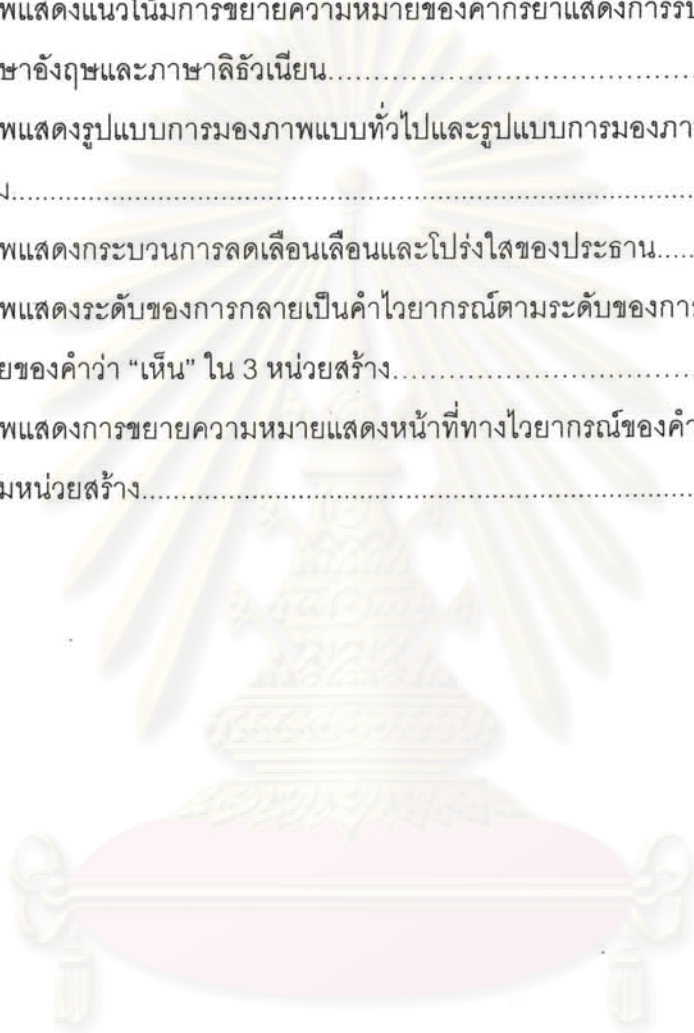
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	9
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.7 ตัวอย่างและสัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	11
2 ทบทวนวรรณกรรม.....	12
2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	12
2.1.1 ไวยากรณ์ปริชาน.....	12
2.1.1.1 แนวคิดพื้นฐานของไวยากรณ์ปริชาน.....	13
2.1.1.2 จากความเข้าใจพื้นฐานสู่ไวยากรณ์.....	16
2.2 แนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย.....	17
2.2.1 การกลายเป็นคำไวยากรณ์.....	17
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
2.3.1 งานวิจัยในภาษาอังกฤษ.....	22
2.3.2 งานวิจัยในภาษาอื่นๆ.....	26
2.3.3 งานวิจัยแบบลักษณะภาษา.....	27
2.3.4 งานวิจัยในภาษาไทย.....	28

บทที่	หน้า
3 การขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติของ คำว่า "เห็น".....	34
3.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า "เห็น".....	34
3.1.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า "เห็น" ใน ความหมายต้นแบบ (prototypical sense)	34
3.1.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า "เห็น" ที่ปรากฏหน้า อนุพจน์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause).....	38
3.1.3 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยา คำว่า "เห็น" ที่ ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ "ไม่".....	45
3.1.4 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏ ร่วมกับสัมพันธ์กริยา "เป็น" และ "ได้แก่".....	50
3.2 หน้าที่และความหมายทางวัจนปฏิบัติของคำว่า "เห็น".....	57
4 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา "เห็น".....	65
4.1 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification).....	65
4.1.1 การกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า "เห็น" ในหน่วยสร้างที่ปรากฏหน้าอนุพจน์ แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause).....	77
4.1.2 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า "เห็น" ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดง ปฏิเสธ "ไม่".....	81
4.1.3 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏร่วมกับ คำสัมพันธ์กริยา "เป็น" และ "ได้แก่".....	85
4.2 อัตวิสัย (subjectivity) ของคำว่า "เห็น".....	88
4.3 การกลายเป็นคำไวยากรณ์กับการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยาคำว่า "เห็น".....	90
5 สรุปผลและอภิปราย.....	95
5.1 สรุปผล.....	95
5.2 อภิปรายผล.....	97
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	100
รายการอ้างอิง.....	102
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	106

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1. ภาพแสดงแนวโน้มการขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาอังกฤษและภาษาลีวเนียน.....	27
2. ภาพแสดงรูปแบบการมองภาพแบบทั่วไปและรูปแบบการมองภาพแบบมีส่วนร่วม.....	71
3. ภาพแสดงกระบวนการลดเลือนเลือนและโปร่งใสของประธาน.....	74
4. ภาพแสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามระดับของการกลายเป็นอัติวิสัยของคำว่า “เห็น” ใน 3 หน่วยสร้าง.....	91
5. ภาพแสดงการขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ในสามหน่วยสร้าง.....	96

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

คำว่า “เห็น” เป็นคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยจะเห็นได้จากงานวิจัยในภาษาต่างๆ จำนวนไม่น้อย เช่น สมศีล ฌานวังสะ (Channawansa, 1986) อีฟ สวีตเซอร์ (Sweetser, 1990) คอลลิน ฟรีแมน เบเคอร์ (Baker, 1999) อิบาเรตเซ่-อังตูนาโน (Ibarretze-Antunano, n.d.) โอูเรเรีย ยูโซเนียน (Usonien, 1999; 2001) ชินฟา เหลียง (Lien, 2005) นิโคลัส กิสเบิร์นและ แจสเปอร์ โอล์ม (Gisbourne and Holmes, 2006) รุ่งทิพย์ รัตนพานุสร (รุ่งทิพย์ รัตนพานุสร 2549) และรุ่งทิพย์ รัตนพานุสร และกิงกาญจนา เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาคำกริยา “เห็น” ในแง่ปรากฏการณ์หลายความหมาย (polysemy) ทั้งในแบบช่วงข้ามเวลา (diachronic) และแบบช่วงเวลาเดียว (synchronic) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า คำกริยา “เห็น” มีความหมายขยายได้เป็นจำนวนมาก ทั้งความหมายขยายแสดงเนื้อความ (lexical meanings) และความหมายขยายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical meaning)¹ ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ภาษาอังกฤษ

I see what you are saying.

ความหมาย: ‘เข้าใจ’

(Lakoff and Johnson, 1980 อ้างถึงใน Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007)

¹ ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) หมายถึงความหมายของคำหรือรูปภาษาที่ไม่แสดงใจความสมบูรณ์ คำหรือรูปภาษาที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์จะต้องปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายแสดงเนื้อความ (lexical meanings) อื่นๆ เพื่อประกอบเป็นความหมายที่สมบูรณ์ ชาเพียร์ (1921) จำแนกมโนทัศน์ของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นสองประเภท ได้แก่ 1) มโนทัศน์ของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์แบบพัฒนาเพิ่มเติม (derivational concept) และ 2) มโนทัศน์ของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เชิงสัมพันธ์ (relational concept) มโนทัศน์แรกหมายถึงการแสดงความงุ่มง่ามของความหมายในลักษณะเพิ่มพูนจากความหมายแสดงเนื้อความเดิม รูปภาษาที่แสดงมโนทัศน์ดังกล่าวเป็นได้ทั้งหน่วยคำ (morpheme) และคำขยาย (modifier) ส่วนในมโนทัศน์ที่สองหมายถึงการแสดงความหมายในแง่มุมของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ระหว่างคำในประโยค รูปภาษาที่แสดงมโนทัศน์ของความหมายเชิงสัมพันธ์มักแสดงด้วยหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) และคำในหมวดคำปิด (closed word class) เช่น คำบุพบท คำสันธาน และ คำแสดงการบ่งชี้หน้าที่ทางปริจเฉท

(2) ภาษาจีนกวางตุ้ง

goa2 khoann3 bin5-a2-chai7 e7 loh8 hoo7

I see tomorrow rain will fall

"I guess that it will rain tomorrow."

ความหมาย: 'ตระหนักได้'

(Lien, 2005)

(3) ภาษาอังกฤษ

I see (e.g. in the paper) that the Hutton inquiry was a whitewash.

ความหมาย: 'บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล'

(Gisbourne and Holmes, 2006)

(4) ภาษา Akha

nɔ-maŋ aʃɔq-áŋ di-ŋá

You-PL he-OBJ beat-VIS

'You (pl.) are beating him (I see it)'

ความหมาย: 'บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล'

(Thurgood, 1986 อ้างถึงใน Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007)

จากตัวอย่างที่พบในภาษาต่างๆ จะเห็นได้ว่าความหมายขยายของคำกริยา "เห็น" ส่วนใหญ่เป็นความหมายขยายแสดงเนื้อความ (lexical meaning) ซึ่งมีทิศทางของการขยายความหมายในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การขยายความหมายจากขอบข่ายความรู้กายภาพ (physical domain) ไปสู่ความหมายเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปริชานหรือกระบวนการทางจิต (cognitive or mental processes) เช่น "เข้าใจ" "รู้" และ "เชื่อ" เป็นต้น

ในภาษาไทย รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร (2549) พบว่าคำกริยา "เห็น" มีความหมายขยายจำนวนหนึ่งซึ่งขยายออกจากความหมายพื้นฐาน "รับรู้ด้วยตา" โดยจำแนกได้เป็นความหมายขยายแสดงเนื้อความ (lexical meaning) ห้าความหมาย ได้แก่ "การรับรู้ภาพในความคิด" "ค้นเคย" "พบเจอ" "รู้" "เชื่อ" และความหมายแสดงเนื้อหาทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) หนึ่งความหมาย ได้แก่ "แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล" รุ่งทิพย์อธิบายว่าการขยายความหมายดังกล่าวของ

คำกริยา “เห็น” เป็นผลจากกระบวนการทาง ปริธานได้แก่ กระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) และนามนัย (metonymy)

- (5) เมื่อเข้านี้ดูข่าวก่อนมานี้ เห็นระเบิดที่สงขลา สะบ้าย้อย เห็นที่ทางใต้

ความหมาย: “รับรู้ด้วยตา”

- (6) ผมเห็นภาพในมหาวิทยาลัยเต็มไปด้วยคนที่ไม่อยากเรียนทั้งครูและนักศึกษา

ความหมาย: “รับรู้ภาพในความคิด”

- (7) คุณแม่เป็นช่างเสริมสวย ดิฉันเกิดมาในร้านเสริมสวยก็เห็นมาตลอด ไม่เคยเรียนทำผมก็
ทำผมเป็นเพราะเห็นมาตั้งแต่เกิด

ความหมาย: “คุ้นเคย”

- (8) คลินตันเป็นคนเก่ง แต่พอแก่เห็นโมนิก้า ลูวินสกี แก่เสียศูนย์เลย เพราะแก่ไม่รู้ตัวเอง

ความหมาย: “พบเจอ”

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 168)

- (9) ถึงปัญหาจะมานะ แคร์รอยยิ้มของเราคนเดียว มันก็อาจจะช่วยให้ความรู้สึกเราดีขึ้นนะ
เหมียว แล้วเราก็อาจจะพอเห็นทางออกก็ได้

ความหมาย: “รู้”

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 169)

- (10) ผมเห็นว่าหนังสือพิมพ์ทำให้สังคมเสียหาย ชาวที่ไม่ดีมักจะได้ลงหน้าหนึ่ง

ความหมาย: “เชื่อ”

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 176)

- (11) เห็นท่านนายกบอกว่าถ้าทุกคนไม่ร่วมกันประหยัดน้ำมันอีกหน่อยก็คงจำกัดการนำเข้า

ความหมาย: "การบ่งชี้แหล่งที่มาของแหล่งข้อมูล"

(Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007: 275)

รุ่งทิพย์ รัตนภานุสรและกิงกาญจนา เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) พบว่า คำว่า "เห็น" ดังปรากฏในตัวอย่าง (11) ได้พัฒนาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็น "คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker)" ซึ่งแสดงความหมายระบุแหล่งที่มาของข้อมูล แม้ความหมายขยายดังกล่าวจะปรากฏในคำที่มีความหมายว่า "เห็น" ในภาษาอื่นๆ เช่นกัน แต่คำว่า "เห็น" แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏในภาษาไทยมีหน่วยสร้างเฉพาะที่โดดเด่น กล่าวคือ "เห็น" ปรากฏหน้าอนุภาคแสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) นำด้วยหน่วยนำอนุภาคเติมเต็ม (complementizer) "ว่า" และไม่ปรากฏรูปประธานใดๆ หน้าคำกริยา อย่างไรก็ตามจากการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยพบว่ายังมี "เห็น" อีกจำนวนหนึ่งที่ปรากฏในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ซึ่งยังไม่ได้รับการวิเคราะห์

- (12) หนังสือเรื่องนี้ไม่เห็นจะน่าสนใจตรงไหนเลย

- (13) โกรธก็โกรธชช ไม่เห็นจะต้องแค้นเลย

- (14) หลังจากกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าตีแตกไปแล้ว ความโดดเด่นของวัดแห่งนี้ เห็นจะเป็นโบสถ์ปรกโพธิ์ หรือโบสถ์โบราณที่ต้นโพธิ์ได้เติบโตอาศัยหยั่งรากแผ่กิ่งปกคลุมสิ่งก่อสร้าง จนเกือบจะมิด

- (15) เมื่อมองจากภายนอก คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของโลกตะวันตกเห็นจะได้แก่ความมีพลวัตและการมุ่งแผ่ขยายและเติบโตใหญ่ขึ้น

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

- (16) เห็นบอกว่า เมื่อก่อนนี้พระมรณภาพไป รู้สึกองค์หนึ่งหรือเปล่านะ (ที่ภาคใต้)

- (17) เห็นบอกว่าได้ทำอะไรหลายอย่างที่ไม่เคยทำ มีอะไรบ้าง

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุสร, 2549: 179)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปการปรากฏของคำกริยา “เห็น” ที่มีความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่น่าสนใจได้เป็นสามหน่วยสร้าง รวมทั้งที่ทำหน้าที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วย

1. คำกริยา “เห็น” + อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ + หน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” + อนุพากย์

คำกริยา “เห็น” ปรากฏเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker) อยู่หน้า อนุพากย์ (clause) ที่นำด้วยหน่วยนำอนุประโยคเติมเต็ม (complementizer) “ว่า”

ตัวอย่าง

(18) เห็นมีข่าวว่าจริงๆแล้วคุณบรรหารนี่เห็นว่าควรจะใช้สูตรเดิมในการแต่งตั้งกรรมการสรรหา
ป.ป.ช.

(19) เห็นบอกว่าส่วนของราคาน้ำมันที่ทางการชดเชย1.76บาทนี้ เราจะชดเชยจนถึงสิ้นปี
เท่านั้นใช่ไหม

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

(20) อาจารย์สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ เห็นมีข่าวว่าจะตั้งพรรคชวานา

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 178)

2. คำแสดงปฏิเสธ “ไม่” + คำกริยา “เห็น” + [จะ] + $\left. \begin{array}{l} \text{คำช่วยกริยามาลา “ต้อง” และ “นำ”} \\ \text{คำกริยาบอกสภาพ} \end{array} \right\}$

คำกริยา “เห็น” ร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ปรากฏตามด้วย คำกริยาบอกสภาพ (state verbs) หรือคำช่วยกริยามาลา (modal) “ต้อง”

ตัวอย่าง

(21) เป็นอะไรยศ... ไม่เห็นต้องเครียดขนาดนั้นเลย กะอีแค่เด็กตกน้ำคนเดียว คุณไม่ได้ไปฆ่า
ใครตายนะ

- (22) ถ้าผู้ชายเขาดีจริงผู้หญิงไม่เห็นต้องระแวงอะไรเลย
- (23) บ้านไหนเข้ายากก็ไม่เห็นจำเป็นจะต้องไป

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

3. นามวลี 1 + คำกริยา “เห็น” + จะ + คำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” + นามวลี 2

คำกริยา “เห็น” ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” โดยมีคำช่วยกริยามาลา (modal) “จะ” เป็นคำเชื่อม

ตัวอย่าง

- (24) ภาษาที่เราพูดกันถึงเกี่ยวกับเรื่องนี้ หรือคำที่ว่านี้ มากที่สุด เห็นจะได้แก่คำว่า กังวานความมั่นใจ และสิ่งปรุงแต่งต่าง ๆ หรือสีสันทันที่ถูกเพิ่มเข้ามาจากการทำงานของเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ชิ้นต่าง ๆ ในชุดเครื่องเสียงนั้น
- (25) เพลงประจำตัวคนอังกฤษตอนนี้ เห็นจะได้แก่เพลง ลอนดอนบริดจ์ อีสฟอล ลิง ดาวนั้ กระมัง ในช่วงเวลาที่ตะวันกำลังตกดินในลอนดอนอยู่นี้
- (26) คนที่ทำให้ผมเศร้าใจมากที่สุดเห็นจะได้แก่ัญญา

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

คำกริยา “เห็น” ดังปรากฏในตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น มีลักษณะเป็นคำที่แสดง ความหมายทางไวยากรณ์ (grammatical word) มากกว่าคำที่แสดงเนื้อความ (lexical word)

เหตุผลประการแรกคือคำกริยา “เห็น” ดังตัวอย่างข้างต้นนั้นไม่ใช่ความหมายแก่น (semantic core) ของประโยค สังเกตได้ว่า “เห็น” ในตัวอย่างที่ (27) และ (28) สามารถละออก จากประโยคได้โดยไม่ส่งผลให้ความหมายเดิมของประโยคเปลี่ยนไปมากนัก คำกริยา “เห็น” จึงดู เหมือนทำหน้าที่แสดงข้อมูลเพิ่มเท่านั้น เช่น

- (27) ก. เห็นหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรือ
ข. หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรือ

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

(28) ก. อย่างไรก็ตาม ภัยคุกคามความงามของศิลปะที่ก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงที่สุดเห็นจะได้แก่มนุษย์ นี่เอง

ข. อย่างไรก็ตาม ภัยคุกคามความงามของศิลปะที่ก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงที่สุดได้แก่มนุษย์ นี่เอง

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

คำกริยา “เห็น” สามารถละออกได้ไม่กระทบต่อความหมายโดยรวมของประโยค เนื่องจากคำกริยา “เห็น” ไม่แสดงเหตุการณ์หลัก (main event) คำกริยาแสดงเหตุการณ์หลักของประโยคได้แก่คำกริยาแสดงการสื่อสาร “ลงข่าว” ใน (27) และ สัมพันธกริยา “ได้แก่” ใน (28) สังเกตว่าคำว่า “จะ” ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา “เห็น” จะถูกละออกจากประโยคพร้อมกับคำกริยา “เห็น” ด้วยเนื่องจากการปรากฏร่วมกันอย่างวลีตายตัว (fixed phrase)

สืบเนื่องจากคุณสมบัติข้างต้นที่ “เห็น” ไม่แสดงเหตุการณ์หลักของประโยค คำกริยา “เห็น” ดังปรากฏในหน่วยสร้างดังกล่าวจึงไม่สามารถรับการปฏิเสธที่แสดงโดยคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” หน้าคำกริยาได้ เช่น

(29) ก. ก่อนจะมาทำงานร่วมกัน เห็นว่าคุณชัย คุณโอม และคุณสละต่างก็เคยร่วมงานกันมาก่อน

ข. ก่อนจะมาทำงานร่วมกัน ไม่เห็นว่าคุณชัย คุณโอม และคุณสละต่างก็เคยร่วมงานกันมาก่อน

(30) ก. คนที่มีชีวิตทรูหราที่สุดในขณะนั้น เห็นจะได้แก่คนที่อยู่ในพระราชสำนัก หรือคนที่อยู่ใกล้ชิดพระราชสำนัก

ข. คนที่มีชีวิตทรูหราที่สุดในขณะนั้น ไม่เห็นจะได้แก่คนที่อยู่ในพระราชสำนัก หรือคนที่อยู่ใกล้ชิดพระราชสำนัก

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

สำหรับคำกริยา “เห็น” ในอีกหน่วยสร้างหนึ่งจะปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ในลักษณะแบบวลีตายตัว (fixed phrase) สังเกตว่าเมื่อละ “ไม่” ออกจากประโยคอาจทำให้ประโยคดังกล่าวฟังดูแปลก

(31) ก. “การบ้านไม่เห็นจะยากเลย”

ข. ? “การบ้านเห็นจะยาก”

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ประโยคบอกเล่าที่ฟังดูเป็นธรรมชาติ กล่าวคือถูกต้องตามไวยากรณ์ของตัวอย่าง (31) ก. ควรเป็น “การบ้านยาก” มากกว่าประโยค (31) ข. แม้จะฟังดูแปลก แต่ประโยค (31) ข. อาจปรากฏได้บางบริบทเช่นกัน อย่างไรก็ตามจากการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยสองแหล่งไม่พบการปรากฏของคำกริยา “เห็น” ในลักษณะของประโยค (31) ข. เลย

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำกริยา “เห็น” ในตำแหน่งดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักของประโยค แต่ทำหน้าที่อื่น คือแสดงข้อมูลพิเศษเพิ่มเติม (extra information) ซึ่งไม่ใช่ในระดับวากยสัมพันธ์ แต่ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์

แม้ว่า “เห็น” ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์สามารถปรากฏในหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลาย รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศรและกิงกาญจนา เทพกาญจนา (2007) ศึกษาแต่เพียง “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างแรกเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นคำว่า “เห็น” ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ปรากฏเป็นหน่วยสร้างต่างๆ เหล่านี้ ยังแสดงความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic effect) ที่น่าสนใจด้วย รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศรและกิงกาญจนา เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana 2007) พบว่าคำว่า “เห็น” ที่ทำหน้าที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker) สามารถทำหน้าที่ในการยืนยันข้อเท็จจริงที่ได้รับรู้ด้วยตาซึ่งเป็นประสาทสัมพันธ์ที่สำคัญและน่าเชื่อถือที่สุด (Sweetser 1990: 33 ; Rattanaphanusorn and Thepkanjana 2007) ดังนั้นนอกจาก “เห็น” จะแสดงการอ้างถึงแหล่งที่มาของข้อมูลแล้ว ยังบ่งบอกถึงระดับความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในข้อมูลด้วย

อย่างไรก็ตาม คำอธิบายหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ดังกล่าวยังไม่ได้รับการอธิบายลงลึกในรายละเอียดมากนัก เพื่อให้ความรู้เรื่องหน้าที่และความหมายทางไวยากรณ์ของคำกริยา “เห็น” รวมถึงความหมายทางวัจนปฏิบัติครอบคลุมและกระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาต่อจากงานวิจัยในอดีต โดยศึกษาการใช้คำว่า “เห็น” ในฐานะคำไวยากรณ์ที่ปรากฏทั้งในหน่วยสร้างที่ได้รับการศึกษามาแล้วในอดีตและอีกสองหน่วยสร้างที่ยังไม่ได้รับการศึกษามาก่อน โดยการศึกษาในส่วน of คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) จะเน้นในส่วนของการพัฒนาของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ และการแสดงความหมายแสดงหน้าที่ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่งานวิจัยในอดีตยังอธิบายไม่ครอบคลุม

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหน้าที่ของ “เห็น” ที่ปรากฏใน 1) หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) 2) หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” และ 3) หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่”
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคำว่า “เห็น” ในแต่ละหน่วยสร้าง

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. “เห็น” ในหน่วยสร้างที่สามทำหน้าที่เป็นคำแสดงการลดระดับความมั่นใจ (mitigating device) ในขณะที่ “เห็น” ในอีกสองหน่วยสร้างแสดงหน้าที่เป็นคำช่วยกริยามาลา (epistemic modal)
2. “เห็น” ในความหมายแสดงการลดทอนความมั่นใจในหน่วยสร้างที่สามขยายมาจากความหมายของ “เห็น” ในฐานะคำช่วยกริยามาลาในหน่วยสร้างที่หนึ่งซึ่งขยายต่อมาจากความหมายของ “เห็น” ในฐานะคำช่วยกริยามาลาในหน่วยสร้างที่สอง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาคำกริยา “เห็น” เฉพาะที่ปรากฏในสามหน่วยสร้างเท่านั้น ได้แก่
 - 1) คำกริยา “เห็น” + อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ + หน่วยนำอนุพากย์เต็มเต็ม “ว่า” + อนุพากย์
 คำกริยา “เห็น” ปรากฏเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker) อยู่หน้าอนุพากย์ (clause) ที่นำด้วยหน่วยนำอนุประโยคเต็มเต็ม (complementizer) “ว่า”
 - 2) คำแสดงปฏิเสธ “ไม่” + คำกริยา “เห็น” + [จะ] + { คำช่วยกริยามาลา “ต้อง” และ “นำ” }
 { คำกริยาบอกลักษณะ }
- คำกริยา “เห็น” ร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ปรากฏตามด้วย คำกริยาบอกลักษณะ (state verbs) หรือคำช่วยกริยามาลา (modal) “ต้อง”

- 3) นามวลี1 + คำกริยา “เห็น” + จะ + คำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” + นามวลี2

คำกริยา “เห็น” ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” โดยมีคำช่วยกริยา มาลา (modal) “จะ” เป็นคำเชื่อม

2. งานชิ้นนี้ไม่ครอบคลุมถึงคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในสำนวน เช่น “เห็นที” และ “เห็นท่า” ที่ถูกใช้ในลักษณะของวลีตายตัว (fixed phrase) หรือวลีที่ปรากฏใช้ร่วมกันจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ (conventionalized) เช่น

(1) พ่อค่อนข้างเขียมแต่มีเหมือนกันที่พ่อควักกระเป๋าซื้อของขวัญให้ลูกเป็นหลักพันบาท ลูกๆ ก็จะอ้าพ่อกว่าเห็นทีเย็นนี้พ่อกินข้าวไม่ลง

(2) นักข่าวถามเหมียว เหมียวอึกอึกอึกอึก พี่ม้าเห็นท่าไม่ดีรีบชิงตอบแทน

แม้ว่าจะปรากฏในหน่วยสร้างที่น่าสนใจก็ตาม การศึกษาเรื่องสำนวนอยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัยนี้

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมจากคลังข้อมูลสองแห่งได้แก่ คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) ขนาด 14 ล้านคำ และคลังข้อมูลภาษาไทย ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาฯ (Thai Concordance Online) ขนาด 3 ล้านคำ คลังข้อมูลทั้งสองแห่งรวบรวมข้อมูลภาษาไทยทั้งภาษาพูดและเขียน
2. เก็บตัวอย่างคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในสามหน่วยสร้างหน่วยสร้างละ 300 ตัวอย่างของ โดยสืบค้นโดยกำหนดประโยคแวดล้อม 100 คำหน้าหลังคำว่า “เห็น”
3. เมื่อได้ข้อมูลแล้วจัดกลุ่มข้อมูล “เห็น” เป็นสามหน่วยสร้าง
4. วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ “เห็น” ในแต่ละหน่วยสร้าง
5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ “เห็น” ในแต่ละหน่วยสร้าง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
2. เป็นแนวทางการศึกษาความหมายของคำว่า “เห็น” ในภาษาอื่นๆ

1.7 ตัวอย่างและสัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

C	=	ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer)
lm	=	จุดอ้างอิงการโคจร (landmark)
T	=	เวลา (time)
tr	=	สิ่งโคจร (trajector)
+	=	สิ่งที่อยู่หน้าเครื่องหมายรวมเข้ากับสิ่งที่อยู่หลังเครื่องหมาย
"....."	=	ข้อความที่อยู่ภายในเครื่องหมายคือ ค่าแปลที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ไทย
[.....]	=	เพื่อแสดงว่าข้อความภายในวงเล็บเป็นข้อความที่อาจละได้ (optional) หรือแสดงลำดับที่ของประโยค
{.....}	=	เพื่อแสดงว่าข้อความภายในเครื่องหมายปีกกาเป็นข้อความที่สามารถ เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่งได้
*.....	=	โครงสร้างผิดหลักไวยากรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการขยายความหมายทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ในการวิจัยนี้ ศึกษาภายใต้แนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์ปริชาน (cognitive grammar) ในบทนี้จะเป็นการทบทวนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ปริชาน การขยายความหมาย และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ รวมถึงการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตที่ศึกษาการขยายความหมายของคำกริยาที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “เห็น” ทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่นๆ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 ไวยากรณ์ปริชาน

ภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) ได้ถือเกิดขึ้นราวปี ค.ศ. 1970 ในยุคแห่งความหลากหลายทางทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่กระแสดความคิดในแนวภาษาศาสตร์ปริวรรตถือได้ว่าเป็นแนวคิดกระแสหลักที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยในปี 1976 มีข้อเสนอในการมองภาษาแบบใหม่เกิดขึ้นโดยการเคลื่อนไหวของแลงแอกเคอร์ (Langacker) นักภาษาศาสตร์ผู้พัฒนาแนวคิดทางภาษาแนวใหม่ซึ่งมีสมมติฐานทางภาษาศาสตร์แตกแยกออกจากแนวคิดกระแสหลักเดิมอย่างสิ้นเชิง เรียกว่า ไวยากรณ์ปริชาน (cognitive grammar) แนวคิดใหม่นี้เห็นว่าภาษาไม่ใช่ระบบพิเศษที่ทำงานเป็นอิสระจากการทำงานต่างๆ ของสมองแต่ประการใด แต่การเข้าใจภาษาต้องอาศัยการทำงานทางปริชานอื่นๆ ดังนั้นไวยากรณ์จึงไม่ใช่ระบบทางภาษาที่สามารถแยกออกจากหน่วยทางภาษาอื่นๆ ได้ ไวยากรณ์มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างมโนทัศน์ซึ่งมีรูปแบบแปรไปตามขนบการใช้ตามแต่ละวัฒนธรรมภาษา ดังนั้นคำ หน่วยคำ และวากยสัมพันธ์จึงไม่ใช่หน่วยที่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดแต่มีความสัมพันธ์ในลักษณะของแนวต่อเนื่อง นอกจากนี้แนวคิดไวยากรณ์ปริชานยังมองว่าความหมายไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าความจริงเท็จ แต่ความหมายนั้นเข้าใจได้โดยระบบความรู้ที่กว้างกว่าในลักษณะปลายเปิด ค่าของความหมายจึงไม่เพียงแต่สะท้อนแก่นสารของสถานการณ์แต่ยังสะท้อนวิธีการรับรู้ความหมายและการมองเหตุการณ์ด้วย

เทย์เลอร์ (Taylor, 2003) กล่าวว่าข้อตกลงร่วมกันของการศึกษาภาษาแนวภาษาศาสตร์ปริชานคือ ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของปริชาน กล่าวคือภาษาเป็นสิ่งสะท้อนรูปแบบความคิดของผู้ใช้ภาษา การวิเคราะห์ภาษาจะมีความหมายเมื่อนำเอาความรู้เรื่องปริชานอื่นๆ มาอธิบายซึ่งเป็นการ

สะท้อนแง่มุมบางอย่างเกี่ยวกับปริชาน กล่าวคือ เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นภาพสะท้อนของปริชานที่ค้นพบในศาสตร์อื่นๆ

ภาษาศาสตร์ปริชานมุ่งอธิบายว่าการรู้ภาษาคืออะไร การได้มาซึ่งภาษา (acquisition) ได้มาอย่างไร และใช้ภาษานั้นได้อย่างไร จุดมุ่งหมายของปริชานศาสตร์คือ การศึกษาจิต (mind) และวิธีการทำงานของจิต หรือที่เรียกว่ากระบวนการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) เช่น การเรียนรู้ การจำ การเพ่งความสนใจ การรู้ตัว การอ้างเหตุผล เป็นต้น พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลผลิตของจิต และถูกควบคุมโดยศักยภาพของจิต เนื่องจากมีการยอมรับว่าภาษาอยู่ภายในจิตของผู้ใช้ภาษา ในการได้มาซึ่งมโนทัศน์ (concept) ต่างๆ ภาษาทำหน้าที่เสมือนกฎแจประตูที่ไขไปสู่ความรู้ความเข้าใจการทำงานของระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา

อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกสำนักที่ยอมรับถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับภาษายกตัวอย่างเช่น นักภาษาศาสตร์หน่วยสร้าง (structuralism) และพวกนักภาษารูปแบบ (formalist) ไม่ได้ให้ความสำคัญกับจิต อันเป็นสิ่งที่ป็นนามธรรมนี้อย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามมีบางสำนักที่มองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับภาษา เช่น ชอมสกี (Chomsky) ที่เชื่อว่ากฎไวยากรณ์เป็นสิ่งที่อยู่ในหัวของผู้ใช้ภาษา คำถามสำคัญที่เขาสนใจถามคือ ผู้ใช้ภาษามี กฎไวยากรณ์ (grammar) นั้นได้อย่างไร ชอมสกีเชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับการมีกฎไวยากรณ์นั้นแต่แรก แต่เกิดมาพร้อมความสามารถในการรู้ไวยากรณ์ที่อาศัยการถูกกระตุ้นเพียงเล็กน้อยในการได้มา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือชอมสกีเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับสิ่งที่เรียกว่าพิมพ์เขียว (blue print) อันเป็นเหมือนแม่แบบทางภาษาซึ่งทำให้มนุษย์มีความพร้อมในการเรียนรู้ไวยากรณ์ได้หลังจากได้ยินได้ฟังตัวอย่างประโยค ด้วยความเชื่อนี้เองทำให้ภาษาศาสตร์ในแบบของชอมสกีเป็นแบบปริชาน อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวก็ยังแตกต่างจากแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานที่จะกล่าวถึงต่อไป

2.1.1.1 แนวคิดพื้นฐานของไวยากรณ์ปริชาน

เทลเลอร์ (Taylor, 2003) กล่าวว่าภาษาศาสตร์ปริชานในแนวของชอมสกีนั้นมีรูปแบบสูง (formalism) กล่าวคือ มีรูปแบบเหมือนสูตรคณิตศาสตร์อย่างเห็นได้ชัด ชอมสกีเชื่อว่ามีส่วนในสมองมนุษย์ที่เป็นส่วนที่แสดงเรื่องของภาษาเฉพาะแยกออกจากส่วนอื่นๆ (modularity) ซึ่งภาษาศาสตร์ปริชานในที่นี้ไม่ได้แยกส่วนของภาษาจากการทำงานส่วนอื่นของสมองในแบบเดียวกับชอมสกี เนื่องจากเชื่อว่ากลไกทางสมองเหล่านั้นต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ดังนั้นจึงเชื่อว่าหน่วยสร้าง (construction) ในภาษามีแรงผลักดัน (motivation) จากการทำงานของสมอง ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาจึงต้องอธิบายควบคู่ไปกับการอธิบายกลไกทางสมองด้วย

นอกจากนี้ ภาษาศาสตร์ปริชานแบบขอมสก็ยังเป็นแบบนามธรรม (abstractness) กล่าวคือ ขอมสก็สนใจศึกษาในเรื่องของหน่วยสร้างลึก (deep/underlying structure) มากกว่าจะสนใจศึกษาปรากฏการณ์แบบพื้นผิว (surface structure) ซึ่งไม่ได้ให้ความสนใจลักษณะเฉพาะทางภาษา (idiosyncratic) กล่าวคือ ขอมสก็ให้ความสนใจกับส่วนที่เป็นแกน (core) ของภาษามากกว่าส่วนที่เป็นชายขอบ (marginal) ซึ่งต่างกับภาษาศาสตร์ปริชานในแง่ที่ให้ความสนใจกับส่วนที่เป็นพื้นผิวมากกว่า คือมีจุดมุ่งหมายในการอธิบายส่วนที่เป็นข้อยกเว้น (exception) ต่างๆ ในภาษาซึ่งเป็นสิ่งที่ภาษาศาสตร์แบบขอมสก็ไม่ได้ให้ความสนใจ

จุดยืนของไวยากรณ์ปริชานเชื่อว่าไวยากรณ์ (syntax) กับความหมาย (semantics) มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกออกจากกันไม่ขาด ตรงข้ามกับแนวคิดของไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนที่แยกไวยากรณ์ออกจากความหมายอย่างเด็ดขาด แลงแอกเคอร์ (Langacker 1991) กล่าวว่าไวยากรณ์เป็นเพียงหน่วย (unit) ที่ช่วยสร้างแก่นสารทาง มโนทัศน์ (conceptual content) กล่าวคือ เป็นการสร้างมโนทัศน์จากสัญลักษณ์ (symbols) ซึ่งเกิดจากการเรียงตัวกันของหน่วยเสียงนั่นเอง ภาษาตามแนวคิดพื้นฐานของไวยากรณ์ปริชานจึงประกอบด้วยหน่วยพื้นฐานที่สำคัญสามหน่วยได้แก่ หน่วยความหมาย (semantic unit) หน่วยเสียง (phonetic unit) และหน่วยสัญลักษณ์ (symbolic unit) ซึ่งเป็นหน่วยที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยความหมายและหน่วยเสียง กล่าวคือคำและและความหมายเป็นแนวต่อเนื่องกันซึ่งอาศัยหน่วยสัญลักษณ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างความหมายกับเสียงนั่นเอง ดังนั้นคำในความหมายของไวยากรณ์ปริชานจึงหมายถึงรูปภาษาที่ตายตัวซึ่งเป็นประดิษฐกรรมที่ผสมผสานระหว่างเสียงกับรูปคำที่เป็นตัวแทนแสดงประสบการณ์ที่มีร่วมกันของมนุษย์ในแต่ละชุมชนภาษา การได้มาซึ่งคำในคลังศัพท์เป็นผลพวงของความเคยชินในการเชื่อมโยงรูปและความหมายอันได้จากประสบการณ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันแบบซ้ำๆ อย่างนับครั้งไม่ถ้วนจนบรรจุเป็นรูปแบบที่ยังลึกลงในสมองของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทใดก็ตาม

เมื่อพิจารณาคำ มีข้อสังเกตว่าคำเป็นรูปแสดงการจัดประเภทที่ซับซ้อนอย่างหนึ่ง กล่าวคือ คำส่วนใหญ่ไม่ได้แทนความหมายเดียวแต่สามารถแสดงความหมายต่างๆ อีกมากมายซึ่งมีความหมายที่มีความสัมพันธ์หลั่นกันตามระดับของการหยั่งรากลึกของความหมาย กล่าวคือทำให้ระดับความเด่นของความหมายในกลุ่มมีไม่เท่ากัน ความหมายที่เด่นชัดในกลุ่มคือความหมายที่มีระดับการหยั่งลึกในการรับรู้ของมนุษย์มากที่สุด ความหมายนั้นเรียกว่าความหมายต้นแบบ (prototypical sense) กลุ่มความหมายในคำที่มีความสัมพันธ์กันรวมตัวกันเป็นเครือข่าย (network) ที่มีความสัมพันธ์ทางการจัดประเภท (categorizing relationships) เป็นเสมือนตัวเชื่อมความหมายเหล่านี้ (Talor, 2003)

อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกเครือข่ายความหมายที่มีความหมายต้นแบบเด่นชัด สิ่งที่เป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะทางความหมายใดความหมายหนึ่งนั้นอาจไม่สามารถบ่งบอกได้ด้วยกลุ่มก่อนคุณสมบัติทางความหมาย (bundle of features) หรือลักษณะ (semantic primitive) แต่ไวยากรณ์ปริชานเชื่อว่าหน่วยสร้างทางความหมาย (predications) มีคุณลักษณะที่สัมพันธ์กันกับขอบข่ายความรู้ทางปริชาน (cognitive domain) ซึ่งขอบข่ายดังกล่าวอาจมาจากแหล่งของการสร้างมโนทัศน์แหล่งใดก็ได้ เช่น ประสบการณ์การรับรู้ทางผัสสะ มโนทัศน์ ระบบความรู้ที่ซับซ้อน เป็นต้น เอฟเวนส์ และกรีน (Evans and Green, 2006) กล่าวว่าความหมายของรูปภาษาเป็นเหมือนกับกลุ่มมโนทัศน์ที่ผสมผสานกันอย่างซับซ้อนในลักษณะของความรู้แบบสารานุกรม (encyclopedic knowledge) ซึ่งสามารถจัดลำดับชั้นความเด่นของมโนทัศน์ที่ซับซ้อนนั้นได้จากการทำงานทางปริชาน เช่น มโนทัศน์ “เส้นผ่าศูนย์กลาง” เป็นมโนทัศน์ที่อาศัยการเข้าใจได้จากมโนทัศน์ “วงกลม” ซึ่งไม่จำเป็นต้องประกอบอยู่ด้วยกัน กล่าวคือ “วงกลม” ทำหน้าที่เป็นขอบข่ายความรู้ทางปริชานของ “เส้นผ่าศูนย์กลาง” นั่นเอง ความหมายกลางของมโนทัศน์ “ข้อศอก” อาศัยความเข้าใจรูปร่างได้จากความเข้าใจมโนทัศน์ “แขน” ดังนั้น “แขน” จึงเป็นขอบข่ายความรู้ในการเข้าใจมโนทัศน์ “ข้อศอก” นั่นเอง

จากตัวอย่างเหล่านี้จะเห็นได้ว่าการจำแนกลักษณะของหน่วยสร้างทางความหมายอาศัยการเทียบเคียงจากขอบข่ายความรู้ที่เกี่ยวข้องและลำดับชั้นความสำคัญของมโนทัศน์ที่ความหมายนั้นๆ ปรากฏขึ้น กล่าวโดยสรุปคืออรรถศาสตร์ในภาษาไม่ใช่หน่วยที่แยกตัวออกมาเป็นอิสระ การเข้าใจความหมายอาศัยการทำงานของระบบปริชานอื่นๆ ประกอบนั่นเอง ดังนั้นหน่วยสร้างทางความหมายส่วนใหญ่อาศัยขอบข่ายความรู้มากกว่าหนึ่งกล่าวคืออาศัยกลุ่มขอบข่ายความรู้ที่ซับซ้อน (complex matrix) ในการเข้าใจความหมายอย่างสมบูรณ์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991) ยกตัวอย่างมโนทัศน์ “มีด” ซึ่งมีติหนึ่งของมโนทัศน์ “มีด” คือลักษณะรูปทรง อีกมิติหนึ่งคือบทบาทของ “มีด” ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตัด หรือ หั่น คุณสมบัติเพิ่มเติมอาจเชื่อมโยงไปถึงแหล่งที่อยู่ของ “มีด” คืออยู่ในกลุ่มเครื่องครัว หรือ ขนาด น้ำหนัก วัสดุ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต “มีด” อย่างไรก็ตามหน่วยสร้างทางความหมายของ “มีด” เหล่านี้ไม่ได้มีน้ำหนักความเด่นหรือความสำคัญเท่ากันหมด แต่ต่างกันที่ระดับของความเป็นจุดศูนย์กลาง (centrality) ซึ่งในที่นี้อาจจะหมายถึงหน้าที่ของ “มีด” ความเข้าใจ มโนทัศน์เช่นนี้ตามแนวไวยากรณ์ปริชานเห็นว่าการมองเห็นของหน่วยสร้างทางความหมายที่สำคัญที่สุดคือการมองเห็นเป็นภาพตามแบบภาษา (conventional imagery) อันเป็นคุณสมบัติเนื้อในที่อยู่ในรูปภาษาทั่วไป ซึ่งรูปในที่นี้ไม่ได้หมายถึงรูปภาพจริงๆ แต่เป็นความสามารถในการสร้างหรือมองภาพเหตุการณ์แก่นสารของขอบข่ายความรู้นั้นๆ ในรูปแบบต่างๆ กัน

2.1.1.2 จากความเข้าใจพื้นฐานสู่ไวยากรณ์

แม้ว่าแนวคิดหลักใหญ่ของไวยากรณ์ปริชานจะเชื่อว่าคุณสมบัติระหว่างไวยากรณ์กับคำมีลักษณะเป็นแนวต่อเนื่องกัน แต่สิ่งที่เรียกว่าไวยากรณ์นั้นแท้จริงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เป็นเหมือนผังภูมิหน่วยสร้าง (schematic) มากกว่า แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991) อธิบายว่าคำไวยากรณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบทางภาษาในลักษณะของผังภูมิหน่วยสร้างซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของรูปภาษาได้ในทุกระดับโดยปรากฏในลักษณะที่มีความซับซ้อนทางสัญลักษณ์รูปแบบทางมโนทัศน์ของหน่วยสร้างใดๆ (ผังภูมิหน่วยสร้าง) สามารถถูกนำมาแสดงความหมายเฉพาะต่างกัน กล่าวคือหน่วยสร้างหนึ่งถูกนำมาใช้แสดงภาพแทนสถานการณ์แบบใดแบบหนึ่งเนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วภาษาต่างๆ มีลักษณะทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน แต่ละภาษาย่อมมีรูปแบบของการแสดงภาพแทนเหตุการณ์ที่แตกต่างกันด้วย

สัญลักษณ์ในภาษาหนึ่งๆ ทำหน้าที่เป็นแหล่งให้ทางเลือกในการมองภาพเหตุการณ์ในแบบต่างๆ ซึ่งแต่ละภาษาย่อมมีจุดเด่น (profile) เพียงจุดเดียวเท่านั้น หากลองพิจารณาในแง่นี้ การพิจารณาวลีเชิงความสัมพันธ์แบบพึ่งพาระหว่างคำหลักกับคำขยาย คำหลักหมายถึงส่วนที่ได้รับการเน้นให้เด่นที่สุดในภาพ (วลี) นั่นเอง เช่น ภาพของเหตุการณ์ที่มีตะเกียงแขวนอยู่เหนือโต๊ะโดยเริ่มจากการนำรูปภาษาง่ายๆ เช่น “โต๊ะ” “ตะเกียง” “ใต้” “เหนือ” นำมาประกอบกัน เราสามารถได้ภาพของเหตุการณ์เดียวกันในมุมมองจุดเน้นที่แตกต่างกันได้ เช่น “ตะเกียงเหนือโต๊ะ” แสดงภาพของเหตุการณ์ที่มีตะเกียงแขวนอยู่บนโต๊ะโดยมีจุดเด่นของภาพเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ที่ตะเกียงเนื่องจากตะเกียงในนามวลีดังกล่าวมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพากับคำอื่นๆ ในฐานะคำหลัก แต่หากพูดว่า “โต๊ะใต้ตะเกียง” แม้ว่าจะแสดงภาพเหตุการณ์เดียวกันแต่ให้โต๊ะเป็นคำหลักแทนภาพของเหตุการณ์ดังกล่าวจึงมีจุดเน้นที่ต่างไปจากภาพแรกนั่นเอง จะเห็นได้ว่าไวยากรณ์ในฐานะพิมพ์เขียวทำให้เกิดภาพที่แตกต่างกัน ลองพิจารณาในระดับที่เหนือกว่าวลีจะเห็นสถานะของไวยากรณ์ในแง่เดียวกัน ตัวอย่างเช่น

- (1) *Bill sent a walrus to Joyce.*
- (2) *Bill sent Joyce a walrus.*

(Langacker, 2002: 13)

เมื่อพิจารณาประโยคสองประโยคนี้ตามแนวไวยากรณ์ปริวรรตอาจกล่าวได้ว่าทั้งสองประโยคนี้มีความหมายเหมือนกันในแง่ที่ทั้งสองประโยคนั้นถูกแปลงผ่านกฎต่างๆ ไปสู่การแสดงในระดับหน่วยสร้างผิวที่แตกต่างกันแต่มาจากหน่วยสร้างลึกเดียวกัน อย่างไรก็ตามไวยากรณ์ปริชาน

ไม่เห็นเช่นนั้น ทั้งสองประโยคเป็นประโยคที่แตกต่างกันในแง่ของการเลือกใช้หน่วยสร้างต่างกัน เพื่อการมองภาพเหตุการณ์ที่มีจุดเน้นต่างกัน

ในประโยค (1) 'to' เป็นหน่วยคำที่แสดงทิศทางการเคลื่อนย้ายของวอร์รัสซึ่งเป็นสัญลักษณ์แสดงการการสร้าวมโนทัศน์จากประโยคนี้โดยมีจุดเด่นของภาพอยู่ที่การเคลื่อนย้ายถ่ายโอน ในขณะที่ 'to' หายไปในประโยคที่ (2) แต่ระยะประชิดระหว่างคำนามสองคำเป็นสัญลักษณ์แทนความสัมพันธ์ในเชิงการครอบครองระหว่างคำนามตัวแรกและตัวที่สอง ทำให้ประโยคที่สองมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ที่จอยซ์ครอบครองวอร์รัสนั่นเอง

ความเด่นที่แตกต่างกันระหว่างหน่วยสร้างทั้งสองนี้เองเป็นพื้นฐานในการตัดสินความถูกผิดทางไวยากรณ์ของประโยคที่มี 'to' กับประโยค विकกรรมเช่น

(3) *I sent a walrus to Antarctica.*

(4) *?I sent Antarctica a walrus.*

(5) *I sent the zoo a walrus.*

(Langacker, 2002: 14)

ประโยค (3) เป็นประโยคที่เจ้าของภาษายอมรับได้เนื่องจาก 'to' แสดงจุดเน้นที่อยู่บนทิศทางการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนที่มีทวีปแอนตาร์กติกาเป็นปลายทางของการเปลี่ยนถ่ายกรรมสิทธิ์นั้น กระนั้นเองการมองภาพเหตุการณ์เดียวกันในฐานะที่ทวีปแอนตาร์กติกาเป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์อย่างในประโยคที่(4) อาจฟังดูแปลกและไม่สามารถยอมรับได้ในภาษาอังกฤษ ต่างจากประโยคที่ (5) ที่ 'zoo' อาจส่งผลให้ประโยครูปแบบเดียวกันมีสถานภาพแตกต่างไป คือยอมรับได้เนื่องจาก 'zoo' เป็นสถานที่กับหน่วยงาน ซึ่งในขณะการใช้ภาษาอังกฤษแล้วผู้พูดภาษาอาจมองว่าองค์กร หรือหน่วยงานหมายถึงกลุ่มคนที่อยู่ในหน่วยงานนั้นๆ ก็ได้ ดังนั้นการมอง 'zoo' ในฐานะผู้รับกรรมสิทธิ์จึงทำให้ประโยคที่สามเป็นประโยคที่ยอมรับได้

2.2 แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 การกลายเป็นคำไวยากรณ์

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือกระบวนการที่คำที่มีความหมายแสดงเนื้อความ (lexical word) พัฒนากลายเป็นคำที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical word) เอฟเวนส์ และกรีน (Evans and Green, 2006: 708) กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงทาง

ความหมายประเภทหนึ่ง que แสดงรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาและความหมายจากการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) เมื่อปรากฏในบริบทเฉพาะและมีข้อจำกัดสูง แม้การกลายเป็นคำไวยากรณ์จะอนุมานได้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ แต่แท้จริงปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคำในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงของหน่วยคำ และการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ของหน่วยสัญลักษณ์ (symbolic unit) หนึ่งๆ ด้วย เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายอื่นๆ ครอฟท์ (Croft, 2003: 253) กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีคุณสมบัติของการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว (unidirectional) คือเป็นการเปลี่ยนแปลงจากคำแสดงเนื้อความไปสู่คำแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ จากหมวดคำเปิด (opened class) ไปสู่มหุดคำปิด (closed class) เท่านั้นไม่ใช่ในทางกลับกัน เหตุผลที่การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีคุณสมบัติของการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเนื่องมาจากสิ่งที่เรียกว่า การเกิดใหม่ของคำ (renewal) ที่เมื่อคำจากหมวดคำเปิดเปลี่ยนแปลงไปสู่คำในหมวดคำปิดแล้ว มนุษย์มีความจำเป็นต้องสร้างสรรค์สร้างคำใหม่มาทดแทนคำที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นคำไวยากรณ์เพื่อประสิทธิภาพของการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น คำแสดงการเน้นหนัก (intensifier) *very* ในภาษาอังกฤษ ฮอปเปอร์และทรอกอท (Hopper and Traugott, 2003) ให้ข้อสังเกตว่าเมื่อเวลาผ่านไป 200 กว่าปีคำกริยาวิเศษณ์ เช่น *frightfully*, *terribly*, *incredibly*, *really*, *pretty*, *truly* ถูกใช้เป็นคำแสดงการเน้นหนักแทนที่คำว่า *very* มากขึ้นทุกวัน สาเหตุของการเกิดคำใหม่เข้ามาแทนที่คำว่า *very* นี้เนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสถานะความมีข้อมูล (informativeness) ของคำเกิดการสวนทางกับการถูกใช้เป็นกิจวัตร (routinization) กล่าวคือยิ่งคำๆ หนึ่งถูกใช้ดี (เป็นกิจวัตร) มากขึ้นเท่าไรแนวโน้มของการแสดงความหมาย (ให้ข้อมูล) ของรูปภาษาก็ยิ่งลดลงมากขึ้นเท่านั้น การเป็นกิจวัตรเกี่ยวข้องกับควมดีที่รูปภาษาหนึ่งๆ ปรากฏใช้ เมื่อถูกใช้ในบริบทเดิมบ่อยขึ้นเรื่อยๆ คำดังกล่าวจะมีคุณสมบัติของความสามารถคาดเดาได้ (predictability) มากขึ้นด้วย กล่าวคือเมื่อปรากฏอยู่ในบริบทเดิมบ่อยครั้ง ผู้พูดก็ไม่จำเป็นต้องใส่ใจกับความหมาย (ข้อมูล) ของรูปภาษานั้นๆ เลยเพราะสามารถเข้าถึงความหมายได้จากการคาดเดาบริบท เช่นเดียวกันเมื่อคำๆ หนึ่งกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือเกิดการย้ายจากหมวดคำเปิดไปสู่มหุดคำปิด คำๆ นั้นจะถูกใช้ในบริบทที่จำกัด และแคบลงกว่าเดิม คำไวยากรณ์ที่ถูกจำกัดในบริบทเฉพาะบ่อยครั้ง จึงทำให้สามารถคาดเดาความหมายได้ง่ายไปด้วย อย่างไรก็ตามความสามารถในการคาดเดาได้บ่งชี้ถึงการลดความสำคัญของสถานะความมีข้อมูลของคำๆ นั้น (informational significance) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเกิดใหม่ของคำเข้ามาแทนที่คำที่ถูกย้ายไปอยู่ในหมวดคำปิดอยู่เรื่อยๆ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และให้ข้อมูลอยู่เสมอ

เอฟเวนส์ และกรีน (Evans and Green, 2006) กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นปรากฏการณ์ที่นักภาษาศาสตร์ปริชานให้ความสนใจอย่างมาก เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลง

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาพและความหมายที่ถูกมองว่าเป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งในการสร้างความหมาย นักภาษาศาสตร์ปริชานหลายคนเห็นว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่อยู่บนพื้นฐานของการใช้ (usage-based) แม้ความสนใจในปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์จะมีมานานตั้งแต่ประมาณศตวรรษที่ 18 (Heine et al., 1991: 5) เมื่อไม่กี่ปีมานี้ความพยายามในการอธิบายถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านแง่มุมของภาษาศาสตร์ปริชานได้ถือกำเนิดขึ้น โดยมีแนวทฤษฎีที่ถือเป็นแนวคิดกระแสหลักอยู่ด้วยกันสามทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีอุปลักษณ์ (Metaphorical extension approach)
2. ทฤษฎีการอนุมานความใหม่ตามบริบท (Invited inferencing theory)
3. ทฤษฎีการกลายเป็นอัตวิสัย (Subjectification approach)

ในแนวทฤษฎีแรกอาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมและถูกใช้เป็นกรอบในการอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์มากที่สุดโดยสังเกตจากงานวิจัยจำนวนมากกรีนและเอฟเวนส์ (Evans and Green, 2006: 714) กล่าวว่าแม้จะมีนักภาษาศาสตร์จำนวนไม่น้อยที่กล่าวถึงทฤษฎีนี้ แต่นักภาษาศาสตร์ที่ถือเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของกลุ่มแนวคิดนี้ได้แก่ ไฮน์คลอดี้ และฮีนเนอเมเยอร์ (Heine, Claudi and Hünnemeyer, 1991) แนวคิดดังกล่าวเสนอว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์เกิดจากความสามารถในการสร้างสรรค์ (creativity) ของมนุษย์หรือการแก้ปัญหาในการพัฒนาความหมายใหม่ๆ เพื่อใช้ในการอธิบายในทัศน์ทางไวยากรณ์หนึ่งๆ แนวคิดเรื่องการขยายความหมายด้วยกระบวนการทางอุปลักษณ์ (metaphorical extension) นี้เป็นการอธิบายสิ่งที่อยู่ในขอบข่ายความรู้นามธรรม (abstract domain) โดยการเทียบโยงกับสิ่งที่อยู่ในขอบข่ายความรู้รูปธรรม (concrete domain) ตัวอย่างเช่น

- (6)
- a. Lily is going to town.
 - b. George: Are you going to the library?
- Lily: No, I'm going to eat.
- c. George is going to do his very best to make Lily happy.
 - d. It is going to rain.

(Heine et al., 1991: 70 อ้างถึงใน Evans and Green, 2006: 716)

ไฮน์ และคณะ (Heine *et al.*, 1991) อธิบายว่าความหมาย “เคลื่อนที่” ของคำกริยา *go* ในภาษาอังกฤษพัฒนาไปสู่ความหมาย “บอกเวลาในอนาคต” จากการเชื่อมโยงด้วยกระบวนการอุปลักษณ์ “เวลาคือพื้นที่ ‘TIME IS SPACE’” ไฮน์ และคณะตั้งข้อสังเกตว่า *be going to* มีการพัฒนาไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์คือ “บอกเวลาในอนาคต” เป็นสามระดับ ในตัวอย่างที่ (6)a แสดงความหมายดั้งเดิมของ *be going to* คือ “เคลื่อนที่” ในขณะที่ *be going to* ในตัวอย่าง (6)d แสดงความหมาย “บอกเวลาในอนาคต” อย่างเดียวเท่านั้น ส่วน *be going to* ในตัวอย่างที่ (6)b และ (6)c แสดงยังคงแสดงความหมายก้ำกึ่งระหว่าง “เคลื่อนที่” และ “บอกเวลาในอนาคต” ไฮน์ และคณะอธิบายว่าแม้ *be going to* ในตัวอย่างที่ (6)b จะแสดงความหมาย “แสดงเจตนา INTENTION” ซึ่งมีความหมายรองคือ “คาดการณ์ PREDICTION” แต่ *be going to* ในตัวอย่างที่ (6)b ยังคงแสดงความหมายดั้งเดิมคือ “เคลื่อนที่” ด้วยเช่นกัน ในขณะที่ *be going to* ในตัวอย่างที่ (6)c ไม่หลงเหลือความหมาย “เคลื่อนที่” อยู่เลย

แม้แนวคิดเรื่องอุปลักษณ์จะได้รับความนิยม และถูกนำมาเป็นกรอบในการวิจัยปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์อย่างกว้างขวาง กรณีตัวอย่างที่ (6)b และ (6)c กลับเป็นปัญหาสำคัญในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าวเนื่องจากแนวคิดนี้ไม่สามารถตอบคำถามได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากขอบข่ายความรู้เรื่องพื้นที่ ไปสู่ขอบข่ายความรู้เชิงเวลาได้ อย่างเด็ดขาดชัดเจน เป็นเพียงแนวทางอธิบายถึงแนวต่อเนื่องของความหมายดังที่ยกตัวอย่างมาแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ภาษาศาสตร์ปริชานปัจจุบันยังมองว่าการอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยกรอบแนวคิดนี้ เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาที่ละเลยการพิจารณาการใช้ หรือบริบททางภาษา ข้อด้อยดังกล่าวจึงพัฒนาไปสู่แนวทฤษฎีเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในอีกสองแบบต่อมา

แนวทฤษฎีเรื่องการอนุมานความใหม่ตามบริบท (invited inferencing theory) ที่เสนอโดยทรอกอท และแดชเชอร์ (Traugott and Dasher, 2002) เสนอว่าการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างรูปคำและความหมายในการกลายเป็นคำไวยากรณ์เกิดจากการใช้ภาษาในสถานการณ์หนึ่งๆ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงทางความหมายอยู่บนพื้นฐานของการใช้ภาษา (usage-based) ทรอกอท และแดชเชอร์อธิบายว่ารูปภาษาหนึ่งๆ จะมีความหมายที่เรียกว่า ความหมายประจำคำ (conventional meaning) ดั้งเดิมอยู่ในทุกรูปภาษา เมื่อเกิดในบริบทเฉพาะบางบริบทบ่อยๆ เข้า บริบทดังกล่าวจะเชื้อเชิญ (invited) ให้เกิดการตีความใหม่ตามสถานการณ์ ทำให้เกิดความหมายที่เรียกว่าความหมายรอง หรือความหมายข้างเคียงซึ่งมีความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ กล่าวคือเป็นความหมายที่ได้จากการอนุมานความตามการใช้ (usage-based) ในสถานการณ์จริง ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติซึ่งเป็นความหมายรองของรูปภาษาสามารถพัฒนาต่อ

จนกลายเป็นความหมายประจำคำแยกออกจากความหมายประจำคำดั้งเดิมซึ่งเป็นความหมายหลักของรูปภาษาได้เมื่อเวลาผ่านไปนอกจากนี้ทรอกอท และแดชเชอร์ (Traugott and Dasher, 2002) ยังอธิบายอีกว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดขึ้นในการกลายเป็นคำไวยากรณ์นั้น ในอีกแง่หนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าการเปลี่ยนจากความหมายวัตถุวิสัยไปสู่ความหมายอัตวิสัย กระบวนการนี้เรียกว่ากระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) หมายถึงการการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยสร้างที่บ่งชี้การรับรู้เหตุการณ์จากภายนอกของผู้พูด (speaker-external event) ไปสูหน่วยสร้างที่บ่งชี้การรับรู้เหตุการณ์จากภายในของผู้พูด (speaker-internal event) หรือเหตุการณ์ที่มองผ่านแง่มุมของผู้พูด (speaker's perspective) ในแง่ของพื้นที่ เวลา หรือทัศนคติที่มีต่อสิ่งที่พูด การกลายเป็นอัตวิสัยนี้เรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานที่ส่งผลให้เกิดการมีความหมายรองของคำๆ หนึ่งนั่นเอง ตัวอย่างเช่น การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *be going to* ในภาษาอังกฤษที่ *be going to* พัฒนาไปสู่ความหมาย "บอกเวลาในอนาคต" จากการปรากฏในบริบทเฉพาะที่ *be going to* ไม่สอดคล้องทางความหมายกับนามวลีที่อยู่โดยรอบ การตีความจึงอาศัยการมองจากผู้พูดมากขึ้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน 4.1)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะได้รับความนิยมในหมู่นักภาษาศาสตร์ปริชานที่สนใจศึกษาปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในปัจจุบันจำนวนมาก นักภาษาศาสตร์ปริชานกลุ่มหนึ่งกลับมองว่าการอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในแง่ดังกล่าวเป็นการให้ความสนใจในการอธิบายที่รูปภาษามากกว่าการอธิบายในแง่กลไกทางปริชาน กล่าวคือไม่เป็นภาษาศาสตร์ปริชานที่แท้จริง นักภาษาศาสตร์ปริชานกลุ่มดังกล่าวจึงยึดแนวทฤษฎีอีกทฤษฎีหนึ่งที่สนใจอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางความหมายในแง่ของกลไกทางปริชานมากกว่า แนวทฤษฎีนี้ได้แก่ทฤษฎีการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ที่เสนอโดยแลงแอกเคอร์

แนวทฤษฎีเรื่องการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ที่เสนอโดยแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1999) เสนอว่าการกลายเป็นอัตวิสัยเป็นกระบวนการทางปริชานที่ส่งผลให้เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์ อย่างไรก็ตามแลงแอกเคอร์ (Langacker, 2006) กล่าวว่าไม่ใช่การกลายเป็นคำไวยากรณ์ทุกกรณีที่เป็นผลจากกระบวนการดังกล่าวนี้ แม้คำศัพท์ "กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย" จะถูกใช้โดยทรอกอทและแดชเชอร์เช่นกัน แลงแอกเคอร์ใช้คำว่า การกลายเป็นอัตวิสัยในความหมายแคบกว่าคือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงมุมมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปริชานของผู้พูด แลงแอกเคอร์เสนอว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นผลจากการมองเห็นเหตุการณ์ในลักษณะที่ผู้พูดมองเห็นเหตุการณ์โดยตั้งตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของเหตุการณ์ รูปภาษาที่พัฒนามากลายเป็นคำไวยากรณ์จะแสดงคุณสมบัติจากกระบวนการที่เรียกว่า

กระบวนการลดเลือนและโปร่งใส (attenuation and transparency) การลดเลือนหมายถึงการที่ประธานของประโยคลดเลือนบทบาทในการเป็นผู้กระทำไป โดยบทบาทดังกล่าวถูกย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้พูดแทน กล่าวคือผู้พูดนำตัวเองเข้าไปเป็นองค์ประกอบหนึ่งในฐานะผู้กระทำแทนประธานของประโยค เมื่อบทบาทดังกล่าวถูกควบคุมโดยผู้พูดอย่างสมบูรณ์ ประธานของประโยคจึงไม่มีบทบาทตามรูปภาษา กล่าวคือโปร่งใส ทำให้รูปภาษาที่กลายเป็นคำไวยากรณ์สามารถมีประธานของประโยคเป็นอะไรก็ได้ ทั้งที่แสดงบทบาททางความหมายสอดคล้องและไม่แสดงบทบาททางความหมายที่สอดคล้องกับคำกริยานั้นๆ เนื่องจากบทบาทผู้กระทำที่แท้จริงของประโยคถูกขับเคลื่อนโดยผู้พูดแทนแล้ว ตัวอย่างเช่นการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *be going to* ในภาษาอังกฤษที่ประธานไวยากรณ์ไม่บทบาทในการเป็นผู้เคลื่อนที่ในความหมาย “บอกเวลาในอนาคต” (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน 4.1)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่มีความหมาย “เห็น” ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในภาษาต่างๆ รวมทั้งภาษาไทยด้วย งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งประเด็นการศึกษาไปที่ปรากฏการณ์การมีหลายความหมาย (polysemy) โดยศึกษาจากแง่มุม และกรอบแนวคิดที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามพบว่าแนวโน้มของการขยายความหมายของคำกริยาที่หมายความ “เห็น” นี้มีทิศทางคล้ายกันคือการขยายความหมายจาก ขอบข่ายความรู้กายภาพ (physical domain) ไปสู่ความหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปริชานหรือกระบวนการทางจิต (cognitive or mental processes)

2.3.1 งานวิจัยในภาษาอังกฤษ

สมศีล ฉานวังสะ (Channawangsa, 1986) ศึกษาการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าในภาษาอังกฤษ ภายใต้กรอบทฤษฎีไวยากรณ์ परिवรรตเพิ่มพูน (Transformational Generative Grammar) และการศึกษาเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์โดยพิจารณาว่าบริบทมีบทบาทสำคัญต่อการขยายความหมาย กล่าวคือการปรากฏในบริบทที่แตกต่างทำให้คำมีความหมายแตกต่างไปตามบริบทด้วย ในส่วนของคำกริยา *see* ที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “เห็น” ในภาษาไทยพบว่า มีความหมายทั้งหมด 21 ความหมาย ได้แก่

(6) *I saw two men struggling for the knife.*

ความหมาย: “รับรู้ด้วยตา”

(7) *A blind man is one who cannot see.*

ความหมาย: "มีความสามารถในการมองเห็น"

(8) *I can still see her as she was years ago.*

ความหมาย : "รับรู้ภาพในความคิด หรือ เกิดจินตภาพ"

(9) *I could never see him as a thief.*

ความหมาย: "ถือ หรือ เปรียบ"

(10) *I see what you mean.*

ความหมาย: "รับรู้ถึงความสำคัญ หรือ เข้าใจ"

(11) *.....see the point*

ความหมาย: "ตระหนัก"

(12) *I want to see how he handles the problem.*

ความหมาย: "สังเกต หรือ ฝ้า"

(13) *See page 17.*

ความหมาย: "อ่าน"

(14) *I see it in the paper.*

ความหมาย: "อ่านเกี่ยวกับ"

(15) *.....see a play*

ความหมาย: "ชมการแสดง"

(16) *I can't see her neglected.*

ความหมาย: "เป็นพยานให้กับ"

(17) *.....see that order is kept*

ความหมาย: "ทำให้แน่ใจ"

(18) *I'll see him hanged first*

ความหมาย: "อยากให้เกิดขึ้น"

(19) *I can't understand what he sees in her.*

ความหมาย: "ให้การยอมรับ"

(20) *The fifth century saw the collapse of the Western Roman Empire.*

ความหมาย: "ได้รับการประทับตราในฐานะ"

(21) *....see the dentist*

ความหมาย: "แวะไปพบ หรือไปเยี่ยม"

(22) *They had been seeing each other for a year.*

ความหมาย: "คบหาเป็นแฟน"

(23) *I haven't seen much of her lately.*

ความหมาย: "พบปะเจอะเจอ"

(24) *The president will see you.*

ความหมาย: "ยินยอมให้สัมภาษณ์"

(25) *....see the girls home.*

ความหมาย: "ไปเป็นเพื่อน หรือคุ้มกัน"

(26) *.....see a bet in a poker.*

ความหมาย: "วางเดิมพันในการเล่นไพ่โป๊กเกอร์"

สมคิด ฉานวงศ์จะอธิบายว่าการขยายความหมายของคำว่า see มีทิศทางแสดง
ความหมายการรับรู้ในปรีชาญาณ เนื่องจากการรับรู้ด้วยตาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง
กล่าวคือสมองทำหน้าที่แปลสัญญาณภาพที่มองเห็นด้วยตาเป็นความคิด โดยความหมายต่างๆ มีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นเครือข่ายความหมายที่ยึดอยู่ในสมอง

คอลลิน ฟรีแมน เบเคอร์ (Baker, 1999) ศึกษาการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดง การรับรู้ด้วยตา see ที่มีความหมายสอดคล้องกับ “เห็น” ในภาษาไทยภายใต้กรอบทฤษฎี อรรถศาสตร์โครงสร้างเหตุการณ์ (frame semantics) จากการศึกษาคำกริยา see ใน ภาษาอังกฤษมีความหมายขยายจำนวน 25 ความหมาย โดยพบว่าความหมายขยายส่วนใหญ่ สอดคล้องกับความหมายขยายที่ฉานวังสะ (Chanawangsa, 1986) พบ ความหมายขยายของ คำกริยา see ที่พบนอกเหนือจากที่สมศีล ฉานวังสะพบมีด้วยกัน 7 ความหมายดังนี้

(27) *I see that the Governor is running for President again.*

ความหมาย: “ได้ข่าวมา”

(28) *She saw him gaining more political power month by month.*

ความหมาย: “คอยติดตามความเป็นไป”

(29) *Charlotte, who has seen more than 20 prime ministers come and go in British since she was born in 1877, received her 15th telegram from the Queen.*

ความหมาย: “ผ่านประสบการณ์”

(30) *The exhausted soldiers saw enemy troops everywhere.*

ความหมาย: “เห็นภาพหลอน”

(31) *She saw Italy last year.*

ความหมาย: “ท่องเที่ยว”

(32) *See Appendix C for the.....*

ความหมาย: “ศึกษาเพิ่มเติม”

(33) *As seen in Chapter 3,*

ความหมาย: “แสดงการอ้างอิงทางปริจเฉท”

เช่นเดียวกับสมศีล ฉานวังสะ (Chanawangsa, 1986) เบเคอร์พบว่าความหมายขยาย ความหมายของคำว่า see ในภาษาอังกฤษได้รับอิทธิพลจากบริบท โดยความหมายขยายส่วนใหญ่แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของการขยายความหมายในลักษณะเดียวกันคือ ความหมายแบบ

ทั่วไปขยายไปสู่ความหมายแบบเฉพาะเจาะจง (general to specific) นอกจากนี้ยังพบว่า ความหมาย “รับรู้ด้วยตา” เป็นความหมายที่เด่นชัดที่สุดในปรีชานของผู้พูดภาษาอังกฤษ รองลงมา ได้แก่ ความหมาย “รู้หรือเข้าใจ”

2.3.2 งานวิจัยภาษาอื่น² ๆ

ซินฟา เหลียง (Lien, 2005) ศึกษาการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วย ตา 3 คำ ได้แก่ *khoann3* 看 'see' *kinn3* 見 'look' และ *siong3* 相 'meet' ในภาษาจีนได้วันหนึ่ง ได้ภายใต้กรอบทฤษฎีอรรถศาสตร์โครงสร้างเหตุการณ์ (frame semantics) ในส่วนของคำกริยา *khoann3* 看 ซึ่งสอดคล้องกับคำกริยา “เห็น” ในภาษาไทย เหลียงพบว่าเป็นคำหลายความหมายที่ มีความหมายตามโครงสร้างเหตุการณ์ทั้งหมด 15 เหตุการณ์ (ความหมาย) ได้แก่

1. โครงสร้างเหตุการณ์ “เฟ่งสายตาไปยังเป้าหมาย”
2. โครงสร้างเหตุการณ์ “รับรู้ด้วยตา”
3. โครงสร้างเหตุการณ์ “สังเกตการณ์”
4. โครงสร้างเหตุการณ์ “ควบคุม”
5. โครงสร้างเหตุการณ์ “อ่านหนังสือ”
6. โครงสร้างเหตุการณ์ “เยี่ยมเยียน”
7. โครงสร้างเหตุการณ์ “แสดงเจตนา”
8. โครงสร้างเหตุการณ์ “แสดงกระบวนการ”
9. โครงสร้างเหตุการณ์ “เห็นสภาพ”
10. โครงสร้างเหตุการณ์ “ตระหนัก”
11. โครงสร้างเหตุการณ์ “กำหนด”
12. โครงสร้างเหตุการณ์ “จัดประเภท”
13. โครงสร้างเหตุการณ์ “ตัดสินใจ”

² เท่าที่ยกมามีแต่ภาษาจีนได้วัน

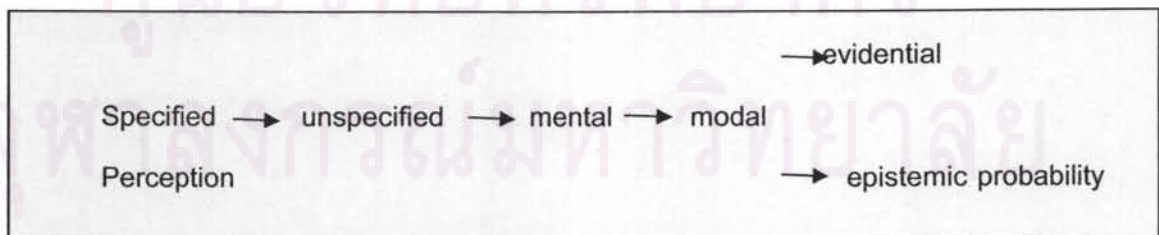
14. โครงสร้างเหตุการณ์ "เผชิญหน้า"

15. โครงสร้างเหตุการณ์ "บ่งชี้กาลลักษณะ"

เหลือียงพบว่า การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา *khoann3* 看 'see' ที่สอดคล้องกับคำว่า "เห็น" ในภาษาไทยเป็นผลจากความต้องการในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งอาศัยการเชื่อมโยงด้วยกระบวนการนามนัย (metonymy) เป็นหลัก เหลียงสรุปว่าการขยายความหมายของคำกริยาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้วยตากับปริชานในลักษณะที่ผู้พูดหาความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ โดยอาศัยการรับรู้ด้วยตาเป็นสำคัญ

2.3.3 งานวิจัยแบบลักษณะภาษา

โอเรเลีย ยูโซเนียน (Usonien, 1999) ศึกษาการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา *see* และ *seem* ในภาษาอังกฤษเปรียบเทียบกับภาษาลิทัวเนียในลักษณะภาพรวม โดยเน้นการศึกษาไปที่คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และรากยสัมพันธ์ที่คำกริยาดังกล่าว ยูโซเนียนพบว่าความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาสามารถจำแนกเป็นความหมายหลักหรือความหมายขยายได้จากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และรากยสัมพันธ์ ในทางอรรถศาสตร์พบว่า คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาสามารถจำแนกได้เป็น 1) การรับรู้แบบเจาะจงประสาทสัมผัส (specified perception) คือความหมายที่ระบุบ่งชี้ได้ว่าเป็นการรับรู้ประสบการณ์ด้วยตาโดยตรง และ 2) การรับรู้ไม่เจาะจงประสาทสัมผัส (unspecified perception) คือความหมายที่ไม่สามารถระบุบ่งชี้ได้ว่าเป็นการรับรู้เชิงประสบการณ์ด้วยตาโดยตรง แต่เป็นการรับรู้อื่นๆ เช่นการรับรู้เชิงปริชาน ความหมายที่พบในลักษณะดังกล่าวนี้โดยส่วนใหญ่แสดงคุณสมบัติของคำช่วยกริยามาลาแสดงทัศนภาวะวิสัย (epistemic modal) คือแสดงระดับความมั่นใจมากน้อยต่อสิ่งที่พูด ในทางรากยสัมพันธ์พบว่าความหมายขยายจะแสดงโครงสร้างของส่วนเติมเต็ม (complement) ที่ซับซ้อนกว่าความหมายต้นแบบ แนวโน้มของการขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาแสดงให้เห็นเป็นแผนภาพข้างล่างต่อไปนี้

แผนภูมิภาพที่ 1. แนวโน้มการขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาอังกฤษและภาษาลิทัวเนีย

ยูโซเนียนพบว่าคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตามีแนวโน้มในการขยายความหมายตั้งต้นจากความหมายที่แสดงการรับรู้แบบเจาะจงประสาทสัมผัส (specified perception) ไปสู่ความหมายที่แสดงการรับรู้แบบไม่เจาะจงประสาทสัมผัส (unspecified perception) จากข้อมูลส่วนใหญ่พบว่า การรับรู้แบบไม่เจาะจงประสาทสัมผัสส่วนใหญ่เป็นการรับรู้ทางปริชาน หรือการรับรู้ทางจิต (mental) ซึ่งแสดงคุณสมบัติของคำช่วยกริยามาลาแสดงทัศนภาวะวิสัย (epistemic modal) คือแสดงระดับความมั่นใจน้อยต่อสิ่งที่พูด โดยแบ่งได้เป็นสองความหมายหลัก ได้แก่ 1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และ 2) การแสดงความน่าจะเป็น

ยูโซเนียน (Usonian, 2001) ศึกษากรณีหลายความหมายของคำกริยา *see* และ *seem* ในภาษาอังกฤษและภาษาลิธัวเนียนในเชิงแบบลักษณะภาษาโดยอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงสถิติ จากการศึกษาพบว่าความหมายหลักของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในทั้งสองภาษามีสองความหมายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยพบว่าความหมายที่คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในทั้งสองภาษาลิธัวเนียนและภาษาอังกฤษแสดงส่วนใหญ่สอดคล้องกัน คือความหมายแสดงการรับรู้ด้วยตาโดยอ้อม (indirect perception) ได้แก่ คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในความหมายบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ และความหมายแสดงการรับรู้ทางปริชาน โดยพบว่า *seem* ที่ปรากฏใช้บ่อยที่สุดในทั้งสองภาษาเป็นความหมายที่แสดงการบ่งชี้ทัศนภาวะวิสัย หรือการแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่พูดบนพื้นฐานของความน่าจะเป็น (epistemic probability) นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษาต่างตระกูลกันสองภาษานี้สามารถแสดงรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในลักษณะที่คล้ายกันได้มาก คือคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่แสดงความหมายขยายในทั้งสองภาษาลิธัวเนียนและภาษาอังกฤษมีโครงสร้างของส่วนเติมเต็ม (complement) ในลักษณะที่ซับซ้อนเหมือนกัน โดยในภาษาอังกฤษโครงสร้างของส่วนเติมเต็มที่ส่งผลให้เกิดการแสดงความหมายรับรู้ด้วยตาโดยอ้อม ได้แก่ โครงสร้างส่วนเติมเต็มแบบไม่แท้ (non-finite complement) หรือโครงสร้างนามวลีส่วนเติมเต็มที่ซับซ้อน (complex nominal structure) ส่วนในภาษาลิธัวเนียนโครงสร้างของส่วนเติมเต็มที่ส่งผลให้เกิดการแสดงความหมายรับรู้ด้วยตาโดยอ้อมได้แก่อนุพากย์ส่วนเติมเต็มแบบแท้ (finite clausal complementation)

2.3.4 งานวิจัยในภาษาไทย

รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร(2549) ศึกษาปรากฏการณ์หลายความหมายของคำกริยา “เห็น” ภายใต้กรอบทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน ในการจำแนกความหมายต่างๆ ของคำกริยา “เห็น” รุ่งทิพย์อาศัยบริบททางภาษา (linguistic context) และบริบทที่อยู่นอกภาษา ได้แก่ความรู้ทางโลก (world knowledge) เป็นเกณฑ์ในการจำแนกความหมาย และพบว่า “เห็น” เป็นคำหลาย

ความหมายที่มีความหมายทั้งหมด 7 ความหมายโดยแบ่งออกเป็น 2 ความหมายหลักๆ คือ 1) ความหมายขยายแสดงเนื้อความ (lexical meaning) ได้แก่ "รับรู้ด้วยตา" "การรับรู้ภาพในความคิด" "คุ้นเคย" "พบเจอ" "รู้" "เชื่อ" ตัวอย่างเช่น

(34) นรุตหันไปเห็นพัดยศเดินเข้ามาพอดี

ความหมาย: "รับรู้ด้วยตา"

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร, 2549: 166)

(35) ผมฝันเห็นพ่อ ผมอยากให้ฝันเป็นความจริง

ความหมาย: "รับรู้ภาพในความคิด"

(36) สุกัลเห็นหาดกมลามาทั้งแต่เกิด

ความหมาย: "คุ้นเคย"

(37) วงการบันเทิงนี้ถ้าไม่ได้เห็นหน้ากัน มันเหมือนถูกลืมไปเลย คนจำเราไม่ได้แล้ว

ความหมาย: "พบเจอ"

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร, 2549: 168)

(38) ปัญญาทำให้เห็นรากเหง้าของปัญหา

ความหมาย: "รู้"

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร, 2549: 170)

(39) เขาเห็นว่าคำสอนทางศาสนาพุทธลึกซึ้งยิ่งนัก

ความหมาย: "เชื่อ"

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร, 2549: 176)

2) ความหมายแสดงเนื้อหาทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) ได้แก่ "บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker)"

(40) ตอนนี้เห็นแม่แล้วว่าเงินกองทุนกำลังจะหมด

ความหมาย: “การบ่งชี้ที่มาของแหล่งข้อมูล”

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 178)

รุ่งทิพย์พบว่า การขยายความหมายของคำกริยา “เห็น” เป็นผลจากกระบวนการทางปริชาน ได้แก่ กระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) และนามนัย (metonymy) โดยสรุปว่านามนัยเป็นฐานที่นำไปสู่การเทียบโยงข้ามขอบข่ายความรู้ในทัศน์ด้วยอุปลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่างๆ ของคำกริยา “เห็น”

รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) ศึกษาคำว่า “เห็น” ต่อจากงานวิจัยของรุ่งทิพย์โดยเน้นไปในส่วนของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ที่พัฒนาไปสู่ “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker)” จากการศึกษาพบว่า “เห็น” ที่แสดงความหมายดังกล่าวเป็นความหมายขยายที่เกิดในหน่วยสร้างที่น่าสนใจในภาษาไทย คือปรากฏหน้าอนุภาคย์ที่ประกอบไปด้วยอนุภาคย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) โดยไม่ปรากฏประธานของประโยค ดังแสดงในตัวอย่างที่ (40) คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างดังกล่าวแสดงคุณสมบัติของคำไวยากรณ์เนื่องจากคำว่า “เห็น” ในตัวอย่างที่ (40) ไม่ใช่คำกริยาหลักของประโยค กล่าวคือไม่แสดงความหมายแก่นของประโยค ความหมายแก่นของประโยคแสดงโดยคำกริยา “เล่า” ในประโยค ดังนั้นคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้จึงไม่ได้แสดงความหมายของการรับรู้ด้วยตา กล่าวคือเกิดการเจือจางทางความหมาย (semantic bleaching) แต่แสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่าคำว่า “เห็น” ในภาษาต่างๆ รวมถึงภาษาไทยมีทิศทางการขยายความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือเปลี่ยนแปลงจากความหมายที่อยู่ในขอบข่ายความรู้รูปธรรมไปสู่ความหมายในขอบข่ายความรู้นามธรรม คือความหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปริชาน เช่น “คิด” “เชื่อ” “รู้” และ “เข้าใจ” เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้งานวิจัยในอดีตจะศึกษาคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “เห็น” ในภาษาไทยไว้อย่างละเอียดก็ตาม แต่งานส่วนใหญ่มุ่งประเด็นการศึกษาคำกริยาดังกล่าวในฐานะคำที่มีหลายความหมาย (polysemous word) มากกว่าคำแสดงหน้าที่ไวยากรณ์ (grammatical word) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือประเด็นเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) ไม่ใช่ประเด็นในการศึกษาของงานวิจัยในอดีตอย่างสิ้นเชิง แม้จะพบว่าคำกริยาที่มีความหมาย “เห็น” มีความหมายขยายที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์อยู่บ้างก็ตาม

สำหรับภาษาไทยเอง แม้จะมีการศึกษาคำว่า “เห็น” ในฐานะคำไวยากรณ์อยู่บ้าง แต่ การศึกษาดังกล่าวยังไม่ครอบคลุม จากการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยพบว่ายังมีคำว่า “เห็น” อีก จำนวนหนึ่งนอกเหนือจากคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) ที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์ และยังไม่ได้รับการศึกษาจากงานวิจัยทั้งสองงานในอดีต ตัวอย่างเช่น

- (41) หนังสือนี้ไม่เห็นจะน่าดูตรงไหนเลย
- (42) โกรธก็โกรธสิ ไม่เห็นจะต้องแค้นเลย
- (43) กว่าจะหยิบหนังสือธรรมะมาอ่านได้ต้องใช้เวลาหลายวัน... โอ๊ย!! ไม่เห็นเข้าใจเลย
- (44) เรือนไม้นี้รายรอบไปด้วยกรงขังสัตว์เลื้อยคลานนานาชนิด ที่เด่นสุดเพราะกรงของมันตั้งอยู่ใกล้ ขูดรับแขกเก้าอี้หินอ่อนเห็นจะได้แก่เจ้ากระรอก
- (45) การแสดงที่ทันสมัยที่สุดในยุคนี้และก็คงมีเล่นกันไปได้อีกนานพักใหญ่ทีเดียวเห็นจะได้แก่ การเมืองในระบบประชาธิปไตย ที่จะต้องมีประชาธิปไตยพ่วงท้ายเข้ามาด้วย
- (46) ราชินิกุลต่างวังรุ่นเดียวกันที่มาเล่นด้วยกันที่วังวงศ์ตะวันตกวันเป็นครั้งคราวเห็นจะได้แก่ท่านหญิงอุดมลักษณ์ และท่านชายวาปีภิรมย์ เทพพนมนิมิต ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานย่าของท่านย่าวงนั่นเอง

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากข้อมูลข้างต้นคำว่า “เห็น” สามารถจัดกลุ่มตามลักษณะการปรากฏได้เป็นสองหน่วยสร้าง คือหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ในตัวอย่างที่ (41) – (43) และหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ในตัวอย่างที่ (44) – (46) เช่นเดียวกับหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ (41) – (46) นี้แสดงพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ และทางอรรถศาสตร์เป็นคำไวยากรณ์ สังเกตว่าคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นเหล่านี้สามารถละออกจากประโยคได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายโดยรวม ตัวอย่างเช่น

- (47) หนังสือนี้ไม่น่าดูตรงไหนเลย
- (48) โกรธก็โกรธสิ ไม่ต้องแค้นเลย
- (49) กว่าจะหยิบหนังสือธรรมะมาอ่านได้ต้องใช้เวลาหลายวัน... โอ๊ย!! ไม่เข้าใจเลย

- (50) เรือนไม้รัยรอบไปด้วยกรงขังสัตว์เลี้ยวขนานาชนิด ที่เด่นสุดเพราะกรงของมันตั้งอยู่ใกล้ชุดรับแขกเก้าอี้หินอ่อนได้แก่เจ้ากระรอก
- (51) การแสดงที่ทันสมัยที่สุดในยุคนี้และคงก็มีเล่นกันไปได้อีกนานพักใหญ่ทีเดียวได้แก่การเมืองในระบบประชาธิปไตย ที่จะต้องมีประชาธิปไตยพ่วงท้ายเข้ามาด้วย
- (52) ราชนิกุลต่างวังรุ่นเดียวกันที่มาเล่นด้วยกันที่วังวงศ์ตะวันเป็นครั้งคราวได้แก่ ท่านหญิงอุดมลักษณ์ และท่านชายวาปีภิรมย์ เทพพนมนิมิต ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานย่าของท่านย่าวงนั่นเอง

จากตัวอย่าง (47) – (52) จะเห็นได้ว่าสามารถละคำว่า “เห็น” ออกจากประโยคได้โดยยังคงความหมายโดยรวมเหมือนประโยคที่ (41) – (46) สังเกตว่าเมื่อละ “เห็น” ออกจากประโยคแล้ว คำว่า “จะ” ที่ปรากฏรวมในตัวอย่างที่ (41) (42) (44) (45) และ (46) ต้องละออกไปพร้อมกันด้วยซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะการปรากฏร่วมกันแบบเป็นวลิตายตัว (fixed phrase)

นอกจากนี้ยังพบว่า “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นเหล่านี้ไม่สามารถรับการปฏิเสธด้วยคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ได้ เช่น

- (53) *เรือนไม้รัยรอบไปด้วยกรงขังสัตว์เลี้ยวขนานาชนิด ที่เด่นสุดเพราะกรงของมันตั้งอยู่ใกล้ชุดรับแขกเก้าอี้หินอ่อนไม่เห็นจะได้แก่เจ้ากระรอก
- (54) *การแสดงที่ทันสมัยที่สุดในยุคนี้และคงก็มีเล่นกันไปได้อีกนานพักใหญ่ที่เดียวไม่เห็นจะได้แก่การเมืองในระบบประชาธิปไตย ที่จะต้องมีประชาธิปไตยพ่วงท้ายเข้ามาด้วย
- (55) *ราชนิกุลต่างวังรุ่นเดียวกันที่มาเล่นด้วยกันที่วังวงศ์ตะวันเป็นครั้งคราวไม่เห็นจะได้แก่ ท่านหญิงอุดมลักษณ์ และท่านชายวาปีภิรมย์ เทพพนมนิมิต ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานย่าของท่านย่าวงนั่นเอง

จากตัวอย่างที่ (53) – (55) จะเห็นว่าคำว่า “เห็น” ไม่สามารถรับการปฏิเสธด้วยคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ได้ นอกจากนี้คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” อยู่แล้วจะไม่สามารถกลับเป็นประโยคบอกเล่าได้โดยการละ “ไม่” ออกจากประโยค เช่น

- (56) ?หนังสือนี้เห็นจะน่าดู
- (57) ?..... เห็นจะต้องแคว่
- (58) ?กว่าจะหยิบหนังสือธรรมะมาอ่านได้ต้องใช้เวลาหลายวัน... โอ๊ย!! เห็นจะเข้าใจ

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ประโยคบอกเล่าที่ถูกต้องของประโยค (56) – (58) ต้องละทิ้งคำว่า “ไม่” และ “เห็น” ออกไปด้วย

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำกริยา “เห็น” ในตำแหน่งดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักของประโยค แต่ทำหน้าที่อื่น คือแสดงข้อมูลพิเศษเพิ่มเติม (extra information) ซึ่งไม่ใช่ในระดับวากยสัมพันธ์ แต่ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์เช่นเดียวกับ “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause)

แม้ว่าคำว่า “เห็น” ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์สามารถปรากฏในหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลาย รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร (รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549) และ รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร และกิงกาญจน์ เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana 2007) ศึกษาแต่เพียง “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างแรกเท่านั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาต่อจากงานวิจัยในอดีตโดยศึกษา ทั้งคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความที่ได้รับการศึกษามาแล้วและอีกสองหน่วยสร้างที่ยังไม่ได้รับการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมคำว่า “เห็น” ที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ในทุกหน่วยสร้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

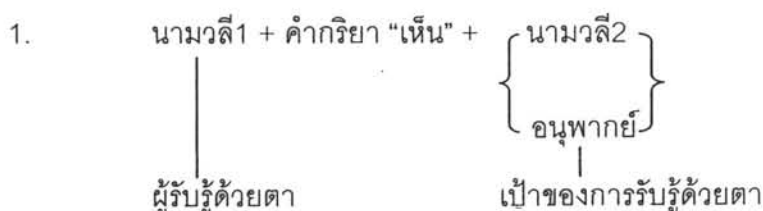
การขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ในฐานะคำบ่งชี้ทางวัจนปฏิบัติ
ของคำว่า "เห็น"

แม้งานวิจัยในอดีตจะศึกษาการขยายความหมายและการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า "เห็น" ไว้อย่างละเอียดพอสมควร แต่การศึกษาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์จำกัดอยู่ที่คำว่า "เห็น" ที่แสดงความหมายเฉพาะการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเท่านั้น จากการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยสองแหล่งพบว่าคำว่า "เห็น" ที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์นั้นสามารถปรากฏในหน่วยสร้างอื่นๆ นอกเหนือจากหน่วยสร้างแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้อีกสองหน่วยสร้าง ในบทนี้จะแบ่งการอภิปรายเป็นสองส่วน ส่วนที่ 3.1) กล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏในสามหน่วยสร้าง โดยจะแบ่งการอภิปรายเป็นสี่ตอนย่อย ได้แก่ 3.1.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า "เห็น" ในความหมายต้นแบบ 3.1.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏหน้าอนุพจน์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) 3.1.3 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยา คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ "ไม่" และ 3.1.4 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา "เป็น" และ "ได้แก่" และส่วนสุดท้าย 3.2) อภิปรายการขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของ คำว่า "เห็น"

3.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า "เห็น"

3.1.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า "เห็น" ในความหมายต้นแบบ (prototypical sense)

รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร (2549) กล่าวว่าคำว่า "เห็น" ในความหมายต้นแบบ หรือความหมายพื้นฐาน (prototypical sense) "รับรู้ด้วยตา" เป็นคำกริยากรรม จัดอยู่ในประเภทคำกริยาแสดงการรับรู้ (perception verb) โดยมีลักษณะเหตุการณ์ต้นแบบที่ประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์พื้นฐานสองหน่วยคือ ผู้รับรู้ (perceiver) และ เป้าของการรับรู้ด้วยตา (the perceived) ซึ่งจะปรากฏในหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

- (1) ฉันเห็นหล่อนเมื่อวานนี้
- (2) ฉันเห็นหล่อนมาที่นี่เมื่อวานนี้

ในตำแหน่งประธานของคำว่า “เห็น” นามวลีที่ปรากฏแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตา ได้แก่ ประธานสิ่งมีชีวิต (animated subject) โดยส่วนใหญ่หมายถึง คน ส่วนในตำแหน่งกรรมปรากฏ เป็น ก. นามวลี แสดง “สิ่งที่เป็เป้าของการรับรู้ด้วยตา (entity) เช่น “หล่อน” ในตัวอย่างที่ (1) และ ข. อนุพากย์แสดง “เหตุการณ์ที่เป็นเป้าของการรับรู้ด้วยตา (event)” เช่น “หล่อนมาที่นี่เมื่อวานนี้” ในตัวอย่างที่ (2) เป้าของการรับรู้ด้วยตาได้แก่สิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรม (concrete entities) หรือเหตุการณ์ที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นจริงในโลก (concrete events) ที่สามารถปรากฏให้รับรู้ด้วยตาโดยตรง (รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549) โดยคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์ในอนุพากย์มักได้แก่ คำกริยาประเภทแสดงอาการ (action verbs) เช่น “มา” ในตัวอย่างที่ 2

คำว่า “เห็น” ในความหมายต้นแบบนี้ขยายออกไปสู่ความหมายต่างๆ มากมายทั้ง ความหมายขยายแสดงเนื้อความ (lexical meaning) และความหมายขยายแสดงหน้าที่ทาง ไวยากรณ์ (grammatical meaning) ได้แก่ “การรับรู้ภาพในความคิด” “คุ้นเคย” “พบเจอ” “รู้” “เชื่อ” และ “แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” (รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549)

งานวิจัยในอดีตพบว่าคำว่า “เห็น” ในความหมายต้นแบบพัฒนาไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หนึ่งความหมายคือ ความหมาย “การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” แม้คำกริยาที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “เห็น” ในภาษาอื่นๆ จะพัฒนาความหมายแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้เช่นเดียวกัน แต่คำว่า “เห็น” ในภาษาไทยมีลักษณะที่โดดเด่น รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร และกิงกาญจน์ เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) อธิบายว่าคำว่า “เห็น” ในความหมายดังกล่าวมีหน่วยสร้างลักษณะพิเศษคือ ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) โดยไม่ปรากฏนามวลีประธานใดๆ คำว่า “เห็น” ไม่เพียงแต่แสดงความหมายการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เท่านั้นแต่ยังแสดงความหมายและหน้าที่ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือแสดงระดับความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในข้อมูลอีกด้วย อย่างไรก็ตามคำอธิบายดังกล่าวยังคงค่อนข้างขาดการอภิปรายในรายละเอียด

นอกจากนี้จากการสืบค้นคลังข้อมูลพบว่า “เห็น” ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์มีลักษณะการปรากฏเป็นหน่วยสร้างเฉพาะสามหน่วยสร้าง รวมถึงหน่วยสร้างที่กล่าวมาแล้วในงานวิจัยในอดีตด้วย ได้แก่

1. คำกริยา “เห็น” + อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ่ายความ + หน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” + อนุพากย์

คำกริยา “เห็น” ปรากฏเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker) อยู่หน้าอนุพากย์ (clause) ที่นำด้วยหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม (complementizer) “ว่า”

ตัวอย่าง

(3) ผมอยากให้ตำรวจหาคนที่เป็นคนเอาภาพโป๊เหล่านี้ออกมาให้ได้ เห็นเค้าบอกว่ารู้ตัวแล้ว

(4) เห็นทางท่านชิตชัยก็บอกว่าต้องไปดูรายละเอียดว่าจะส่งฟ้องหรือไม่

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร, 2549: 178)

(5) เห็นเมื่อตอนหัวค่ำคุณเหมียวบอกว่าจะออกไปซื้อหนังสือแล้วก็หายไปเลย

(รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร, 2549: 179)

2. คำแสดงปฏิเสธ “ไม่” + คำกริยา “เห็น” + [จะ] + $\left. \begin{array}{l} \text{คำช่วยกริยามาลา “ต้อง” และ “น่า”} \\ \text{คำกริยาบอกสภาพ} \end{array} \right\}$

คำกริยา “เห็น” ร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ปรากฏตามด้วย คำกริยาบอกสภาพ (state verbs) หรือคำช่วยกริยามาลา (modal) “ต้อง”

ตัวอย่าง

(6) ทำสิ่งที่เราไม่เคยทำบ้างก็ได้ ให้คนดูเห็นเราในหลายๆแบบ แต่คนดูอาจไม่ชอบก็ได้ อาจจะเห็นว่าไม่เห็นดีเลย อันนั้นก็เป็นเรื่องหนึ่ง

(7) ถ้านั่งคิดว่าทำไมเราทำดีกับคนอื่น แล้วทำไมคนอื่นไม่เห็นบริสุทธิ์ใจกับเราเลย ถ้าคิดอย่างนี้ก็ไม่ต้องทำอะไร มันบั่นทอนเปล่าๆ

(8) เมื่อไหร่คุณแม่คุณถึงจะยอมขายที่ดินนั้นซะทีนะ เก็บไว้ก็ไม่เห็นจะมีอะไรออกเงยขึ้นมาเลย

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

3. นามวลี1 + คำกริยา “เห็น” + จะ + คำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” + นามวลี2

คำกริยา “เห็น” ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” โดยมีคำช่วยกริยามาลา (modal) “จะ” เป็นคำเชื่อม

ตัวอย่าง

- (9) สิ่งเดียวที่เธอผิดหวังจากสามีเห็นจะเป็นเรื่องที่เขามาทิ้งเธอเร็วเกินไป
- (10) พ่อแม่ก็มีไอเดียเพิ่มสินค้าตัวใหม่มาขายตลอดเวลา ที่โดดเด่นมากเห็นจะเป็นการประดิษฐ์เครื่องชุดมะพร้าวขึ้นเองจากสมองอันชาญฉลาด
- (11) เรือนี้ไม่น่าจะรอบไปด้วยกรงขังสัตว์เลื้อยคลานชนิด ที่เด่นสุดเพราะกรงของมันตั้งอยู่ใกล้ชุดรับแขกเก้าอี้หินอ่อนเห็นจะได้แก่เจ้ากระรอก

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากการสืบค้นข้อมูล พบว่านอกเหนือจากหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏใช้ใน ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เคยได้รับการศึกษามาแล้วในข้อที่ 1) ยังพบว่ามีหน่วยสร้างอื่นๆ ที่คำว่า “เห็น” ปรากฏใช้ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์อีกสองหน่วยสร้างใน ข้อที่ 2) และ 3) ด้วย แม้ว่าคำว่า “เห็น” ที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์จะได้รับการศึกษามาบ้างจาก งานวิจัยในอดีต แต่ภาพรวมของการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาการขยายความหมายในแง่มุม ของปรากฏการณ์หลายความหมาย (polysemy) มากกว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แม้ปรากฏการณ์กลายเป็นคำไวยากรณ์ในขั้นต้นจะเป็นผลผลิตส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์หลาย ความหมายก็ตาม (Croft, 2003: 262) การปรากฏของคำว่า “เห็น” ที่แสดงความหมายบ่งชี้หน้าที่ ทางไวยากรณ์ในลักษณะหน่วยสร้างดังกล่าวควรได้รับการศึกษาในแง่มุมของปรากฏการณ์ กลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) ในรายละเอียดมากขึ้น ในส่วนต่อไปเป็นการ บรรยายและอภิปรายคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า “เห็น” ในความหมาย แสดงการบ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์ทั้งที่ศึกษามาแล้วในอดีต และในส่วนที่ยังไม่ได้รับการศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์หน้าที่และความหมายทางวจนปฏิบัติศาสตร์ที่แสดงโดย คำว่า “เห็น” ด้วย

3.1.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏ หน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause)

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalized) โดยแสดงรูปแบบทางวากยสัมพันธ์เป็นผังภูมิหน่วยสร้าง (schema) ดังต่อไปนี้

คำกริยา “เห็น” + อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ + หน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม
“ว่า” + อนุพากย์เติมเต็ม

ตัวอย่าง

(12) เห็นท่านนายกฯบอกว่าถ้าไม่ร่วมกันประหยัดน้ำมันนี้ อีกหน่อยก็คงจำกัดการนำเข้า

(Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007: 275)

(13) ถามพี่เค้าละกัน ตัวพี่เค้าเคยพูดว่าเหมือนดูใจกันอยู่ ไม่หรรอกคะ แอว่าเป็นพี่ เป็นน้องมากกว่า เห็นเค้าบ่นว่านักข่าวรู้ข่าวเร็วเลยไม่ทันได้จับ

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

(14) เห็นหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเสียงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรอ

(15) เห็นคุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่หรอครับ

(16) เป็นไง เห็นย่าเขาบอกว่าดูหนังสือหนักเลยรีเรา

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) ซึ่งแทนกลุ่มคำที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างข้างต้นคือประโยคที่แสดงการคัดลอกข้อความ หรือถ้อยความ ที่เป็นคำพูดของบุคคลอื่น เพื่อใช้ในการเขียน หรือการพูดรายงาน อนุพากย์ดังกล่าวประกอบไปด้วยคำกริยาแสดงการสื่อสาร (communicative verbs) เช่น คำกริยา “บอก” ในตัวอย่าง (12) (15) และ (16) คำกริยา “บ่น” ในตัวอย่าง (13) คำกริยา “ลง (ข่าว)” ในตัวอย่าง (14) คำกริยาดังกล่าวไม่สามารถแสดงใจความ

สมบูรณ์ได้ ต้องอาศัยอนุพากย์ที่นำโดยหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า”³ เพื่อเติมเต็มใจความแสดง การสื่อสารดังกล่าวว่าต้องการบอกอะไร บ่นอะไร หรือลงข่าวอะไร

คำกริยาแสดงการสื่อสารแสดงลักษณะการถ่ายทอดและการแพร่กระจายของถ้อยความ ในอนุพากย์เติมเต็ม เช่น ข้อมูลแพร่กระจายโดยการพูดต่อๆ กันแสดงโดยคำกริยา “บอก” หรือ ข้อมูลถูกถ่ายทอดเป็นข้อความในรูปแบบของการเขียน แสดงโดยคำกริยา “ลง (ข่าว)” เป็นต้น สังเกตว่าคำกริยาประเภทอื่นๆ ที่ตามด้วยอนุพากย์นำโดยหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” เช่น คำกริยาแสดงการรับรู้ (cognition verbs) อย่าง “คิด” “เชื่อ” หรือ “รู้สึก” ไม่สามารถปรากฏใน หน่วยสร้างนี้ได้ เช่น

(17) *เห็นท่านนายกคิดว่าถ้าไม่ร่วมกันประหยัดน้ำมันนี้ อีกหน่อยก็คงจำกัดการนำเข้า*

เนื่องจากเป้าของการรับรู้ด้วยตาต้องเป็นสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรมหรือเหตุการณ์รูปธรรม (รุ่งทิพย์, 2549) ดังนั้นคำว่า “เห็น” จึงไม่สามารถแสดงเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาที่เป้าของการรับรู้ เป็นเหตุการณ์นามธรรมได้ เช่น เหตุการณ์แสดงกระบวนการทางปริชานและการรับรู้ จากตัวอย่าง ที่ (17) เหตุการณ์แสดงความคิดเห็นของนายกรัฐมนตรีเป็นเหตุการณ์แสดงกระบวนการที่เกิดขึ้น ภายในจิต (internal/ mental process) ซึ่งไม่สามารถรับรู้ได้จากการมองเห็นภายนอก คามิโอะ (Kamio, 1990: 123- 34 อ้างถึงใน Ikegami, 2005: 137) อธิบายว่าข้อมูลที่แสดงกระบวนการที่ เกิดขึ้นภายในจิตอย่าง “คิด” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในขอบเขตหรือดินแดนส่วนบุคคล (nawabari 'territory') ดังนั้นแม้จะมีคำกริยาประเภทอื่นที่ตามด้วยอนุพากย์นำโดยหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม อย่าง คำกริยาประเภทแสดงความรู้สึก (emotion verbs) หรือคำกริยาแสดงการรับรู้ (cognition verbs) จึงไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งนี้ได้

คำนามที่ทำหน้าที่ประธานของอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความนี้ได้แก่ คำแสดงการ อ้างถึง บุคคลที่สอง บุคคลที่สาม สื่อมวลชน หรือสรรพนามบุรุษที่สาม เช่น “นายกฯ” ในตัวอย่าง (12) “เค้า” ในตัวอย่าง (13) “หนังสือพิมพ์” ในตัวอย่างที่ (14) “คุณย่า” ในตัวอย่างที่ (15) และ “ย่า (ของ) เขา” ในตัวอย่างที่ (16) คำนามที่ปรากฏในตำแหน่งนี้แสดงแหล่งอ้างอิงอันเป็นที่มาของ ถ้อยความที่ถูกคัดลอกผ่านการรับรู้ของผู้พูด แหล่งอ้างอิงที่ถูกกล่าวอ้างในอนุพากย์เติมเต็มอาจ หมายถึง บุคคล หรือสื่อประเภทต่างๆ เช่น ในตัวอย่างที่ (12) “นายกฯ” เป็นบุคคลอ้างอิงของข้อมูล

³ อมรฯ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2007) อธิบายว่าคำกริยาที่ปรากฏใช้ร่วมกับหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” ได้แก่ กลุ่มคำกริยาประเภทแสดงการสื่อสาร (communicative verbs) เช่น “พูด”

1) เขาพูดว่าคุณเป็นคนดี

และกลุ่มคำกริยาแสดงการรับรู้ (cognition verb) เช่น “คิด”

2) เขาคิดว่าคุณเป็นคนดี

เรื่องการจำกัดการนำเข้าน้ำมันในอนาคต ตัวอย่างที่ (13) “เค้า” หมายถึง “พี่” ที่ถูกกล่าวถึงมาก่อนนี้ เป็นบุคคลอ้างอิงของข้อมูลเรื่องการถูกนักข่าวสืบรู้เรื่องการจับผู้หญิง ตัวอย่างที่ (14) “หนังสือพิมพ์” แสดงแหล่งอ้างอิงของถ้อยความที่ถูกคัดลอกเรื่องงานเลี้ยงเปิดกล่องถ่ายละคร ตัวอย่างที่ (15) “คุณย่า” เป็นบุคคลอ้างอิงของข้อมูลเรื่องการมาของคุณอินทอร และในตัวอย่างที่ (16) “ย่า (ของ) เขา” เป็นบุคคลอ้างอิงของข้อมูลเรื่องการอ่านหนังสือของคุณสนทนา เป็นต้น อย่างไรก็ตามในตำแหน่งนี้สามารถละออกจากประโยคได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แหล่งอ้างอิงของถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาไม่จำเป็นต้องถูกระบุ หรือเจาะจง เช่น

(18) เห็น ๑ บอกว่าเนื้อควายราคาต้องไม่เกิน 19,000 กีบต่อกิโล และหากเป็นเนื้อหมูหรือเนื้อวัวก็ต้องไม่เกินกิโลละ 20,000 กีบ

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

(19) จริงๆป่าเองก็ไม่อยากให้เศร้า เห็น ๑ สั่ง ว่าอย่าแต่งชุดขาวชุดดำมางานศพแก

(20) ก : เออ...เห็น ๑ บอกว่าจะพาเมียไปไหนนะ

ข : ทำไมคะสนใจหรือ

(21) เห็น ๑ บอกว่าเมื่อวานนี้พระมรณภาพไป รู้สึกองค์หนึ่งหรือเปล่านะ(ที่ภาคใต้)

(22) ก: ทำไมเขาถ่ายละครเล็กตึกๆตึ้นๆนักษะ

ข: เห็น ๑ บอกว่าเขามีคิวออนแอร์แล้ว คงฉายไปถ่ายทำไปนะค่ะ

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

จากตัวอย่างประโยคที่ (18) ถึง (22) จะเห็นได้ว่าในตำแหน่งหลังคำว่า “เห็น” ไม่ปรากฏคำนามแสดงแหล่งอ้างอิงของถ้อยความที่ถูกคัดลอกซึ่งอ้างถึงสิ่ง หรือบุคคลใดๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับราคาเนื้อควายในตัวอย่าง (18) ข้อมูลเรื่องการแต่งกายมางานศพในตัวอย่าง (19) ข้อมูลเรื่องเมียในตัวอย่าง (20) ข้อมูลเรื่องพระมรณภาพในตัวอย่างที่ (21) และข้อมูลเรื่องคิวออนแอร์ของละครในตัวอย่างที่ (22) สาเหตุประการแรกเนื่องจากผู้พูดอาจไม่แน่ใจถึงแหล่งที่มาที่แท้จริง เช่น ข้อมูลเรื่องข้อกำหนดเรื่องราคาเนื้อควายต่อกิโล ในตัวอย่างที่ (18) ข้อมูลเรื่องมรณภาพของพระหนึ่งรูป ในตัวอย่างที่ (21) และ ข้อมูลเรื่องการมีคิวออนแอร์ของละครหนึ่งเรื่อง ในตัวอย่างที่ (22) ที่ถูกกล่าวต่อๆ กันจนไม่สามารถระบุแหล่งอ้างอิงของถ้อยความที่ถูก

คัดลอกที่แน่ชัดได้ หรืออีกประการหนึ่งอาจมีการกล่าวถึงแหล่งอ้างอิงของถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาก่อนแล้ว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจและรับรู้ตรงกันจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำ เช่น ในตัวอย่างที่ (19) ที่เห็นได้ชัดจากบริบทว่าผู้กำชับข้อมูลเรื่องการแต่งกายมางานศพคือ “ป้า” และในตัวอย่างที่ (20) ที่เห็นได้ชัดจากบริบทการสนทนาระหว่างบุคคล ก. และ ข. ว่าข้อมูลเรื่องเหมียวมาจากคู่สนทนา (บุคคลที่ 2) ในเรื่องของเหมียวจึงไม่จำเป็นต้องเอ่ยชื่อ หรือสรรพนามของคู่สนทนาอีก

รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร(2549) กล่าวว่าหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความนี้พัฒนาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากความหมายต้นแบบ “รับรู้ด้วยตา” การขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยสร้างที่คำหนึ่งๆ ปรากฏใช้ ทรอกอท และ ฮอปเปอร์ (Traugott and Hopper, 1993; see also Lehmann 1985, Heine et al., 1991) กล่าวว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) คือกระบวนการที่หน่วยหรือวลีแสดงเนื้อความ (lexical items) ถูกนำมาใช้ในบริบทเดิมๆ ที่มีข้อจำกัดในการปรากฏสูงซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเกิดการวิเคราะห์ใหม่ (form – meaning reanalysis) เป็นหน่วยหรือวลีที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่พบในภาษาต่างๆ มีลักษณะเป็นแบบทิศทางเดียว (unidirectional) กล่าวคือโดยปกติคำแสดงเนื้อความ (lexical word) จะพัฒนาความหมายไปสู่การเป็นคำแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical word) จากหมวดคำเปิด (open class) ไปสู่มหุดคำปิด (close class) โดยไม่สามารถพัฒนากลับสู่ทิศทางการเป็นคำแสดงเนื้อความอย่างเดิมได้ (Croft, 2003: 253) เช่น คำวิเศษณ์ในภาษาอังกฤษ อย่าง *indeed, beside, in fact* ที่พัฒนาหน้าที่เป็นคำบ่งชี้ปริจเฉท (discourse marker) จากการปรากฏในบริบทใหม่ คือ ปรากฏในส่วนต้นสุด หรือท้ายสุดของประโยค

เช่นเดียวกับคำว่า “เห็น” ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์นั้นมีลักษณะจากการเปลี่ยนแปลงของหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏใช้โดยการปรากฏซ้ำๆ ในบริบทที่เป้าหมายของการรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์รูปธรรมแสดงการสื่อสาร

หน่วยสร้างที่ คำว่า “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความนี้เบื้องต้นแสดงความหมายการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidentiality) ซึ่งเป็นความหมายทางไวยากรณ์ประเภทหนึ่งโดยสามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้เป็นสองลักษณะ

1) ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล

[เห็น + นาม + กริยาแสดงการสื่อสาร + หน่วยนำอนุภาคย์เต็มเต็ม + อนุภาคย์]

เช่น

(23) **เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย**

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 178)

2) ไม่ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล

[เห็น + กริยาแสดงการสื่อสาร + หน่วยนำอนุภาคย์เต็มเต็ม + อนุภาคย์] เช่น

(24) **เห็นบอกว่าคุณไปเรียนวิชาละครด้วย**

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 178)

ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 177) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงความแตกต่างเป็นสองระดับ ได้แก่ การกล่าวรายงาน (reported evidentiality) หมายถึงการอ้างข้อมูลโดยกล่าวอ้างถึงความเชื่อของบุคคลอื่น โดยไม่ระบุแหล่งที่มาหรือบุคคลที่ถูกอ้างอิงอย่างชัดเจน อีกระดับหนึ่งได้แก่ การคัดลอก (quotative evidentiality) หมายถึงการอ้างข้อมูลโดยกล่าวอ้างถึงความเชื่อของบุคคลอื่น โดยระบุชัดเจนถึงแหล่งที่มาหรือบุคคลอ้างอิง

ตามการจัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลของไอเคนวาลด์ (Aikhenvald, 2004:

26) ระดับของข้อมูลจากการถูกกล่าวอ้างถึงสามารถแบ่งเป็นสองระดับ ได้แก่ 1) ข้อมูลมือแรก (firsthand information) หมายถึงข้อมูลที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัสการรับรู้ด้วยตา และผัสสะอื่นๆ โดยตรง 2) ข้อมูลมือรอง (non-firsthand information) แม้จะได้รับการนิยามไว้มากมาย แต่ไอเคนวาลด์อธิบายว่าเป็นข้อมูลที่ได้รับการรับรู้แบบอื่นๆ เช่นการกล่าวรายงานจากบุคคลอื่น คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุภาคย์แสดงการคัดลอกถึงความเชื่อทำให้ข้อมูลที่ถูกคัดลอกมานั้นมีสถานะเป็น หรือเสมือนเป็นข้อมูลมือแรก แม้การปรากฏหน้าอนุภาคย์แสดงการคัดลอกถึงความเชื่อจะแสดงให้เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวถูกกล่าวรายงานจากบุคคลอื่นมาก่อนก็ตาม

อย่างไรก็ตาม แม้คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างดังกล่าวโดยผิวเผินจะพัฒนาความหมายแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) จากความหมายดั้งเดิมของคำว่า “เห็น” ที่เกิดในบริบทเฉพาะที่เป้าของการรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์แสดงการสื่อสาร เมื่อพิจารณาคำว่า “เห็น” อย่างละเอียดจะพบว่าคำว่า “เห็น” พัฒนา

ความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ไปไกลกว่าคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล สังเกตว่าแม้หน่วยสร้างดังกล่าวจะถูกกล่าวโดยไม่มีคำว่า “เห็น” ปรากฏในตำแหน่งหน้าประโยค หน่วยสร้างนี้ยังคงแสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเช่นเดิม เช่น

(25) ก. เห็นเมื่อตอนหัวค่ำคุณเหมียวบอกว่าจะออกไปซื้อหนังสือแล้วก็หายไป

ข. เมื่อตอนหัวค่ำคุณเหมียวบอกว่าจะออกไปซื้อหนังสือแล้วก็หายไป

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ประโยค (25)ก. และประโยค (25)ข. แสดงความหมายหลักเหมือนกัน กล่าวคือแสดงสถานการณ์เดียวกัน คือ เมื่อตอนหัวค่ำมีคนๆ หนึ่งชื่อคุณเหมียวบอกว่าจะออกไปซื้อหนังสือแล้วก็หายไป แต่ทั้งสองประโยคต่างกันที่ประโยคที่ (25)ก. แสดงแหล่งที่มาของข้อมูลว่าผู้พูด “เห็น” เหตุการณ์ที่คุณเหมียวบอกว่าจะออกไปข้างนอกโดยผู้พูดต้องการแสดงว่าข้อมูลที่ยกมานั้นเป็นข้อมูลมือแรกที่ได้จากการรับรู้ด้วยตาของตนเองมากกว่าได้ยืมมาจากบุคคลอื่น ส่วนประโยคที่ (25)ข. ผู้พูดไม่ได้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล เพียงแต่บอกเล่าหรือรายงานว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเท่านั้น

คำว่า “เห็น” ทำให้ระดับความมั่นใจของการยืนยันความถูกต้องของแหล่งที่มาของข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูลที่ถูกคัดลอกลดลง เนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลผ่านการรับรู้ด้วยตาของผู้พูดอนุมานได้ว่าสิ่งที่ถูกกล่าวอ้างเป็นเพียงการรับรู้ ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้พูดแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ในการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลผ่านคำว่า “เห็น” อนุพากย์เดิมเดิมของคำกริยาแสดงการสื่อสารในประโยคจะถูกนำเสนอผ่านมุมมองของผู้พูดในลักษณะมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ (speaker's involvement) คือเป็นผู้สังเกตการณ์ (observer) และผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ไปพร้อมๆ กันจากคุณสมบัติการบ่งชี้จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ของคำว่า “เห็น” (vantage point⁴) แม้ผู้พูดจะเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์จริงหรือไม่ก็ตาม เช่น

(26) เห็นคนโบราณเขาบอกว่าพะยูนเหมือนนางเงือก

(Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007: 296)

⁴ นิกิโฟริโด (Nikiforidou, 2006: 349) อธิบายว่า จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ (vantage point) คือจุดที่อ้างถึงตำแหน่งที่ฉาก (scene) หรือเหตุการณ์ (event) ถูกมอง จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ (vantage point) ไม่จำกัดเพียงขอบข่ายความรู้เชิงปริภูมิ (spatial domain) เท่านั้น ตัวอย่างเช่น จุดอ้างอิงเชิงเวลา (temporal deictic) ต้องอาศัยการตีความจากจุดอ้างอิงของเหตุการณ์ด้วย อย่างไรก็ตามนิยามของจุดอ้างอิงของเหตุการณ์ เป็นตัวสะท้อนความเป็นคู่ขนานอุปโลกน์ (assumed parallelism) ระหว่างการรับรู้ (perception) และการสร้างมโนทัศน์ (conception) และสะท้อนความเหมาะสมสอดคล้องของมโนทัศน์การมองทั้งสองแบบอีกด้วย

จากตัวอย่างข้างต้น รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร และกิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007: 289) อธิบายว่าในประโยคดังกล่าวผู้พูดไม่ใช่คนโบราณที่อยู่ร่วมสมัยกับเหตุการณ์การบอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับพยุชน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ผู้พูดจะมองเห็นเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยตาตัวเองได้ อย่างไรก็ตามจากการใช้คำว่า “เห็น” ทำให้ผู้พูดเปรียบเสมือนมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์จริงๆ และเล่าเรื่องผ่านมุมมองของผู้พูด ด้วยเหตุนี้ระดับความมั่นใจของถ้อยความที่แสดงผ่านคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้จึงอ่อนลงในแง่ที่ข้อมูลที่ยกมานั้นไม่ใช่ความจริงที่รับทราบโดยทั่วไป (general truth) กล่าวคือไม่เป็นข้อมูลที่ถูกยกขึ้นกล่าวอ้างอย่างเป็นวัตถุประสงค์ แต่เป็นความจริงส่วนบุคคล (egocentric truth) ที่สถานะความถูกต้องของข้อมูลเป็นการรับรู้ผ่านมุมมอง อันเป็นความเชื่อส่วนตัวของผู้พูดแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการอ้างถึงถ้อยความนี้ได้พัฒนาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์อีกชั้นนอกเหนือจากหน้าที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล คือคำแสดงการลดทอนความมั่นใจ (mitigator) ซึ่งเป็นความหมายทางไวยากรณ์ที่ได้จากการการตีความในระดับวิชาปฏิบัติศาสตร์ เส้นทางการขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความสามารถสรุปได้ ดังนี้

รับรู้ด้วยตา → บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล → ลดระดับความ
มั่นใจ

การปรากฏของคำว่า “เห็น” หน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความอาจทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเหตุใดจึงต้องใช้คำว่า “เห็น” เพื่อบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลซึ่งดูเหมือนจะเป็นความหมายที่ไม่จำเป็นในประโยค การปรากฏของคำว่า “เห็น” สามารถอธิบายได้ในเชิงวิชาปฏิบัติศาสตร์ว่า “เห็น” ถูกนำเข้ามาใช้ในประโยคเนื่องจากผู้พูดต้องการลดความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูล หรือต่อค่าความจริง (truth value) ของความ (proposition) ที่แสดงโดยประโยคที่ตามหลังคำว่า “เห็น” โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่คัดลอกมานั้นมาจากการรับรู้ด้วยตาของตนเอง กล่าวคือในการบอกเล่าเหตุการณ์ว่าประธานคือ “คุณเหมียว” บอกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้พูดรายงานว่าผู้พูดเห็นคุณเหมียวได้พูดบางอย่าง แทนที่จะบอกเล่าหรือรายงานตรงๆ ด้วยความมั่นใจว่าคุณเหมียวพูดอย่างไร เพื่อลดระดับความมั่นใจต่อความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากไม่แน่ใจว่าเหตุการณ์ที่ได้รับการบอกเล่ามานั้นจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ดังนั้นการแสดงว่าข้อมูลที่ต้องการบอกเล่า (ประหนึ่ง) เป็นข้อมูลมือแรกที่ได้จากการมองเห็น จึงเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่มาจากพื้นฐานความไม่แน่ใจของผู้พูด ให้ฟังดูน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3.1.3 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่”

คำว่า “เห็น” ที่พัฒนามากลายเป็นคำไวยากรณิโดยปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” แสดงรูปแบบทางวากยสัมพันธ์เป็นผังภูมินหน่วยสร้างดังต่อไปนี้

คำแสดงปฏิเสธ “ไม่” + คำกริยา “เห็น” + [จะ⁵] + { คำช่วยกริยามาลา “ต้อง” และ “นำ”
คำกริยาบอกสภาพ }

ตัวอย่าง

- (27) แคว้งงานเล็กเล็ก ไม่เห็นจะต้องให้ความสนใจขนาดนี้เลย
- (28) เมื่อมีนักวิจารณ์ว่าแม่เป็นนักเขียนน้ำเน่า ฟังดูน่าขันดีจะตาย ไม่เห็นจะนำใครเรื่องตรงไหน
- (29) คุณเสียเวลาไปแล้วปึกว่า ขอจงอย่าได้เสียมันไปอีกแม้แต่อดีตใจเดียว จดหมายที่ตีกลับก็บอกคุณแล้วว่า ไม่เห็นน่าจะมีอะไรข้องใจสงสัยอีก เวลาครึ่งปีที่รู้จักกันเหนียวรั้งเขาไว้ไม่ได้หรอกคุณ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ห่างไกลอย่างนี้
- (30) ถ้าอึดมาไม่ได้เพราะติดธุระ แม็กก็จะลงไปหาที่ปักชั้ได้ ไม่เห็นจะยากเย็นอะไรหนักหนา
- (31) เรื่องทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเพราะอิตารีแกนเขาไม่ชอบหน้าท่านเท่านั้นเอง ไม่เห็นจะมีปัญหาอะไรเลย เรื่องทั้งหมดนี้เกิดขึ้นในขณะที่ประธานาธิบดีเรแกนกำลังผลักดันนโยบายเกี่ยวกับการทำสงครามในอวกาศหรือที่เรียกว่าสตาร์วอร์ส

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

คำกริยาที่ปรากฏในตำแหน่งหลังคำว่า “เห็น” ตามด้วยคำช่วยกริยามาลา “จะ” (สามารถละได้) ในหน่วยสร้างนี้ได้แก่ คำช่วยกริยามาลา⁶ “ต้อง” เช่นในตัวอย่างที่ (27) คำช่วยกริยามาลา

⁵ สังเกตว่า “จะ” สามารถปรากฏเป็นคำเชื่อมในตำแหน่งหน้าคำกริยาทั้งสองประเภทได้ โดยสามารถละได้ในภาษาพูดทั่วไป สังเกตจากการปรากฏในวงเล็บในผังภูมินหน่วยสร้างข้างต้น ปาล์มเมอร์ (Palmer, 1986: 62) กล่าวว่า “จะ” แสดงทัศนภาวะวิสัย (epistemic) ประเภทการประเมินค่าที่น่าจะเป็น (possible judgment) โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่แน่ชัด หรือในกรณีที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ในการเกิดขึ้นอย่างเป็นปกติ

⁶ คำช่วยกริยามาลา (modality) โดยทั่วไปสามารถจำแนกออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) deontic modality และ 2) epistemic modality คำช่วยกริยามาลาประเภทแรกแสดงความเจตนาในการบังคับให้ผู้อื่นกระทำบางสิ่งบางอย่าง โดยทั่วไป

“น่า” เช่นในตัวอย่างที่ (28) และ (29) และคำกริยาบอกสภาพ เช่น “ยากเย็น” เช่นในตัวอย่าง (30) หรือคำช่วยกริยามาลา “จะ” แต่เพียงอย่างเดียว เช่นในตัวอย่างที่ (31) และ (32) คำกริยาช่วยกริยามาลาและคำกริยาบอกสภาพแสดงคุณสมบัติของนามวลีในตำแหน่งประธานที่เป็นผลจากการประเมินด้วยสายตา เช่นในตัวอย่างที่ (26) ความไม่น่าสนใจเป็นคุณสมบัติของงานเลี้ยง ในตัวอย่างที่ (28) ความไม่น่าโกรธเคืองเป็นคุณสมบัติของการถูกวิพากษ์วิจารณ์ในฐานะนักเขียนนำเน่า ในตัวอย่างที่ (29) ความไม่น่ามีข้อสงสัยเป็นคุณสมบัติของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน ในตัวอย่างที่ (30) ความไม่ยากเย็นเป็นคุณสมบัติของการเดินทางลงใต้ และในตัวอย่างที่ (31) ความไม่มีปัญหาเป็นคุณสมบัติของเรื่องราวปัญหาทางการเมืองระหว่างประธานาธิบดีเรแกนกับต่างประเทศ เป็นต้น

คำช่วยกริยามาลาที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้จัดอยู่ในประเภทของคำแสดงทัศนภาวะวิสัย (epistemic modality) หมายถึงคำที่แสดงมโนทัศน์ของการตัดสินใจประเมินค่า (judgement) และระดับความมั่นใจต่อสิ่งที่กล่าว (Palmer, 1968) จากการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยพบว่ากลุ่มคำช่วยกริยามาลาประเภทแสดงทัศนภาวะวิสัยที่ปรากฏในตำแหน่งนี้ได้แก่ “ต้อง” “น่า” และ “จะ” เท่านั้น

(32) *แคงงานเล็กเล็ก ไม่เห็นจะอาจ/ คงให้ความสนใจขนาดนี้เลย

“ต้อง” “น่า” และ “จะ” เป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะวิสัยที่แสดงระดับความมั่นใจบนพื้นฐานของความรู้หรือข้อมูลที่ชัดเจน โดย “ต้อง” แสดงความหมายแสดงความจำเป็น (necessity) ส่วน “น่า” และ “จะ” แสดงความหมายความน่าจะเป็น (probability) อิิวาซากิ (Iwasaki, 2005: 137) กล่าวว่าคำช่วยกริยามาลาประเภทแสดงทัศนภาวะวิสัย “ต้อง” “น่า” และ “จะ” ในภาษาไทยแสดงระดับความมั่นใจต่อข้อมูลหรือสิ่งที่กล่าวในระดับสูง การที่คำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างดังกล่าวจำกัดการปรากฏเฉพาะคำช่วยกริยามาลาประเภทแสดงทัศนภาวะวิสัยที่แสดงระดับความมั่นใจบนพื้นฐานความรู้ที่แน่ชัด เนื่องมาจากคำว่า “เห็น” เป็นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่นาเชื่อถือที่สุด (Sweetser, 1993; Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) การประเมินค่าจากการมองเห็นด้วยตา จึงมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือมาก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือความเป็นไปได้ของความผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนจากการประเมินค่าของสิ่ง หรือเหตุการณ์ต่างๆ จากการมองเห็นเป็นไปได้น้อย คำว่า “เห็น” จึงมีการปรากฏสอดคล้องกับคำบ่งชี้ทัศนภาวะวิสัยกลุ่มนี้ ในทาง

เกี่ยวกับมโนทัศน์ของการบังคับ (obligation) และมโนทัศน์ของการอนุญาต (permission) อิิวาซากิ (Iwasaki, 2005) กล่าวว่าคำช่วยกริยามาลาประเภท deontic ในภาษาไทยปรากฏใช้อยู่ 4 คำ ได้แก่ ต้อง จำเป็น ควร และ น่า ส่วนคำช่วยกริยามาลาประเภทที่สองได้แก่คำที่แสดงระดับความเชื่อและความมั่นใจต่อข้อมูลของผู้พูด อิิวาซากิกล่าวว่าคำช่วยกริยามาลาประเภท epistemic นี้ปรากฏใช้ในภาษาไทย 5 คำ ได้แก่ ต้อง ควร น่า คง และ อาจ

กลับกันการประเมินค่าสิ่งที่มองเห็นหรือเหตุการณ์ผ่านการคาดการณ์จากความรู้ที่ไม่แน่ชัดที่แสดง โดยคำช่วยกริยามาลาประเภทแสดงทัศนภาวะวิสัยที่แสดงความมั่นใจต่ำอย่าง “อาจ” หรือ “คง” จึงขัดแย้งกับการปรากฏร่วมกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสที่น่าเชื่อถือมากที่สุดดังที่ปรากฏใน ตัวอย่างที่ (32)

เนื่องด้วยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำช่วยกริยามาลา “ต้อง” “น่า” และ “จะ” รวมถึง คำกริยาบอกสภาพที่แสดงคุณสมบัติการประเมินค่า หน่วยสร้างที่มี คำว่า “เห็น” ประกอบกับคำ แสดงปฏิเสธ “ไม่” นี้แสดงความหมายการประเมินค่าของสิ่งหรือเหตุการณ์ที่รับรู้ด้วยตาในเชิง ปฏิเสธหรือขัดแย้ง หน่วยสร้างนี้มักปรากฏในบริบทที่มีการแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับความเชื่อ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกกล่าวขึ้นมาก่อน เช่น ในตัวอย่างที่ (27) ผู้พูดแสดงความเห็นเชิงขัดแย้งกับผู้ ที่มาร่วมงานว่างานเลี้ยงเป็นงานเล็กไม่น่าให้ความสนใจ โดยอนุมานได้ว่าก่อนหน้าการกล่าวถ้อย ความนี้ คู่สนทนามีความคิดเห็นว่างานเลี้ยงดังกล่าวเป็นงานที่สำคัญ หรือแสดงที่ทำให้ ความสำคัญกับงานมาก ในตัวอย่างที่ (28) การที่ผู้พูดแสดงความเห็นต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ใน ฐานะนักเขียนน่าจะเป็นเรื่องน่าขันมากกว่าน่าโกรธ อนุมานได้ว่าก่อนหน้านี้อคู่สนทนาแสดง ความคิดเห็นในลักษณะไม่พอใจ หรือแสดงที่ทำโกรธเคืองจากการได้รับคำวิจารณ์ดังกล่าว ในตัวอย่างที่ (29) ความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนของผู้พูดคือเป็นเรื่อง ที่ไม่น่ามีอะไรต้องสงสัย คือเป็นจริงตามที่หลักฐาน (จดหมาย) แสดง ซึ่งอนุมานได้ว่าขัดแย้งกับคู่ สนทนาที่มองว่าเรื่องดังกล่าวยังเป็นเรื่องที่น่าสงสัยไม่ชัดเจน ในตัวอย่างที่ (30) ความคิดเห็นต่อ การเดินทางลงใต้ของคู่สนทนาเป็นเรื่องยากลำบากซึ่งอนุมานได้ว่าขัดแย้งกับความคิดเห็นของผู้ พูดที่เชื่อในทางตรงข้าม และในตัวอย่างที่ (31) ความคิดเห็นต่อเรื่องปัญหาระหว่างประเทศในสมัย ประธานาธิบดีเรแกนของผู้พูดเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ปัญหาอะไร คือไม่มีประเด็นที่สำคัญมากไป กว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลซึ่งอนุมานได้ว่าขัดแย้งกับสิ่งที่คู่สนทนากล่าวมาก่อนว่าปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหาที่มากไปกว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคล

หน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ดังกล่าวพัฒนากลายเป็น คำไวยากรณ์จากความหมายขยายแสดงการรับรู้ภายใน (internal process) ได้แก่ “เชื่อ” รุ่งทิพย์ (2007) กล่าวว่ากริยาขยายความหมายของคำกริยา คำว่า “เห็น” ไปสู่ความหมาย “เชื่อ” เป็นผล จากกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) โดยการเชื่อมโยง “ชอบช่ายรูปธรรมไปสู่ชอบช่าย นามธรรม” ดังที่สวีทเซอร์ (Sweetser, 1993) เรียกว่า “อุปลักษณ์จิตคือกาย” (the Mind-as-body metaphor) คำว่า “เห็น” จึงเป็นการแสดงประสบการณ์ทางความคิดจากภายใน (intellectual and internal experience) เทียบได้กับคำกริยาแสดงการรับรู้ (cognition verbs) อย่าง “รู้” “เชื่อ” หน่วย สร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ “ไม่” เป็นแง่มุม (facet) ทางความหมายหนึ่งของ

ความหมาย "เชื่อ" คือ "เชื่อในทางตรงกันข้าม" ซึ่งปรากฏรูปทางวากยสัมพันธ์ในลักษณะเหมือนกับวลิตายตัว (fixed phrase) หน่วยสร้างที่ "เห็น" ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ "ไม่" นี้จึงอาจฟังดูไม่เป็นธรรมชาติเมื่อปรากฏแยกออกจากกัน จะเห็นได้ว่าการละ "ไม่" ออกจากประโยคเพื่อแสดงความบอกเล่าอาจทำให้ประโยคฟังดูแปลก หรือผิดไวยากรณ์ สำหรับเจ้าของภาษาบางคนพิจารณาจากประโยคตัวอย่างต่อไปนี้

(33) ก. การบ้านไม่เห็นจะยากเลย

ข. ?การบ้านเห็นจะยาก

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากตัวอย่างทั้งคำแสดงปฏิเสธ "ไม่" และ คำว่า "เห็น" เป็นคำที่ปรากฏร่วมกันอย่างวลิตายตัว ดังนั้นเมื่อละคำว่า "ไม่" ออกจากประโยคเพื่อแสดงใจความบอกเล่าจึงอาจทำให้ประโยคฟังดูแปลก หรือไม่เป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการปรากฏร่วมกันของ "ไม่" และ "เห็น" ยังไม่เกาะแน่นมากนัก ตัวอย่างประโยค (33)ข. สำหรับเจ้าของภาษาอีกส่วนหนึ่งแล้วอาจเป็นประโยคที่เข้าใจได้ในบางบริบทเช่นกัน แต่จากการสืบค้นในคลังข้อมูลภาษาทั้งสองแหล่งไม่พบการปรากฏในลักษณะดังกล่าวนี้

เช่นเดียวกับหน่วยสร้างที่คำว่า "เห็น" ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) คำว่า "เห็น" ในหน่วยสร้างนี้พัฒนาความหมายไปไกลกว่าความหมายการแสดงความคิดเห็นเชิงตัดสินประเมินค่าแบบขัดแย้ง คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ คือคำแสดงการลดระดับความมั่นใจที่แสดงความหมายในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์เช่นกัน สังเกตว่าคำว่า "เห็น" ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้สามารถละออกได้ในทุกประโยค แสดงให้เห็นว่าคำว่า "เห็น" แสดงความหมายเพิ่มเติมอื่นๆ เช่น

(34) ก. เมื่อพม่าปิดด่านตามชายแดนพร้อมยิงปืนใหญ่ เข้าใส่ประเทศของเรา ก็ไม่เห็นจะต้องทำอะไรเลย

ข. เมื่อพม่าปิดด่านตามชายแดนพร้อมยิงปืนใหญ่ เข้าใส่ประเทศของเรา ก็ไม่ต้องทำอะไรเลย

(35) ก. แม้แต่การที่มีเพลงชาติ ดังขึ้นวันละ 2 ครั้ง เข้าเย็น ก็ไม่เห็นจะช่วยให้คนไทยรักชาติ
ขึ้นมาเลย

ข. แม้แต่การที่มีเพลงชาติ ดังขึ้นวันละ 2 ครั้ง เข้าเย็น ก็ไม่ช่วยให้คนไทยรักชาติขึ้นมาเลย

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากตัวอย่างข้างต้น แม้คำว่า “เห็น” จะปรากฏในประโยคหรือไม่ ทั้งประโยคข้อ ก. และข้อ ข. ยังแสดงความหมายโดยรวมได้ไม่แตกต่างกันมากนัก ความหมายโดยรวมของประโยคตัวอย่างที่ (34) ทั้งข้อ ก. และข้อ ข. แสดงการตัดสินใจประเมินค่าเชิงขัดแย้งเรื่องการถูกโจมตีโดยพม่าว่าไม่ใช่เรื่องที่ต้องมีการตอบโต้อะไร เช่นเดียวกัน ในประโยคตัวอย่างที่ (35) ทั้งข้อ ก. และข้อ ข. แสดงการตัดสินใจประเมินค่าเชิงขัดแย้งเรื่องเพลงชาติที่ดังขึ้นเข้าเย็นว่าไม่ทำให้คนไทยเกิดความรักชาติได้เลย อย่างไรก็ตามแม้ความหมายโดยรวมของประโยคข้อ ก. และ ข. ในตัวอย่างประโยคทั้งสองจะคล้ายกัน แต่ในทางวาทปฏิบัติศาสตร์ประโยคตัวอย่างทั้งข้อ ก. และข้อ ข. แตกต่างกันในแง่ของความมั่นใจ กล่าวคือความมั่นใจแสดงระดับความมั่นใจ ในประโยคตัวอย่าง (34)ข. และ (35)ข. ระดับความมั่นใจของการแสดงความคิดเห็นเชิงขัดแย้งต่อเรื่องการโจมตีของพม่า และเรื่อง การมีเพลงชาติดังขึ้นวันละสองเวลา ฟังดูสูงกว่าเมื่อเทียบกับประโยค (34)ก. และ(35)ก. ประโยคแสดงการตัดสินใจประเมินค่าเชิงขัดแย้งที่ไม่ปรากฏคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้แสดงความมั่นใจในลักษณะที่ความคิดเห็นดังกล่าวเป็นความคิดเห็นบนพื้นฐานของสิ่งที่ทุกคนรับรู้ร่วมกัน และมีแนวโน้มที่คนจำนวนหนึ่งจะเห็นพ้องต้องกัน ดังนั้นในการกล่าวถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวจึงอนุมานได้ว่าผู้พูดมีความมั่นใจต่อการแสดงความเห็นของตนเองในระดับที่ค่อนข้างสูง

อย่างไรก็ตาม ประโยคแสดงการตัดสินใจประเมินค่าเชิงขัดแย้งที่ปรากฏคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้แสดงความมั่นใจมั่นใจต่ำ สาเหตุที่ผู้พูดจำเป็นต้องแสดงการลดทอนความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นนั้น เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นเชิงขัดแย้งโดยธรรมชาติแล้วเป็นการแสดงความคิดที่ตรงข้าม หรือคัดค้านต่อความคิด ความเชื่อ ที่มีการกล่าวขึ้นมาก่อนระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เช่นการทะเลาะเบาะแว้ง การสนทนาจึงเป็นไปในลักษณะที่ทั้งผู้พูดและผู้สนทนาต้องมีความตระหนักต่อความรู้สึกของกันและกันอย่างยิ่ง การแสดงความมั่นใจต่อความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับความคิด ความเชื่อที่มีมาก่อนหน้าอย่างตรงไปตรงมาเกินไปทำให้คู่สนทนา รู้สึกอึดอัดใจ หรือเสียหน้า เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นขัดแย้งอนุมานได้ว่าความคิด ความเชื่อที่กล่าวมาก่อนหน้านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงต้องมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปเพื่อแก้ไขความคิด ความเชื่อที่ไม่ถูกต้องนั้น เพื่อลดระดับความแรงของ

ความรู้สึกขัดแย้งดังกล่าว ผู้พูดจึงจำเป็นต้องลดระดับความมั่นใจของการแสดงความคิดเห็นด้วยกลวิธีต่างๆ เช่นการกล่าวแบบอ้อมๆ หรือการลดทอนความมั่นใจ

ระดับความมั่นใจของการแสดงความคิดเห็นในประโยคข้อ (34) ก. และ (35) ก. ฟังดูอ่อนลงเมื่อปรากฏคำว่า “เห็น” ในประโยค เนื่องจากอนุพาทย์หลักในประโยคถูกนำเสนอผ่านมุมมองของผู้พูดในลักษณะมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ (speaker’s involvement) ในฐานะผู้สังเกตการณ์ (observer) และผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ไปพร้อมๆ กัน เนื่องจากคำว่า “เห็น” ในประโยคทั้งสองทำหน้าที่บ่งชี้จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ (vantage point) ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์จึงอยู่บนพื้นฐานของการแสดงความคิดเห็นที่ผ่านสายตาของผู้พูด ค่าความจริงของเหตุการณ์ที่ผู้พูดกล่าวแสดงความคิดเห็นจึงไม่ใช่ความจริงแบบรับรู้โดยทั่วไป (general truth) ที่มีคุณสมบัติวิวัตวิสัยแต่เป็นความจริงบนพื้นฐานการตีความส่วนตัวของผู้พูด (egocentric truth) ระดับความมั่นใจของการกล่าวถ้อยความแสดงความคิดเห็นแบบตัดสินประเมินค่าเชิงขัดแย้งด้วยหน่วยสร้างที่ คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” จึงอ่อนลง คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” สามารถสรุปเส้นทางการขยายความหมายได้ดังนี้

รับรู้ด้วยตา → เห็น → ลดระดับความมั่นใจ

3.1.4 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่”

คำว่า “เห็น” ที่พัฒนากลายเป็นคำไวพจน์โดยปรากฏร่วมกับสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” แสดงรูปแบบทางวากยสัมพันธ์เป็นผังภูมินหน่วยสร้างดังต่อไปนี้

นามวลี1 + คำกริยา “เห็น” + จะ + คำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” +
นามวลี2

ตัวอย่าง

(36) สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้

(37) ตามลัทธิประชาธิปไตยอเมริกันถือว่ามนุษย์มีอิสรภาพเสมอภาคกันหมด เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปิยมหาราชเจ้าคราวเสด็จออกไปยุโรปเมื่อร.ศ.๑๑๖ง จะได้ทรงพระคำนี้ถึงรายงานฉบับนี้ จึงดไม่เสด็จไปเหยียบอเมริกาที่ลำบากที่สุด

เห็นจะเป็นตอนที่คณะทูตไทยไปถึงนครซิดคาโกอันเป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีกรรมกร
อยู่เป็นจำนวนมาก

- (38) หนูเขียดหันไปกระซิบบอกหนูนา ประสทธิศักดิ์ทำดวงอเดินตามหลังมาอีกทีหนึ่ง คนที่
ว่าเรียงที่สุดเห็นจะเป็นน้ำแข็งกตที่เรียนชั้นประถมสี่แล้ว ดูจะทรงภูมิใจกว่าใครเพื่อน
- (39) ขบวนการเคลื่อนไหวที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการต่อสู้พื้นที่ทางสังคม
เห็นจะได้แก่ขบวนการประชาธิปไตย
- (40) ภาพยนตร์ชีวประวัติที่เด่นที่สุดเห็นจะได้แก่เรื่อง *Dr Ehrlich's Magic Bullet 1940*
เนื่องจากมีรูปแบบซ้ำซากจำเจของภาพยนตร์ในแนวนี้โดยสิ้นเชิง

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

คำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา (copular verbs) “เป็น” และ
“ได้แก่” โดยมีคำช่วยกริยามาลา “จะ” เป็นคำเชื่อม คำสัมพันธกริยาหมายถึงคำกริยาที่เชื่อมโยง
ความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธาน และนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งส่วน
เติมเต็ม (complement) กล่าวคือนามวลีสองส่วนดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะการอ้าง
ถึงสิ่งเดียวกันเช่น ในตัวอย่างที่ (36) นามวลีในตำแหน่งประธาน “สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้” อย่าง
เป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุด” อ้างถึงนามวลีในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม “เรื่องพลังแห่งจินตนาการของ
หนังสือเล่มนี้” ในตัวอย่างที่ (37) นามวลีในตำแหน่งประธาน “(เรื่อง)ที่ลำบากที่สุด” อ้างถึงนามวลี
ในตำแหน่งส่วน เติมเต็ม “ตอนที่คณะทูตไทยไปถึงนครซิดคาโกอันเป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหญ่ที่มี
กรรมกรอยู่เป็น จำนวนมาก” ในตัวอย่างที่ (38) นามวลีในตำแหน่งประธาน “คนที่ว่าเรียงที่สุด” อ้าง
ถึงนามวลีในตำแหน่ง ส่วนเติมเต็ม “น้ำแข็งกตที่เรียนชั้นประถมสี่” ในตัวอย่างที่ (39) นามวลีใน
ตำแหน่งประธาน “ขบวนการเคลื่อนไหวที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการต่อสู้พื้นที่
ทางสังคม” อ้างถึงนามวลีในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม “ขบวนการประชาธิปไตย” และ ในตัวอย่างที่
(40) นามวลีในตำแหน่งประธาน “ภาพยนตร์ชีวประวัติที่เด่นที่สุด” อ้างถึงนามวลีในตำแหน่งส่วน
เติมเต็ม “เรื่อง *Dr Ehrlich 's Magic Bullet 1940*”

นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานประกอบเป็นหน่วยสร้างภายในที่ซับซ้อน และโดดเด่น
ประการแรกคือ คำนามในตำแหน่งประธานเป็นส่วนที่แสดงคุณสมบัติของคำนามในตำแหน่งส่วน
เติมเต็มโดยคำกริยาบอกสภาพแสดงขั้นสุด (superlative degree) เช่น กริยาคุณศัพท์วลี “แรก
ที่สุด” ในตัวอย่างที่ แสดงคุณสมบัติของคำนาม “สิ่ง (ที่ได้จากหนังสือ)” ซึ่งอ้างถึง “เรื่องพลังแห่ง
จินตนาการของหนังสือเล่มนี้” ในตัวอย่างที่ (36) กริยาคุณศัพท์วลี “ลำบากที่สุด” แสดงคุณสมบัติ

ของคำนามที่ถูกละไว้ซึ่งอ้างถึง “ตอนที่คณะทูตไทยไปถึงนครซีกาโกอันเป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีกรรมกรอยู่เป็นจำนวนมาก” ในตัวอย่างที่ (37) กริยาคุณศัพท์วลี “ร่าเริงที่สุด” แสดงคุณสมบัติของคำนาม “คน” ซึ่งอ้างถึง “น้ำแข็งกต” ในตัวอย่างที่ (38) กริยาคุณศัพท์วลี “ประสบความสำเร็จมากที่สุด” แสดงคุณสมบัติของคำนาม “ขบวนการ” ซึ่งอ้างถึง “ขบวนการประชาธิปไตย” ในตัวอย่างที่ (39) กริยาคุณศัพท์วลี “เด่นที่สุด” แสดงคุณสมบัติของคำนาม “ภาพยนตร์ชีวิตประวัติ” ซึ่งอ้างถึง “เรื่อง Dr Ehrlich 's Magic Bullet 1940” ในตัวอย่างที่ (40)

อย่างไรก็ตามพบว่าไม่ใช่ในทุกกรณีที่คำนามในตำแหน่งประธาน จะถูกบรรยายคุณสมบัติของการตัดสินใจประเมินค่าด้วยคำกริยาบอกสภาพประเภทแสดงขั้นสูงสุด ในบางประโยคคำนามที่ปรากฏในตำแหน่งนี้จะถูกบรรยายด้วยคำที่แสดงการแยกประเภทของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติพิเศษออกจากกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งในรูปของคำนาม คำกริยาบอกสภาพ หรืออนุภาคต่างๆ เช่น

- (41) ส่วน นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียนได้ชัดเจนมากนั้น เห็นจะได้แก่บรรดานวนิยายของดอกไม้สด ที่แสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมีภรรยาหลายคน
- (42) บุรณะโบราณสถานในปัจจุบัน มักนิยมก่อสร้างและต่อเติมเกิน กว่าซากของเดิม เช่น พระอจนะในมณฑลปวัตศรีชุมที่แต่เดิมปรากฏเพียงซากเศษพระพุทธรูป เดียว นี้ดูสมบูรณเต็มองค์บริบูรณ์เป็นที่ทดลองน้ำยา ที่เห็นได้ชัดเห็นจะเป็นเจดีย์วัดสระศักดิ์ ซึ่งแต่เดิมพบเพียงซากฐานของเจดีย์ แต่บัดนี้ต่อเติมขึ้นไปเต็มองค์สมบูรณแบบอย่างน่าอัศจรรย์
- (43) หลังจากกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าตีแตกไปแล้ว ความโดดเด่นของวัดแห่งนี้ เห็นจะเป็นโบสถ์ปรกโพธิ์ หรือโบสถ์โบราณที่ต้นโพธิ์ได้เติบโตอาศัยหยั่งรากแผ่กิ่งปกคลุมสิ่งก่อสร้าง จนเกือบจะมิด
- (44) ความคิดที่จะแต่งงานกันลูกศิษย์แต่งงานกับอาจารย์นั้นมีมาแล้วเป็นร้อยคู่ ไม่ใช่เรื่องแปลก ที่คุณจะต้องใคร่ครวญให้นักเห็นจะเป็นเรื่องครอบครัวเขามากกว่า

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ในตัวอย่างที่ (41) กริยาคุณศัพท์วลี “ชัดเจน” แสดงคุณสมบัติพิเศษของคำนาม “นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียน” ซึ่งอ้างอิงถึงนามวลีในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม “บรรดานวนิยายของดอกไม้สด” ในบริบทของการสนทนาเรื่องนวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจำนวนมาก แต่ในกลุ่มนวนิยายเหล่านี้มีนวนิยายที่มีลักษณะสะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนกว่ากลุ่มอื่นๆ นั่นคือนวนิยายของดอกไม้สด ในตัวอย่างที่

(42) อนุพากย์ขยายนาม “ที่เห็นได้ชัด” แสดงคุณสมบัติพิเศษของคำนาม “บูรณะโบราณสถาน” ซึ่งอ้างอิงถึงนามวลีในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม “เจดีย์วัดสรศักดิ์” ในบริบทของการสนทนาเรื่องโบราณสถานที่ถูกบูรณะก่อสร้างต่อเติมที่มีหลายแห่ง แต่ในกลุ่มบูรณะโบราณสถานที่เราเห็นได้ชัดเจกว่าบูรณะโบราณสถานต่างๆ ไป คือเจดีย์วัดสรศักดิ์ ในตัวอย่างที่ (43) คำนามรูปธรรม “ความโดดเด่น” แสดงคุณสมบัติพิเศษของคำนาม “วัด” ซึ่งอ้างอิงถึงนามวลีในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม “โบสถ์ปรกโพธิ์” ในบริบทของการสนทนาเรื่องสถานที่ที่น่าสนใจของวัดๆ หนึ่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง แต่สถานที่ที่มีความน่าสนใจ โดดเด่นมากกว่าที่อื่นๆ ในวัดได้แก่โบสถ์ปรกโพธิ์ และในตัวอย่างที่ (44) อนุพากย์ขยายนาม “ที่คุณจะต้องใคร่ครวญให้หนัก” แสดงคุณสมบัติพิเศษของคำนามที่ถูกละไว้ ซึ่งอ้างอิงถึงนามวลีในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม “เรื่องครอบครัวเขา” ในบริบทของการสนทนาเรื่องการแต่งงานระหว่างลูกศิษย์กับอาจารย์ หรืออาจารย์กับลูกศิษย์ที่มีหลายคู่ แต่ในส่วนของคู่ของคุณสนทนา ปัจจัยที่ต้องใคร่ครวญมากคือเรื่องครอบครัวของคนที่จะแต่งงานด้วย

คุณสมบัติที่แสดงโดยคำกริยาบอกสภาพขั้นสุดหรือคำที่แสดงการแยกประเภทของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติพิเศษออกจากกลุ่มเหล่านี้บ่งชี้ความหมายเชิงตัดสิน ประเมินค่าซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการประมวลผลและเก็บไว้ในรูปของความเชื่อที่เด่นชัดที่สุด สาเหตุที่หน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ปรากฏร่วมกับคำกริยาบอกสภาพขั้นสุดหรือคำที่แสดงการแยกประเภทของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติพิเศษออกจากกลุ่มเหล่านี้ เนื่องจากคำกริยาบอกสภาพหรือคำที่แสดงการแยกประเภทของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติพิเศษออกจากกลุ่มดังกล่าวมีความสอดคล้องทางความหมาย (semantically compatible) กับคำกริยา “เห็น” โดยสวีทเซอร์ (Sweetser, 1990) และรุ่งทิพย์ รัตนภาณุศรและกิงกาญจน์ เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) อธิบายว่าคำว่า “เห็น” เป็นคำกริยาบอกการรับรู้ทางประสาทสัมผัสแสดงการรับรู้ที่เด่นชัด และน่าเชื่อถือที่สุดของมนุษย์

จากการปรากฏร่วมของคำว่า “เห็น” กับคำกริยาบอกสภาพและคำที่แสดงการแยกประเภทของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติพิเศษออกจากกลุ่มหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” นี้จึงแสดงความหมายเบื้องต้นเป็นการประเมินค่าในบริบทของการแสดงตัวอย่างบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์โดยแสดงตัวอย่างที่ถูกตัดสินประเมินค่าว่าเป็นตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุดในสายตาของผู้พูด เช่น

(45) *อย่างไรก็ตาม ภัยคุกคามความงามของศิลปะที่ก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงที่สุดเห็นจะได้แก่มนุษย์ นี้เอง*

(46) คนที่ตื่นเต้นที่สุดเห็นจะเป็นใครไปไม่ได้ นอกจากกู่ เพราะวันทั้งวัน เขาเอาแต่คุยถึงหนังที่จะฉายแถม ต่อจากหนังไปในวันพรุ่งนี้

(47) ตัวเอกในเรื่องที่เียวว้ยที่สุดเห็นจะได้แก่ ท่านพระองค์ชายเล็ก ซึ่งทรงแสดงเป็นสีหยาตรา

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากประโยคตัวอย่างที่ (45) ในบริบทของการอภิปรายเรื่องภัยคุกคามต่องานศิลปะที่มีตัวอย่างภัยคุกคามงานศิลปะต่างๆ มากมาย ผู้พูดประเมินว่า "มนุษย์" เป็นตัวอย่างของภัยคุกคามศิลปะที่สร้างความเสียหายรุนแรงที่เด่นชัดที่สุดในมุมมองของผู้พูด ตัวอย่างที่ (46) ในบริบทของการสนทนาเรื่องรายการฉายภาพยนตร์ที่มีคนจำนวนไม่น้อยตื่นเต้นกับการได้รับชมภาพยนตร์ ผู้พูดประเมินว่า "กู่" คือคนที่มีความตื่นเต้นต่อการฉายภาพยนตร์ที่เห็นได้ชัดที่สุดในสายตาของผู้พูด และตัวอย่างที่ (47) ในบริบทของการอภิปรายถึงบทละครเรื่องหนึ่งซึ่งมีตัวละครมากมาย ผู้พูดประเมินว่า "ท่านพระองค์ชายเล็ก" คือตัวละครที่มีความเียวว้ยมากที่สุดจากตัวละครทั้งหมดเท่าที่ผู้พูดมองเห็น

คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้พัฒนามากลายเป็นคำไวยากรณ์ คือคำแสดงการลดทอนความมั่นใจที่แสดงความหมายในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์เช่นเดียวกับคำว่า "เห็น" ที่ปรากฏในหน่วยสร้างทั้งสองที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สังเกตว่าคำว่า "เห็น" ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้สามารถละออกได้ในทุกประโยค แสดงให้เห็นว่า "เห็น" ไม่ได้แสดงความหมายแก่นของประโยค แต่แสดงความหมายเพิ่มเติมอื่นๆ เช่น

(48) ก. อุปกรณ์สำคัญที่สุดในการผ่าตัดหัวใจเห็นจะได้แก่เครื่องปอดหัวใจเทียม

ข. อุปกรณ์สำคัญที่สุดในการผ่าตัดหัวใจได้แก่เครื่องปอดหัวใจเทียม

(49) ก. ภาระที่หนักหน่วงที่สุดของเขาเห็นจะเป็นการทำให้นักการเมือง นักธุรกิจ ปัญญาชนรวมไปถึงชาวไร่ชาวนาของประเทศยากจนชั้นแค้นทั้งหลายเข้าใจถึงบทบาทของ WTO

ข. ภาระที่หนักหน่วงที่สุดของเขาเป็นการทำให้นักการเมือง นักธุรกิจ ปัญญาชนรวมไปถึงชาวไร่ชาวนาของประเทศยากจนชั้นแค้นทั้งหลายเข้าใจถึงบทบาทของ WTO

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากตัวอย่างที่ (48) และ (49) ทั้งประโยคข้อ ก. และข้อ ข. แสดงเนื้อความ หรือสาระ โดยรวมได้ไม่แตกต่างกันมากนัก แม้จะปรากฏคำว่า “เห็น” ในประโยคหรือไม่ก็ตาม ความหมาย โดยรวมของประโยคตัวอย่างที่ (48) ทั้งข้อ ก. และข้อ ข. แสดงการประเมินค่าว่าเรื่องปอดหัวใจ เทียมเป็นอุปกรณ์ผ่าตัดหัวใจที่สำคัญที่สุด เช่นเดียวกัน ในประโยคตัวอย่างที่ (49) ทั้งข้อ ก. และ ข้อ ข. แสดงการประเมินค่าว่าการทำให้นักการเมือง นักธุรกิจ ปัญญาชนรวมไปถึงชาวไร่ชาวนาของ ประเทศยากจนขั้นแค้นทั้งหลายเข้าใจถึงบทบาทของ WTO เป็นเรื่องที่หนักที่สุดสำหรับเขา แม้ความหมายโดยรวมของประโยคข้อ ก. และ ข. ในตัวอย่างประโยคทั้งสองจะไม่แตกต่างกัน แต่ ประโยคตัวอย่างทั้งข้อ ก. และข้อ ข. แตกต่างกันทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือความมั่นใจ แสดงระดับการยืนยัน (มั่นใจ) ต่างกัน

ในประโยคตัวอย่าง (48)ข. และ (49)ข. ระดับความมั่นใจของถ้อยความที่ว่าเรื่องปอด หัวใจเทียมเป็นอุปกรณ์ผ่าตัดหัวใจที่สำคัญที่สุด และความมั่นใจที่ว่าการทำให้นักหลายกลุ่มเข้าใจ ถึงบทบาทของ WTO เป็นเรื่องที่หนักที่สุดสำหรับเขา ฟังดูมั่นใจมากกว่าเมื่อเทียบกับประโยค (48)ก. และ(49)ก. ประโยคแสดงการประเมินค่าที่ไม่ปรากฏคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้แสดง ความมั่นใจยืนยันในลักษณะที่สิ่งทีกล่าวมานั้นเป็นความจริงทั่วไปที่ทุกคนที่อยู่ในวงสนทนาหนึ่งๆ หรือขอบข่ายความรู้สังคมหนึ่งๆ รับรู้เหมือนกัน การกล่าวถ้อยในลักษณะดังกล่าวจึงฟังดูเหมือน ผู้พูดมีความมั่นใจต่อการแสดงความเห็นของตนเองค่อนข้างมาก

เช่นเดียวกับหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” หน่วยสร้างที่คำ ว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ปรากฏในลักษณะของวลิตายตัว เนื่องจากคำว่า “เห็น” กับคำช่วยกริยามาลา “จะ” มีความสอดคล้องทางความหมาย (semantically compatible) กันอย่างแน่นแฟ้น (ดู 3.1.3) อย่างไรก็ตามการปรากฏร่วมของคำว่า “เห็น” กับคำช่วยกริยามาลา “จะ” ในหน่วยสร้างนี้ปรากฏในลักษณะที่ตายตัวแน่นแฟ้นกว่าหน่วย สร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” สังเกตว่า “จะ” ไม่สามารถละออกจาก ประโยคในหน่วยสร้างนี้ได้เลย

อย่างไรก็ตาม ประโยคแสดงการประเมินค่าที่มีคำว่า “เห็น” ปรากฏอยู่ด้วยในประโยค (48) ก. และ (49) ก. แสดงความมั่นใจมั่นใจในระดับที่ต่ำกว่า สาเหตุที่ผู้พูดจำเป็นต้องแสดงการ ลดทอนความมั่นใจในการประเมินค่านั้น เนื่องจากในบริบทของการประเมินค่าว่าสิ่งใดเป็นตัว แทนที่ดีที่สุด ชัดเจนที่สุด ฯลฯ ในกลุ่มนั้น เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยการตัดสินใจ หรือชี้ชัดอย่างเด็ดขาด โดย ธรรมชาติของตัดสินประเมินค่าในลักษณะดังกล่าว สามารถอนุมานได้ว่าเป็นการตัดสินใจจากการ เลือกตัวอย่างที่ดีที่สุด เด่นชัดที่สุดออกมาจากกลุ่มที่มีสมาชิกอีกจำนวนมากมายที่ไม่สามารถ กล่าวได้หมด เช่น ในการสนทนาเรื่องอุปกรณ์สำคัญที่ใช้สำหรับการผ่าตัดหัวใจในตัวอย่างที่ (48)

สามารถอนุมานได้ว่านอกเหนือจากเครื่องปอดหัวใจเทียมแล้ว ในความเป็นจริงอาจมีอุปกรณ์อีกมากมายหลายอย่างที่จำเป็นต่อการผ่าตัดหัวใจ เช่นเดียวกัน ในบริบทของการสนทนาเรื่องภาระหน้าที่ของผู้มีบทบาทสำคัญใน WTO ในประโยคที่ (49) สามารถอนุมานได้ว่าในความเป็นจริงบุคคลดังกล่าวอาจต้องมีภาระหน้าที่สำคัญอีกมากมายนอกเหนือจากการทำให้คนหลายกลุ่มเข้าใจบทบาทของ WTO เป็นต้น เมื่อตัวเลือกของการตัดสินใจในเรื่องหนึ่งๆ มีความหลากหลาย เช่นนี้ จึงเป็นไปได้ที่ทุกคนในขอบข่ายความรู้นั้นๆ จะยอมรับ หรือเห็นพ้องต้องกันอย่างไม่มีข้อกังขา และเป็นไปไม่ได้ที่ผู้พูดจะมีความรู้ครอบคลุมตัวอย่างในประเด็นที่กล่าวถึงทั้งหมด เนื่องจากมีจำนวนมากจนนับไม่ได้ หรือไม่สามารติดตามข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันยุคทันสมัยเสมอ จึงไม่สามารถรับรู้ตัวอย่างในเรื่องหนึ่งๆ ได้ทั้งหมด ดังนั้นการกล่าวว่าอะไรคือตัวอย่างที่ดีที่สุด เดินขั้วที่ดีที่สุด จึงอาจผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนได้จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว เพื่อลดภาระรับผิดชอบต่อความถูกต้องของการยกตัวอย่างดังกล่าว ผู้พูดจึงจำเป็นต้องแสดงการลดระดับความมั่นใจยืนยันด้วยคำว่า “เห็น” เพื่อแสดงว่าตัวอย่างที่ดีที่สุด เดินขั้วที่ดีที่สุดนั้นมาจากมุมมองของผู้พูดแต่เพียงผู้เดียว

คำว่า “เห็น” ส่งผลให้ความมั่นใจของถ้อยความที่กล่าวโดยหน่วยสร้างนี้อ่อนลง เนื่องจากคุณสมบัติการบังชี้จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ (vantage point) ของคำว่า “เห็น” ที่แสดงนัยการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด (speaker's involvement) ในฐานะผู้สังเกตการณ์ต่อเหตุการณ์ (observer) และผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ในเวลาเดียวกัน ความหมายการตัดสินใจประเมินค่าที่แสดงโดยหน่วยสร้างดังกล่าวมีความมั่นใจอ่อนลงเนื่องจากการประเมินค่าดังกล่าวอยู่ภายใต้มุมมอง ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูด ค่าความจริงของสิ่ง หรือเหตุการณ์ที่ถูกตัดสินจึงไม่ใช่ความจริงที่รับรู้ หรือทำความเข้าใจโดยทั่วไป (general truth) แต่เป็นความจริงจากความคิดเห็นส่วนบุคคล (egocentric truth) ดังนั้นค่าความถูกต้องของข้อมูลจึงอยู่ภายใต้ขอบข่ายการมองของผู้พูดคนเดียวเท่านั้น ทิศทางการขยายความหมายไปสู่คำไวพจน์ของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” สามารถสรุปได้ดังนี้

รับรู้ด้วยตา → เชื่อ → ลดทอนความมั่นใจ

บทบาทและหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างทั้งสามที่อภิปรายมาแล้วนั้น แสดงคุณสมบัติทางความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์เช่นเดียวกัน คือการย้ายจากมุมมองเหตุการณ์แบบเป็นกลางไปสู่การมองเหตุการณ์โดยผ่านมุมมองส่วนตัว การพัฒนาความหมายและหน้าที่ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่องการกลายเป็นอัตวิสัยที่เสนอโดย แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1990, 1996, 2006) และทรอกอท (Traugott, 1991, 1993, 2005) ซึ่งจะวิเคราะห์และอภิปรายในบทต่อไป

3.2 หน้าที่และความหมายทางวัจนปฏิบัติของคำว่า “เห็น”

ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) หมายถึง ความหมายของคำหรือรูปภาษาที่ไม่แสดงใจความสมบูรณ์ในตัวเอง คำหรือรูปภาษาที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์จะต้องปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายแสดงเนื้อความ (lexical meanings) หรือบริบทอื่นๆ โดยทำหน้าที่บ่งชี้ความสัมพันธ์ของคำในประโยคหรือเชื่อมส่วนต่างๆ ของปริจเฉท (discourse) เพื่อประกอบเป็นความหมายที่สมบูรณ์ขึ้น ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์มักปรากฏในลักษณะของคำในหมวดคำปิด (closed class) เช่น “คำบุพบท” “คำสันธาน” โดยพบว่าความหมายทางไวยากรณ์นั้นมักพัฒนามาจากความหมายแสดงเนื้อความจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization)”

คำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ⁷ (pragmatic marker) จัดเป็นคำที่แสดงความหมายบ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายความหมาย หรือกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ บรินตัน (Brinton, 1996: 30 – 31) อธิบายว่าคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติหมายถึงหน่วยคำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยความกับถ้อยความที่กล่าวมาก่อนหน้า หรือบริบท เช่น *ah, actually, after all* และ *you see* ในภาษาอังกฤษ โดยมักปรากฏในตำแหน่งต้นประโยค และแสดงความหมายในระดับปริจเฉท

บรินตัน (Brinton, 1996) อธิบายรายการคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ดังนี้

- ก. เป็นหน่วยคำที่ปรากฏใช้ในภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน
- ข. ปรากฏในปริจเฉทการพูดในความถี่สูง
- ค. มักปรากฏในลักษณะของหน่วยคำที่ไม่แสดงการเน้นเสียง (unstress)
- ง. มักปรากฏในตำแหน่งต้นของประโยค หรือบางครั้งอาจปรากฏในตำแหน่งกลางหรือท้ายประโยคก็ได้
- จ. มีหน่วยแสดงการเน้นความมั่นใจเป็นอิสระจากคำอื่นๆ ในประโยค (intonation unit)
- ฉ. เป็นหน่วยคำที่มักไม่แสดงความหมายในระดับใจความ (propositional meaning)
- ช. ปรากฏนอกหน่วยแก่นทางวากยสัมพันธ์ (outside core syntactic unit)

⁷ ทรอกอท (Traugott, 1996) และบรินตัน (Brinton, 1996) เป็นนักภาษาศาสตร์สองคนหลักที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) กับคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic marker) โดยทรอกอทเรียกว่า คำบ่งชี้ปริจเฉท (discourse marker) คำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และคำบ่งชี้ปริจเฉทถูกใช้เรียกหน่วยคำใดๆ ก็ตามที่มีปรากฏในคอนต้นของประโยค และแสดงความหมายในระดับปริจเฉท

- ข. เป็นหน่วยคำที่แทบจะไม่สามารถจัดประเภทคำ (word class) ได้
 ฉ. มักปรากฏเป็นหน่วยที่สามารถละได้ (optional)

จากรายการคุณสมบัติของคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติที่บรรณานุกรมให้ไว้ คำว่า “เห็น” ในสามหน่วยสร้างมีคุณสมบัตินหลายประการที่สอดคล้องกับคุณสมบัติของคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติข้างต้น ประการแรกคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในสามหน่วยสร้างมักปรากฏในภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ โดยคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน่วยอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความมักปรากฏในบริบทการพูดประเภทการเสนอข่าวสาร การสัมภาษณ์ เป็นต้น ส่วนคำว่า “เห็น” ในอีกสองหน่วยสร้างมักปรากฏในบริบทของการพูดแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ สังเกตว่ารูปแบบภาษาที่พบมักเป็นภาษาแบบไม่เป็นทางการ หรือกึ่งทางการ เช่นการใช้คำช่วยกริยามาลา “จะ” เป็นหน่วยคำเชื่อมเน้นจังหวะ (rhythmic unit) เพื่อให้บทสนทนาอ่านยิ่งขึ้น เป็นต้น

คำว่า “เห็น” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ มักปรากฏในตำแหน่งตอนต้นของประโยค นอกจากนี้คำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างทั้งสามนี้มักปรากฏนอกหน่วยแก่นทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ ไม่ปรากฏเป็นคำกริยาหลักของประโยค โดยเฉพาะคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” และที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา ที่ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงเหตุการณ์หลัก ได้แก่ คำกริยาบอกสภาพและสัมพันธกริยาตามลำดับ ซึ่งไม่สามารถจัดเข้าประเภทของคำได้ ว่า “เห็น” ในตำแหน่งดังกล่าวทำหน้าที่อะไรในประโยค

ประการสุดท้ายคำกริยา “เห็น” ในหน่วยสร้างทั้งสามไม่ปรากฏเป็นคำกริยาหลักของประโยค เนื่องจากสามารถละออกได้โดยไม่กระทบต่อความหมายหลัก เช่น

- (50) ก. เนื้อผ้าดิบบาซาซีง ยังไม่เคยกินเลย แต่เห็นเขาบอกว่าอร่อย
 ข. เนื้อผ้าดิบบาซาซีง ยังไม่เคยกินเลย แต่เขาบอกว่าอร่อย
- (51) ก. หากเทียบฟอร์มทีมที่เข้ารอบสุดท้ายในรายการนี้แล้ว จัดให้อังกฤษทีมที่อยู่ในลำดับสุดท้าย ก็ไม่เห็นจะน่าเกลียดตรงไหน
 ข. หากเทียบฟอร์มทีมที่เข้ารอบสุดท้ายในรายการนี้แล้ว จัดให้อังกฤษทีมที่อยู่ในลำดับสุดท้าย ก็ไม่น่าเกลียดตรงไหน
- (52) ก. คนที่มีชีวิตนรหาราที่สุดในขณะนั้น เห็นจะได้แก่คนที่อยู่ในพระราชสำนัก หรือคนที่อยู่ใกล้ชีวิตพระราชสำนัก

ข. คนที่มีชีวิตหรรษาที่สุดในขณะนั้น ได้แก่คนที่อยู่ในพระราชสำนัก หรือคนที่อยู่ใกล้ชิดพระราชสำนัก

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากตัวอย่างที่ (50) – (52) จะเห็นได้ว่าหน่วยสร้างของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏมีลักษณะแตกต่างจากคำว่า “เห็น” ที่แสดงความหมายต้นแบบที่แสดงเนื้อความ “รับรู้ด้วยตา” ในตัวอย่างที่ (50) คำว่า “เห็น” มีหน่วยสร้างที่แตกต่างจากคำว่า “เห็น” ในความหมายต้นแบบเนื่องจาก แม้ว่าอนุภาค “เขาบอกว่าอ่อย” แสดงบทบาทเป็นเป้าของการรับรู้ด้วยตาของคำว่า “เห็น” ก็ตาม เหตุการณ์หลักของประโยคกลับแสดงโดยคำกริยาแสดงการสื่อสาร “บอก” โดยมีคำว่า “เห็น” แสดงข้อมูลเพิ่มเติมเท่านั้น เช่นเดียวกันกับในตัวอย่างที่ (51) – (52) คำว่า “เห็น (จะ)” ปรากฏนำหน้าคำกริยาหลักของประโยค ได้แก่ “น่าเกลียด” และ “ได้แก่”

การที่ “เห็น” สามารถปรากฏได้ในประโยคทั้งสามในลักษณะที่สามารถละได้ เนื่องจากคำว่า “เห็น” ไม่ได้แสดงความหมายแก่นของประโยค แต่แสดงความหมายเสริมพิเศษให้กับประโยคแทน คือ บ่งชี้ว่าผู้พูดเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ ในฐานะผู้สังเกตการณ์ และผู้มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ เนื่องจากคำว่า “เห็น” มีคุณสมบัติการบ่งชี้จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ ที่แสดงนัยเสมือนหนึ่งว่าเหตุการณ์หลักของประโยค เป็นเหตุการณ์ที่ผู้พูดได้มีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์ในฐานะผู้กวาดสายตาตามองสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น แม้จะมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์โดยตรงหรือไม่ก็ตาม เหตุการณ์ที่ “เห็น” แสดงนัยเสมือนการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด เป็นไปในสองลักษณะเปรียบเทียบกับ การมองภาพถ่าย 1) ผู้พูดสามารถอยู่ในสถานะเพียงผู้สังเกตการณ์ จากการมององค์ประกอบต่างๆ ภายในภาพที่เกิดขึ้น หรือ 2) อยู่ในสถานะทั้งผู้สังเกตการณ์และผู้มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ เนื่องจากภาพถ่ายนั้นเป็นภาพที่มีตัวผู้พูดเป็นองค์ประกอบภายในภาพนั้นด้วย

การมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ทำให้ระดับการยืนยัน (assertion) ความถูกต้องของถ้อยความอ่อนลง กล่าวคือ มั่นใจน้อยลงเนื่องจากการเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์แสดงนัยว่าข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่ถูกกล่าวอ้าง หรือถูกตัดสินประเมินค่านั้นสามารถประเมินค่าถูก ผิดได้บนพื้นฐานการรับรู้ส่วนบุคคลของผู้พูดเท่านั้น การที่ระดับของการยืนยันข้อมูลมีมาก หรือน้อยเกี่ยวข้องกับ มโนทัศน์เรื่องการลดทอนความมั่นใจ (mitigation) มโนทัศน์เรื่องความสุภาพ (politeness) และ มโนทัศน์เรื่องการรักษาหน้า (face-preserving)

เครื่องมือแสดงการลดระดับความมั่นใจได้แก่รูปภาษาใดๆ ที่ไม่มีหน้าที่สำคัญในประโยค กล่าวคือสามารถละได้ รูปภาษาแสดงการลดทอนความมั่นใจสามารถจำแนกได้เป็นสามประเภทใหญ่ ได้แก่ คำหรือวลีแสดงการลดทอนความมั่นใจ (lexical or phrasal downgraders) กลไก

แสดงการสนับสนุน (supportive moves) และคำเรียกขาน (terms of address) โดยคำว่า “เห็น” ในที่นี้จัดอยู่ในคำแสดงการลดทอนความมั่นใจประเภทคำหรือวลีแสดงการลดทอนความมั่นใจ บลูมคูลกา และสกีวีส (Blum-Kulka, 1990; Skewis, 2003) อธิบายว่าคำหรือวลีแสดงการลดทอนความมั่นใจสามารถจำแนกได้เป็นห้าประเภทย่อย ได้แก่

- 1) ตัวบ่งชี้ความสุภาพ (politeness marker) ได้แก่คำหรือวลีที่ใช้ในการขอความร่วมมือ (co-operative behavior) เช่น *please* หรือ *May I trouble you?*
- 2) ตัวบ่งชี้แสดงการกล่าวน้อยกว่าจริง (understaters) ได้แก่คำขยายคุณศัพท์ หรือวิเศษณ์ ที่ใช้ในการลดระดับความมั่นใจต่อเหตุการณ์ (state of affair) ในการกล่าวความ เช่น *a little, for the moment* หรือ *only*
- 3) ตัวบ่งชี้อัตวิสัย (subjectiviser) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่แสดงการลดแรงของการยืนยัน (assertive force) โดยการเน้นย้ำว่าเรื่องที่กล่าวในถ้อยความนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้ความคิดเห็นของผู้พูด ความมั่นใจของการกล่าวถ้อยดังกล่าวแสดงในลักษณะ “*This is just what I think, you should do but you don't have to agree*”
- 4) ตัวบ่งชี้ความมั่นใจต่ำ (downtoners) ได้แก่คำขยายประโยค หรือใจความ ที่แสดงความเป็นไปได้ของความไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กล่าว เช่น *ba* ในภาษาจีนที่ใช้แสดงระดับของความเปลี่ยนแปลงได้ (tentativeness) ความเป็นไปได้ของการเจรจา (possibility of negotiation) ซึ่งทำให้ถ้อยความลดระดับการยืนยันลง
- 5) ตัวบ่งชี้การร้องขอ (appealers) มักปรากฏในรูปคำแสดงคำถามท้ายประโยค หรือคำถามแบบปลายประโยค (question tag) ทำหน้าที่บ่งชี้การมีรอบ หรือตาของการสนทนา (turn availability) และคาดการณ์การตอบรับแบบเห็นด้วยจากคู่สนทนา

บลูมคูลกา (Blum-Kulka, 1990) และสกีวีส (Skewis, 2003) อธิบายว่ารูปกล เขาแสดงการลดระดับความมั่นใจ (mitigation linguistic devices) เหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสดงความสุภาพวิธีหนึ่ง แม้ว่าในงานวรรณกรรมส่วนใหญ่กล่าวว่าความสุภาพเป็นผลจากกลวิธีการแบบอ้อม^๑ (indirectness strategies) มากกว่าก็ตาม คำหรือวลีแสดงการลดทอนความมั่นใจ

^๑นิยาม ความสุภาพ (politeness) และ กลวิธีการกล่าวอ้อม (indirectness) มีความสัมพันธ์ในทางทฤษฎี เซิร์ล (Searle, 1975) เสนอว่าแรงผลักดันของการกล่าวถ้อยแบบอ้อมนั้นคือความต้องการแสดงความสุภาพ ลีช (Leech, 1983) กล่าวว่าระดับของความสุภาพสามารถเพิ่มขึ้นได้จากการกล่าวถ้อยแบบอ้อมมากขึ้น กล่าวคือยิ่งอ้อมยิ่งสุภาพ เช่นเดียวกับบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978) เสนอว่าธรรมชาติการคุกคามหน้า (face threatening) ที่แสดงโดยรูปภาษาคือการที่ประธานของ

เหล่านี้จะปรากฏเป็นเครื่องมือแสดงความสุภาพในการกล่าวโดยตรง ได้ 2 บริบทคือ 1) การกล่าวขอเรื่อง สิ่งให้ทำ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ความสุภาพ ตัวบ่งชี้การกล่าวน้อยกว่าจริง และตัวบ่งการร้องขอ 2) การกล่าวแสดงความคิดเห็น ได้แก่ ตัวบ่งความมั่นใจต่ำ และตัวบ่งชี้อัตวิสัย บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) อธิบายว่าความสุภาพสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) ความสุภาพทางบวก (positive politeness) และ 2) ความสุภาพทางลบ (negative politeness) ความสุภาพด้านบวกคือความพยายามของผู้พูดในการปฏิบัติต่อคู่สนทนาในฐานะของเพื่อน หรือบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของการสนทนาหนึ่งๆ ด้วยกลวิธีการรักษาหน้า⁹ ด้านบวก (positive face) เช่น การกล่าวชื่นชม การยกย่อง และการให้เกียรติ ตัวอย่างเช่น การกล่าวกับเพื่อนร่วมงานอย่าง "Your hair looks nice today" ถือเป็น การแสดงความสุภาพทางบวก คือทำให้อัตตา (self) ของคู่สนทนาเพิ่มขึ้น ในทางตรงข้าม ความสุภาพด้านลบคือความพยายามในการลดการคุกคามอัตลักษณ์ทางสังคมของคู่สนทนา ด้วยการรักษาหน้าด้านลบ (negative face) เช่น การกล่าวอย่างเป็นทางการ หรือการกล่าวแบบอ้อม ตัวอย่างเช่น การกล่าวตอบรับคำถาม "Do you like my hair cut?" ด้วยคำตอบอย่าง "It looks great." เป็นการแสดงความสุภาพทางลบ คือป้องกันไม่ให้คู่สนทนาารู้สึกถูกคุกคามอัตตา (self) ของตัวเอง

โดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้พูดในหลายๆ ภาษามักจะแสดงความสุภาพ (ด้านลบ) ด้วยการใช้รูปภาษาแบบอ้อมในการสื่อสาร กล่าวคือยิ่งกล่าวแบบอ้อมมากเท่าไรก็ยิ่งแสดงความสุภาพมากขึ้นเท่านั้น (Leech, 1983; Shibatani, 1994) อย่างไรก็ตามกลวิธีการแสดงความสุภาพนั้นไม่ได้จำกัดอยู่ที่การกล่าวแบบอ้อมเท่านั้น ความสุภาพอาจแสดงผ่านรูปภาษาที่กล่าวโดยตรง (directness) ด้วยเครื่องมือแสดงการลดทอนความมั่นใจเหล่านี้ด้วยเช่นกัน คำแสดงการลดทอนความมั่นใจ

การสื่อสารจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงกลวิธีดังกล่าว หรือใช้กลวิธีใดๆ ในการลดระดับคุณสมบัติภายในของการคุกคามหน้าซึ่งแสดงผ่านรูปภาษา

⁹ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) อธิบายว่า "หน้า" หมายถึงความรู้สึกต่ออัตลักษณ์ทางสังคมที่แสดงผ่านการกระทำ หรือรูปภาษา สำหรับการกล่าวด้วยใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกดังกล่าว จึงเป็นการคุกคามหน้า (face threatening) กลวิธีในการรักษาหน้า (face preserving) ในการลดระดับการคุกคามหน้าแบ่งเป็นสองลักษณะได้แก่ 1) การแสดงความสุภาพเชิงบวก (positive politeness) เช่นการกล่าวชม หรือการยกย่องคู่สนทนา 2) การแสดงความสุภาพเชิงลบ (negative politeness) ได้แก่กลวิธีแสดงการลดทอนระดับความมั่นใจต่างๆ ต่อการกล่าวด้วย ได้แก่

- ก. การลดระดับความมั่นใจ (Hedging): Er, could you, er, perhaps, close the, um, window?
- ข. การลดระดับการมองโลกในแง่ร้าย (Pessimism): I don't suppose you could close the window, could you?
- ค. การบ่งชี้การเคารพนับถือ (Indicating deference): Excuse me, sir, would you mind if I asked you to close the window?
- ง. การกล่าวขอโทษ (Apologizing): I'm terribly sorry to put you out, but could you close the window?
- จ. การกล่าวเป็นกลาง (Impersonalizing): The management requires all windows to be closed.

แสดงความสุภาพ (ด้านลบ) โดยการลดความขัดแย้ง และลดแรงของการคุกคามหน้า (ด้านลบ) คือ การถูกวิตรอนเสรีภาพ และอัตตา (self) ของคู่สนทนาในด้านต่างๆ

คำว่า “เห็น” ในทั้งสามหน่วยสร้างพัฒนาความหมายและหน้าที่แสดงการลดทอนความมั่นใจ(mitigation) ที่เรียกว่า ตัวบ่งชี้อัตวิสัย (subjectiviser) ทำหน้าที่แสดงการลดแรงของการยืนยัน (assertive force) ต่อความถูกต้องของข้อมูล หรือถ้อยความโดยบ่งชี้ว่าเป็นทัศนะ หรือมุมมองของผู้พูด เช่น

- (53) สิ่งที่ช่วยสร้างสีสันให้แก่งานรำลึกเดือนตุลาปีนี้ดูคึกคักมากขึ้น เห็นจะเป็นภาพยนตร์เรื่อง ๑๔ ตุลา สงครามประชาชน
- (54) ถ้ามั่นใจว่าคะแนนของตัวเองที่ได้มาชาวสะอาดบริสุทธิ์จริง ก็ไม่เห็นจะต้องโวยวายอะไร

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

- (55) ชาวของผมคงมีผลกับน้องอย่างแน่นอน เพราะเห็นที่ทำงานน้องถามว่าเป็นพี่ชายหรือเปล่า ทำไมนามสกุลเหมือนกัน น้องเค่าบอกว่าใช่ ไม่ก็วันก็โดนเชิญออกเลย
- (รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

จากตัวอย่างข้างต้น การประเมินค่าภาพยนตร์เรื่อง ๑๔ ตุลา สงครามประชาชนว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งช่วยสร้างสีสันแก่งานรำลึกเดือนตุลาให้โดดเด่นจากปีอื่นๆ ในตัวอย่างที่ (53) การแสดงความคิดเห็นเชิงประเมินค่าแบบขัดแย้งกับคู่สนทนาในเรื่องผลคะแนน ในตัวอย่างที่ (54) และ การอ้างถึงที่ทำงานในฐานะแหล่งที่มาของถ้อยความเรื่องสถานะความสัมพันธ์ของผู้พูดกับบุคคลที่กล่าวถึง ในตัวอย่างที่ (55) ถูกกล่าวในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็น หรือการแสดงทัศนะผ่านมุมมองของผู้พูดในลักษณะที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ในสถานการณ์จริง กล่าวคือ ผู้เห็นเหตุการณ์

การแสดงความคิดเห็นประเมินค่า และการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลผ่านคำว่า “เห็น” นี้ แสดงความมั่นใจต่อความถูกต้องของข้อมูลในระดับต่ำ เนื่องจากการประเมินค่าความจริงของเหตุการณ์ (state of affair) มาจากการแสดงทัศนะผ่านมุมมองส่วนบุคคลในลักษณะผู้ที่มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด ดังนั้นการใช้คำว่า “เห็น” จึงมีนัยว่าค่าความจริงของเหตุการณ์ต่างๆ นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการรับรู้ของแต่ละบุคคล สาเหตุที่ผู้พูดแสดงการลดทอนความมั่นใจจากการใช้คำว่า “เห็น” สามารถอธิบายได้ในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในแง่ของความสุภาพ กล่าวคือ “เห็น” ในฐานะตัวบ่งชี้อัตวิสัยเป็นกลไกหนึ่งของการรักษาน้ำระหว่างผู้พูด และคู่สนทนา

ในแง่ของผู้พูด คำว่า “เห็น” ถูกใช้เป็นกลไกหนึ่งของการรักษาหน้าด้านบวก ‘positive face’ กล่าวคือความต้องการการเป็นที่ยอมรับจากสังคม หรือการได้รับความเชื่อถือจากบุคคลอื่น ในการคัดลอกข้อมูล หรือการตัดสินใจ ประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้พูดไม่สามารถมั่นใจได้ว่า ข้อมูลที่คัดลอก หรือคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้พูดแสดงการตัดสินใจประเมินไปนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง มากน้อยเพียงใด เช่น ในตัวอย่าง (63) ผู้พูดไม่สามารถแน่ใจได้ว่าสิ่งที่ช่วยสร้างสีสันแก่งานรำลึก เดือนตุลาให้โดดเด่นจากปีอื่นๆคือภาพยนตร์เรื่อง 14 ตุลา เนื่องจากเป็นไปได้ว่ายังมีกิจกรรมอื่นๆ ในงานที่ผู้พูดยังไม่ได้เข้าร่วม ในตัวอย่างที่ (64) ผู้พูดไม่สามารถแน่ใจได้ว่าข้อเสนอแนะที่บอกให้คู่สนทนาไม่ต้องออกมาโวยวายเรื่องคะแนนสอบเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมแล้ว เนื่องจากเป็นไปได้ว่าคะแนนที่คู่สนทนาได้รับมานั้นไม่ยุติธรรมจริงๆ หรือในตัวอย่างที่ (65) ผู้พูดไม่สามารถแน่ใจได้ว่าข้อมูลเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและน้อง (บุคคลที่สาม) นั้นเป็นประเด็นชกถามในที่ทำงาน ของบุคคลนั้นหรือไม่ เนื่องจากผู้พูดไม่ได้อยู่ในสถานที่นั้นจริงๆ เป็นต้น ดังนั้นผู้พูดจึงต้องปิดภาวะ ความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของถ้อยความด้วยการบ่งชี้ว่า ข้อมูล หรือคุณค่าที่ตัดสินใจประเมินไป นั้นเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็น ที่มาจากการรับรู้ส่วนตัวของผู้พูดเท่านั้น

ในแง่ของคู่สนทนา คำว่า “เห็น” ถูกใช้เป็นกลไกหนึ่งของการรักษาหน้าด้านลบ ‘negative face’ กล่าวคือความต้องการมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก หรือความมีตัวตน (อัตตา) ในสังคม ของคู่สนทนาดังที่กล่าวมาแล้ว คำว่า “เห็น” แสดงให้เห็นว่าค่าความจริงของเหตุการณ์ที่แสดงผ่านการรับรู้ด้วยตาในลักษณะที่ผู้พูดมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์นั้นเป็นเพียงความจริงที่มองจากมุมมอง ส่วนบุคคลเท่านั้น ดังนั้นค่าความจริงของเหตุการณ์ต่างๆ จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการรับรู้ ของแต่ละบุคคล โดย “เห็น” แสดงนัยความเป็นไปได้ของการเจรจา (possibility of negotiation) ระหว่างผู้พูดและคู่สนทนา กล่าวคือผู้พูดสามารถเปิดโอกาสให้คู่สนทนาได้แสดงทัศนคติต่อข้อมูลที่แตกต่างได้ โดยไม่มีความคิดเห็นใดที่สามารถถูกผิดที่สุด เนื่องจากข้อเท็จจริงที่แสดงผ่านการรับรู้ ส่วนตัวแสดงนัยว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวยังไม่ใช่ข้อสรุปสูงสุด ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้ว เช่นในตัวอย่างที่ (53) สำหรับผู้พูดสิ่งที่ทำงานรำลึก 14 ตุลามีสีสันมากอาจจะเป็นภาพยนตร์ เรื่อง 14 ตุลาสงครามประชาชน ในทางกลับกันก็อาจเป็นสิ่งอื่นๆ นอกเหนือจากภาพยนตร์เรื่อง ดังกล่าวได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นเพียงแง่มุมส่วนบุคคลของผู้พูดเท่านั้น เช่นเดียวกับในอีกสอง ตัวอย่างที่การให้ข้อมูล หรือการตัดสินใจประเมินค่าเป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคล เท่านั้น

โดยสรุป คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างทั้งสามนี้พัฒนาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ คือ คำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic marker) ที่ทำหน้าที่เป็นคำแสดงความหมายการลดทอนความมั่นใจ (mitigation device) ประเภทตัวบ่งชี้อัตวิสัย (subjectiviser) หรือคำแสดงการยืนยันข้อมูลบนพื้นฐานของความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูด คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างทั้งสามนี้เป็นเครื่องมือทางภาษาที่ผู้พูดใช้ลดทอนระดับความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูล กล่าวคือลดทอนระดับความมั่นใจที่มีต่อถ้อยความเนื่องจาก “เห็น” แสดงนัยว่าถ้อยความที่กล่าวมานั้นเป็นการตีความผ่านการรับรู้อันเป็นมุมมองส่วนบุคคล ดังนั้นถ้อยความที่กล่าวผ่านคำว่า “เห็น” จึงไม่ใช่ความจริงโดยทั่วไปที่ตัดสินถูกผิดได้ อย่างเป็นกลาง แต่เป็นความจริงในทัศนะส่วนบุคคลที่สามารถแปรไปตามแต่การรับรู้ของแต่ละบุคคล การพัฒนาความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยซึ่งจะกล่าวถึงบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างสองมโนทัศน์ดังกล่าวต่อการพัฒนาความหมายของคำว่า “เห็น” นี้ในส่วนต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา “เห็น”

ในบทนี้จะกล่าวถึงการขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ในฐานะคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติที่เป็นผลจากกลไกทางปริชานโดยกระบวนการที่เรียกว่า “การกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)” แนวคิดเรื่องการกลายเป็นอัตวิสัยมีอยู่สองแนวคิด ได้แก่ แนวคิดของแลงแอกเคอร์ และทรอกอท แม้ทั้งสองแนวคิดนี้จะใช้คำศัพท์คำเดียวกันในการอธิบายเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แต่มีข้อแตกต่างกันหลายประการซึ่งจะกล่าวถึงในบทนี้ การอภิปรายแบ่งเป็นสามส่วน คือ 4.1) กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า “เห็น” โดยแยกเป็น 4.1.1) การกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างที่ปรากฏหน้าอนุภาคแสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) 4.1.2) กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” 4.1.3) กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” 4.2) อัตวิสัย (subjectivity) ของคำว่า “เห็น” และ 4.3) การกลายเป็นคำไวยากรณ์กับการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา “เห็น”

4.1 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)

มโนทัศน์เรื่องอัตวิสัย (subjectivity) เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มายาวนาน อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในขอบข่ายความรู้การศึกษาศาสตร์ในกระแสปัจจุบัน โดยเฉพาะในหมู่นักภาษาศาสตร์หน้าที่ (functional linguistics) และ นักภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) อาทิเช่น อิมิลล์ เบนเวนิสต์ (Benveniste, 1971) ซาบูโร โอเฮ (Ohye, 1975) จอห์น ไลออน (Lyons, 1982) โรนัลด์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985) อลิซาเบธ ทรอกอท (Traugott, 1989) โซอิชิ อิวาซากิ (Iwasaki, 1993) โยชิโกะ อิเคกามิ (Ikekami, 2005) และซาโตชิ อุเอฮาระ (Uehara, 2006) เป็นต้น ปัจจุบันมโนทัศน์เรื่องอัตวิสัยเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (semantic change) ในแง่ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) โดยมีพูดถึงอยู่สองแนวทฤษฎีใหญ่ๆ ได้แก่ 1) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ของทรอกอทและผู้วิจัยร่วม (Traugott, 1997, 2005; Traugott and Dasher, 2002) และ 2) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985, 1990, 1997, 1998, 1999, 2002, 2006) แม้ทั้งสองแนวทฤษฎีจะใช้คำศัพท์เฉพาะคำเดียวกันในการอ้างถึงมโนทัศน์ดังกล่าว แต่มีข้อแตกต่างกันหลายประการ

ทรอกอท(Traugott, 1989: 31) นิยามความหมายของกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายเชิงข้ามเวลา (diachronic process) ที่คำ หรือหน่วยสร้างหนึ่งๆ มีแนวโน้มที่จะขยายความหมายไปสู่การตีความบนพื้นฐานความเชื่อ และทัศนคติส่วนตัวที่มีต่อถ้อยความ (proposition) ที่กล่าวขึ้นของผู้พูด กล่าวคือเป็นการพัฒนาความหมายเชิงอัตวิสัย (subjective meaning) การขยายความหมายดังกล่าวเป็นผลจากกระบวนการที่เรียกว่า “การอนุมานความใหม่ตามบริบท (invited inferencing)” ทรอกอทเสนอทฤษฎีไว้ว่าคำซึ่งมีความหมายประจำคำดั้งเดิมอยู่แล้ว เมื่อเกิดในบริบทบางบริบทจะมีความหมายรอง หรือความหมายข้างเคียงซึ่งมีความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติดังกล่าวเกิดจากการอนุมาน (inference) ซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าความหมายเชิงการใช้(usage-based) เนื่องจากเป็นความหมายที่อนุมานได้จากการใช้รูปภาษานั้นๆ ในสถานการณ์จริง เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติซึ่งมีความหมายรองของรูปภาษาจะพัฒนากลายเป็นความหมายประจำคำซึ่งมีความหมายหลักของรูปภาษา ทรอกอทกล่าวว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความหมายดังกล่าวมี 3 แนวโน้มดังนี้

แนวโน้มที่ 1 ความหมายเดิมที่เป็นการบรรยายสภาพสถานการณ์ภายนอก (external described situation) พัฒนาไปสู่ความหมายใหม่ที่เป็นการบรรยายสภาพสถานการณ์ภายใน (internal described situation) ได้แก่การตัดสินประเมินค่า (evaluative) การรับรู้ (perceptual) และกระบวนการทางปริชาน (cognitive) เช่น ในกรณีของการพัฒนาความหมายในเชิงลบ (pejoration) เช่นการพัฒนาทางความหมายของคำว่า *boor* ในภาษาอังกฤษ จากความหมาย ‘farmer’ “ชาวนา” > ‘crude person’ “คนชั้นต่ำ” หรือในกรณีของการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension) จากขอบข่ายความรู้รูปธรรม (concrete domain) ไปสู่ขอบข่ายความรู้เชิงนามธรรม (abstract domain) ทั่วไป

แนวโน้มที่ 2 ความหมายเดิมที่เป็นการบรรยายสภาพสถานการณ์ภายนอกหรือภายใน พัฒนาไปสู่ความหมายใหม่ที่เป็นการบรรยายสภาพสถานการณ์ตามตัวบท (textual situation) หรือสถานการณ์เหนือภาษา (metalinguistic situation) เช่น การพัฒนาทางความหมายจากคำกริยาบรรยายสภาพทางจิต (mental state verbs) ไปสู่คำกริยาแสดงวัจนปฏิบัติ (speech-act verbs) ของคำว่า *observe* ในภาษาอังกฤษจากความหมาย ‘notice’ “สังเกตการณ์” > ‘state’ “กล่าว”

แนวโน้มที่ 3 การพัฒนาความหมายไปสู่ความหมายใหม่ที่เป็นความเชื่อ ทัศนคติส่วนบุคคลต่อถ้อยความที่ถูกกล่าวขึ้นของผู้พูด เช่น การพัฒนาความหมายแสดงเวลาไปสู่ความหมายแสดงการขัดแย้งของคำว่า *while* ในภาษาอังกฤษ ‘during’ “ในขณะที่” > ‘although’ “แม้ว่า” หรือ

คำว่า *go* ในภาษาอังกฤษจากความหมายแสดงการเคลื่อนที่ทางกายภาพ ไปสู่การคาดการณ์วางแผนในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายในแนวโน้มที่ 3 เป็นสิ่งที่ทรอกอทเรียกว่า "การกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)" เช่น การพัฒนาความหมายการเคลื่อนที่เชิงกายภาพของ *be going to* ไปสู่ความหมายการคาดการณ์และการวางแผนในอนาคต ทรอกอทยกตัวอย่างจากการขยายความหมายดังกล่าวในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบข้ามเวลา พิจารณาจากตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) *Thys onhappy sowlewas goyng to be brought into helle for the synne and onleful lustys of her body.* (1482 Monk of Evesham (OED 47b))

(Traugott, 2005: 34)

ประโยคตัวอย่างที่ (1) แสดงความหมายการเคลื่อนที่ในบริบทของความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายที่ดวงวิญญาณจะต้องเดินทางเพื่อไปรับผลกรรมดีและชั่วที่ก่อไว้ ในตัวอย่างดังกล่าว รูปประโยคกรรมวาจก (passive) ถูกยกขึ้น (promoted) ในการอนุมานถึงการมีเจตนาหรือความรับผิดชอบต่อการกระทำในอนุพากย์ของประธานของการเคลื่อนที่ เนื่องจากเป้าหมายของการเดินทาง (นรก) เป็นส่วนขยาย (adjunct) ของ *be brought* ไม่ใช่ของ *was goyng to* ดังนั้นความหมายการแสดงทิศทางของ *was goyng to* จึงถูกกดลง (demoted) การอนุมานความใหม่ (inference) ของความหมายแสดงเวลาในอนาคตเป็นผลจากเจตนาของการตัดสินใจชั่วของคนตายที่ถูกชูขึ้นมาให้เด่น (promoted) (Hopper and Traugott, 1993: 83) อย่างไรก็ตามแม้ว่าตัวอย่างดังกล่าวจะไม่ใช่ตัวอย่างของบริบทที่เอื้อต่อการอนุมานความใหม่ของความหมายแสดงเวลาในอนาคตของ *be going to* ที่เด่นชัดที่สุด หลักฐานที่ได้จากประโยคตัวอย่างดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ *be going to* พัฒนาในยุคต่อๆ มา

ความหมายของการแสดงเวลาในอนาคต ของ *be going to* เริ่มพัฒนาไปสู่ความหมายที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ (conventionalized meaning) ในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- (2) *The council sat upon it, and were going to order a search of all the houses about the town.* (before 1680 History Charles II, II p. 164 (HDCET))

(Traugott, 2005: 35)

ความหมายแสดงการเคลื่อนที่ซึ่งเป็นความหมายประจำคำดั้งเดิมของ *be going to* ถูกกดลง และพัฒนาเป็นความหมายแสดงเวลาในอนาคตซึ่งเรียกว่าความหมายประจำคำความหมายใหม่ เมื่อปรากฏร่วมกับคำกริยาที่ไม่แสดงการเคลื่อนที่ (non-motion verbs) อย่าง *sat upon it* ซึ่งหมายถึงการไม่แยแส หรือเพิกเฉย การปรากฏร่วมของคำกริยาทั้งสองแสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันทางความหมาย (semantically incompatible) กล่าวคือคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *be going to* เกิดร่วมกับคำกริยาแสดงการอยู่กับที่ *sat upon it* บริบททางภาษาดังกล่าวเอื้อให้เกิดการตีความ *be going to* ใหม่เป็นความหมายแสดงเวลาในอนาคต

be going to พัฒนาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์เมื่อนามวลีในตำแหน่งประธาน และคำกริยาของ *be going to* ปรากฏร่วมกันโดยมีความไม่สอดคล้องกันทางความหมาย (semantically incompatible) อย่างสิ้นเชิง เช่น การปรากฏหน้าคำกริยาประเภทแสดงประสบการณ์ทางปริชาน อย่าง *hear* หรือ *like* ในตำแหน่งหลัง *be going to* หรือการที่ประธานในตำแหน่งหน้า *be going to* เป็นประธานสิ่งไม่มีชีวิตที่ไม่สามารถแสดงบทบาทการเป็นผู้เคลื่อนที่ได้ เช่น

(3) *It seems as if it were going to rain.* (1890 Chambers' Journal (OED go Vb))

(Traugott, 2005: 35)

ความหมายประจำคำดั้งเดิมของ *be going to* ขยายไปสู่ความหมายใหม่ซึ่งเป็นความเชื่อและทัศนคติของผู้พูด เมื่อเหตุการณ์ถูกตีความผ่านมุมมองเหตุการณ์ของผู้พูด (speaker's perspective) โดยผู้พูดวาง (encode) ตำแหน่งของตัวเองไปในเวลาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่กล่าวถึงพร้อมกันกับวางตำแหน่งของตัวเองไปในการเคลื่อนที่ทางกายภาพด้วย ในตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงความหมายจากความหมายแสดงการเคลื่อนที่ไปสู่ความหมายแสดงเวลาในอนาคตดังกล่าว ทรอกอท (Traugott, 2005) อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เรื่องของการเจือจางของความหมาย (semantic bleaching) แต่เป็นการปรากฏตัวขึ้นของความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmatic strengthening)

นิยามมโนทัศน์เรื่องอัตวิสัย (subjectivity) และกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ซึ่งเสนอโดยทรอกอทเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของความหมายจากการตีความเชิงวัตถุวิสัย (objective meaning) หรือการตีความตามรูปภาษา ไปสู่ความหมายจากการตีความเชิงอัตวิสัย (subjective meaning) หรือการตีความบนพื้นฐานความเชื่อและทัศนคติของผู้พูด ความเป็นอัตวิสัยหมายถึงการพัฒนาความหมายของคำและหน่วยสร้างหนึ่งๆ จากเดิมที่

อ้างอิงบนโลกทางสังคมกายภาพ (sociophysical world of reference) ไปสู่การอ้างอิงบนโลกส่วนตัวของผู้พูด (speaker's world) เช่น การให้เหตุผล การแสดงความเชื่อ หรือทัศนคติที่นอกเหนือจากตัวภาษา (metalinguistic attitude) ต่อปริจเฉท กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยในที่นี้ จึงเป็นแนวโน้มของการกลายเป็นความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmaticization of meaning) ดังที่ ทรอกอท (Traugott, 1999: 179) กล่าวว่า เป็น “*semasiological development of meaning associated with a form such that it comes to mark subjectivity explicitly*”

นอกจากกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ที่เสนอโดยทรอกอทโดยภาพรวมจะอธิบายถึงปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบข้ามเวลาแล้ว ยังมีการนำไปประยุกต์ในการอธิบายเรื่องการพัฒนาความหมายแบบอัตวิสัยของคำหรือ ของหน่วยสร้างต่างๆ ในลักษณะช่วงเวลาเดียว (synchronic) ได้เช่นกัน เช่น การขยายความหมายของคำ การกลายเป็นคำบ่งชี้ ทัศนภาวะวิสัย และคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล การพัฒนาความหมายแสดงการกระทำ (performative) ของคำกริยาแสดงเจตนา (locutionary verb) เช่น *promise* และ *insist* หรือการพัฒนาความหมายของคำวิเศษณ์ เช่น *in fact* (Traugott, 1999: 188-189) เป็นต้น ข้อบ่งชี้แสดงจุดร่วมของกระบวนการขยายความหมายที่กล่าวมานี้ ได้แก่ แนวโน้มของการพัฒนาความหมายเชิงวัจนปฏิบัติซึ่งเป็นความหมายเชิงอัตวิสัยไปสู่ความหมายประจำคำ เช่นนี้แล้ว กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยที่เสนอโดยทรอกอท (Traugott, 1999) จึงเป็นการปรากฏตัวขึ้นของความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmatic strengthening) และการขยายความหมายที่เป็นมุมมองของผู้พูด (speaker's perspective)

อย่างไรก็ตามงานของทรอกอทอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นอัตวิสัยในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในแง่การใช้ภาษามากกว่าในแง่กลไกทางปริชาน ส่วนงานของแลงแอกเคอร์ในทางตรงกันข้ามเป็นการอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นอัตวิสัยของคำในแง่กลไกทางปริชานมากกว่าในแง่การใช้ภาษา

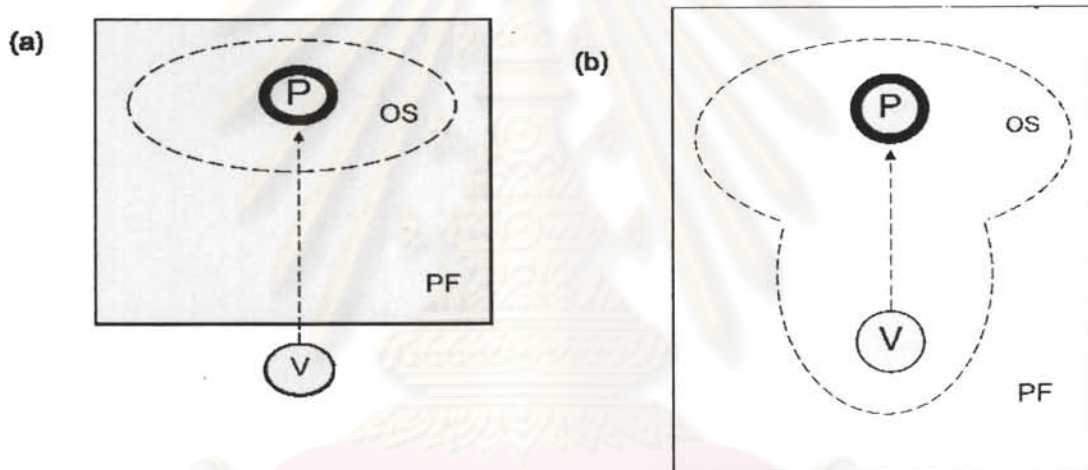
สำหรับแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991, 1999, 2006) แล้ว มโนทัศน์เรื่องอัตวิสัย (subjectivity) และกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) เกี่ยวข้องกับ “จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ (vantage point)” จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ หมายถึงจุดอ้างอิงที่เหตุการณ์ถูกมองผ่านหรือจุดที่ผู้พูดใช้มองความสัมพันธ์ระหว่างประธานและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (subject and object of conceptualization) ในแง่ของภาษา เป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) หมายถึงเป้าของการมองเหตุการณ์ ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบต่างๆ ของเหตุการณ์ที่แสดงรูปโดยคำนามและคำกริยาในประโยค ส่วนประธานของการสร้างมโนทัศน์ (subject of conceptualization) หมายถึงผู้มองเหตุการณ์ ได้แก่ผู้พูดนั่นเอง

จุดอ้างอิงของเหตุการณ์สามารถเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ได้กับการดูการแสดงบนเวที เหตุการณ์ที่แสดงโดยผู้ร่วมเหตุการณ์ซึ่งแสดงรูปโดยคำนามและกริยาในประโยคเปรียบได้เป็นพื้นที่ “บนเวที” (on stage region) ซึ่งเป็นจุดในวงเพ่งความสนใจของผู้ชม ส่วนบริเวณนอกขอบเวทีในตำแหน่งที่ผู้ชมนั่งมองการแสดงคือตำแหน่งที่ผู้พูดใช้มองเหตุการณ์ ตำแหน่งดังกล่าวจึงเรียกว่า “จุดอ้างอิงของเหตุการณ์” ซึ่งเป็นพื้นที่ “นอกเวที” (off stage region) หรือนอกวงเพ่งความสนใจของผู้ชม ในการมองเหตุการณ์ทั่วไป ผู้พูดสามารถเลือกมองเหตุการณ์จากมุมมอง 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) มองจากมุมมองของผู้ชมข้างล่างนอกเวที ในการมองจากมุมมองดังกล่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนเวทีถือเป็นเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ หรือ 2) มองจากมุมมองนักแสดงบนเวที ในการมองเหตุการณ์ดังกล่าว สิ่งที่เกิดขึ้นบนเวทีจะถูกมองผ่านมุมมองของนักแสดงที่เป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์นั้น บทบาทของนักแสดงคนหนึ่งบนเวทีจึงเป็นองค์ประกอบของการมองเหตุการณ์ หรือเป็นส่วนหนึ่งของประธานของการสร้างมโนทัศน์

การเปลี่ยนแปลงของจุดอ้างอิงของเหตุการณ์เป็นผลจากการปรับเปลี่ยนจุดเน้นความสนใจ (focus of attention) ที่มีต่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดการมองภาพเหตุการณ์ (construal) ที่แตกต่างกันเป็นสองลักษณะ คือ 1) มองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบวัตถุวิสัย (objective construal) และ 2) มองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย (subjective construal) ดังนั้นการขยายความหมายของคำหรือรูปภาษาหนึ่งๆ ไปสู่ความหมายเชิงอัตวิสัยจึงไม่ใช่ประเด็นที่แลงแอกเคอร์กล่าวถึง แม้ว่ากระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) จะเป็นกระบวนการแสดงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบช่วงเวลาเดียว ที่มักเกิดขึ้นภายในกระบวนการกลายเป็นคำ แลงแอกเคอร์ (Langacker 2006) กล่าวว่าไม่ใช่การกลายเป็นคำไวยากรณ์ทุกกรณีที่แสดงรูปแบบการปรับเปลี่ยนมุมมองจากวัตถุวิสัยเป็นอัตวิสัยเสมอไป

มุมมองแบบวัตถุวิสัย หมายถึงการมองเหตุการณ์ในลักษณะที่เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเป้าหมายของจุดเพ่งความสนใจ หรือเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ เหตุการณ์หนึ่งสามารถกลายเป็นเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์หรือมีมุมมองแบบวัตถุวิสัยได้อย่างที่สุดเมื่อองค์ประกอบของเหตุการณ์อันได้แก่ ภูมิหลังของการสนทนา (speaking ground) ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์ ทั้งผู้กระทำ (agent) ผู้รับการกระทำ (patient) หรือฉากของการสนทนาใดๆ ถูกยกขึ้นเด่นชัดในพื้นที่ “บนเวที” ในฐานะเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991: 316) อธิบายภาพการมองเหตุการณ์แบบวัตถุวิสัยโดยเปรียบเทียบกับกรณณ์ที่ลูกถูกถอดออกวางลงกับโต๊ะแล้วพุ่งสายตาไปที่แว่นตานั้น แวนตาถือได้ว่าเป็นเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์โดยโต๊ะเปรียบเสมือนพื้นที่ “บนเวที” ซึ่งเป็นพื้นที่ในวงเพ่งความสนใจ

ในทางกลับกันเหตุการณ์หนึ่งสามารถกลายเป็นประธานของการสร้างมโนทัศน์ หรือมีมุมมองแบบอัตวิสัย ได้เมื่อองค์ประกอบของเหตุการณ์องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ได้แก่ ภูมิหลังของการสนทนา ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์ ทั้งผู้กระทำ ผู้รับการกระทำ หรือฉากของการสนทนา ใดๆ ถูกดึงออกมาอยู่ในพื้นที่ “นอกเวที” หรือพื้นที่นอกวงเพ่งความสนใจ ในฐานะประธาน (ผู้มองเหตุการณ์) หรือถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของประธานของการสร้างมโนทัศน์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991: 316) อธิบายมุมมองแบบอัตวิสัยโดยยกตัวอย่างแว่นตาที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการมอง เมื่อเราสวมแว่นตาเพื่อมองสิ่งต่างๆ บนโต๊ะ แว่นตาในลักษณะนี้ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของประธานของการสร้างมโนทัศน์ (ผู้มองเหตุการณ์) ไม่ใช่สิ่งที่ถูกมองเห็น การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการมองเหตุการณ์ในลักษณะที่มีการดึงเอาผู้พูดเข้ามามีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ (speaker's involvement) อย่างมาก

แผนภูมิภาพที่ 2. ภาพแสดงรูปแบบการมองภาพแบบทั่วไป (a) และรูปแบบการมองภาพแบบมีส่วนร่วม (b) (Langacker, 1999: 317)

แผนภูมิภาพด้านบนแสดงภาพสิ่งที่แลงแอกเคอร์กล่าวมาแล้วข้างต้น สัญลักษณ์ “V” หมายถึงผู้มองเหตุการณ์ (viewer) ในที่นี้คือผู้พูด ส่วน “P” หมายถึงสิ่งที่เป็เป้าของการมอง (the perceived entity) ในการมองผ่านรูปภาพคือเหตุการณ์ซึ่งมีองค์ประกอบที่แสดงรูปด้วยนามวลีและคำกริยาในประโยค กรอบเส้นทึบแสดงโดยสัญลักษณ์ “PF” คือพื้นที่การรับรู้แบบเต็มพิภักดิ์ (full expanse of viewer's perceptual field) ในที่นี้หมายถึงปริจเจตโดยรวมของการสนทนา วงกลมเส้นประแสดงโดยสัญลักษณ์ “OS” หมายถึงพื้นที่บนเวที (on stage region) หรือวงเพ่งความสนใจ ในที่นี้คือประโยคที่ถูกกล่าวถึง และเส้นประหัวลูกศรที่โยงระหว่างผู้มองเหตุการณ์ (V) กับเป้าของการมอง (P) แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่ V เป็นผู้มองเหตุการณ์ P

แผนภูมิภาพ a) เป็นรูปแบบการมองเหตุการณ์ที่แลงแอกเคอร์เรียกว่า "รูปแบบการมองแบบทั่วไป" (canonical viewing arrangement) การมองเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มองเหตุการณ์และสิ่งที่เป็นเป้าของการมองในลักษณะที่เป็นอสมมาตรสูงสุด (maximal asymmetry) กล่าวคือประธานและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นผู้มองเหตุการณ์ และเป้าของการมองเหตุการณ์สองขั้วต่างกันอย่างชัดเจน การมองเหตุการณ์ในลักษณะนี้เป็นการมองจากมุมมองแบบวัตถุวิสัย เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวงแห่งความสนใจซึ่งเปรียบได้กับการแสดงที่เกิดขึ้นบนเวทีถูกมองจากสายตาของผู้ชมที่อยู่ด้านล่างในสถานะเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์อย่างเด่นชัด เนื่องจากผู้มองเหตุการณ์ไม่มีบทบาทใดๆ ในพื้นที่ "บนเวที" การรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการตีความตามรูปการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นวัตถุวิสัยที่สุด

ในทางกลับกันแผนภูมิภาพ b) เป็นรูปแบบการมองเหตุการณ์ที่แลงแอกเคอร์เรียกว่า "รูปแบบการมองเหตุการณ์แบบตนเองมีส่วนร่วม" (ego-centric viewing arrangement) การมองเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มองเหตุการณ์และสิ่งที่เป็นเป้าของการมองในลักษณะอสมมาตรต่ำสุด (minimal asymmetry) กล่าวคือประธานและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นผู้มองเหตุการณ์ และเป้าของการมองเหตุการณ์ที่แยกจากกันไม่ขาด คือแสดงขั้วแตกต่างกันน้อยที่สุด การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเป็นการมองแบบอัตวิสัย กล่าวคือประธานและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ถูกรวมเข้าไว้ในวงแห่งความสนใจ เปรียบเสมือนการมองการแสดงจากมุมมองของนักแสดงบนเวที การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวเปรียบเสมือนการมองที่ผู้มองเหตุการณ์ดึงตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์อย่างกลมกลืน การรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการตีความจากมุมมองผู้สร้างมโนทัศน์อย่างเป็นอัตวิสัยที่สุดโดยแลงแอกเคอร์อธิบายว่ารูปภาษาที่แสดงมุมมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัย (subjective expressions) เป็นเหตุการณ์ที่รวมเอาภูมิหลังของการสนทนา (speaking ground) หรือบางแง่มุมของภูมิหลังการสนทนาไว้ในวงแห่งความสนใจด้วย (Langacker, 1985: 113)

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยเป็นผลจากกระบวนการที่แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991: 302) เรียกว่าการลดเลือนและโปร่งใส (attenuation and transparency) หมายถึงการที่ประธานทางไวยากรณ์ (syntactic subject) ที่แสดงรูปโดยนามวลี (ในตำแหน่งประธาน) ค่อยๆ ลดบทบาทการเป็นผู้กระทำ และสูญหายไปในที่สุด โดยบทบาทดังกล่าวย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้พูด กล่าวคือผู้พูดเป็นผู้ที่มี (บทบาทการควบคุม) การกระทำนั้นเอง เมื่อบทบาทผู้กระทำตามรูปภาษาหมดไป นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานจึงสามารถเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทใดก็ได้ที่ไม่จำเป็นต้องมีความสอดคล้องทางความหมาย (semantically compatible) กับ

คำกริยาหลักของประโยค เช่นในกรณีของ *be going to* ที่พัฒนาไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์เมื่อปรากฏในบริบทที่นามวลีในตำแหน่งประธานไม่ได้แสดงบทบาทผู้กระทำ (ผู้เคลื่อนที่) อีกต่อไป

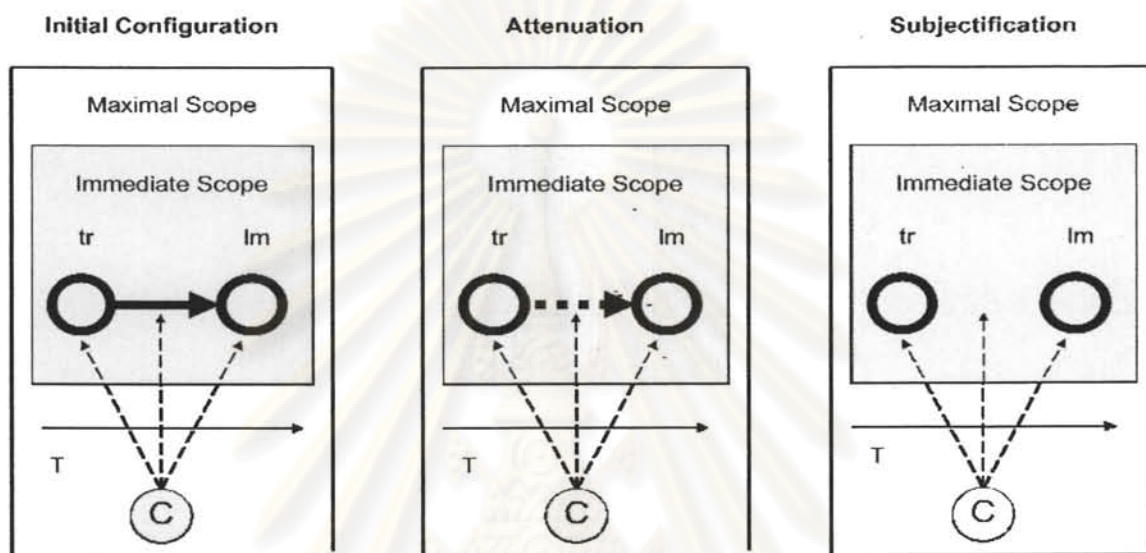
แลงแอกเคอร์ยกตัวอย่างปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์อันเป็นผลมาจากการบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา *go* ที่ถูกนำมาใช้ในความหมายของการบ่งชี้อนาคตกาล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (4) *He was going to mail this letter.* [motion of future intention]
- (5) *It is going to rain.* [future projection]
- (Langacker, 1998; 1999; 2006)
- (6) *An earthquake is going to destroy that town.* [future projection]
- (Langacker, 1991)

ความหมายต้นแบบของคำกริยา *go* ในตัวอย่างที่ (4) แสดงภาพเหตุการณ์การเคลื่อนที่ทางกายภาพไปยังจุดเป้าหมายของการเคลื่อนที่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งจดหมาย ในการเข้าถึงภาพแสดงการเคลื่อนที่เชิงปริภูมิ (spatial movement) ของเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) หรือ ผู้พูด จะมองเห็นภาพการเคลื่อนผ่านพื้นที่ (space) ของประธาน *he* พร้อมๆ กับภาพการเคลื่อนที่ผ่านไปตามเวลา (time) ดังนั้นในตัวอย่างที่ (4) จึงเป็นการมองภาพการเคลื่อนที่เชิงปริภูมิ และการเคลื่อนที่เชิงเวลาประกอบกัน ทำให้สามารถตีความ *be going to* ได้เป็นสองลักษณะ คือ “เคลื่อนที่ไปตามพื้นที่” และ “เคลื่อนที่ผ่านกาลเวลา” อย่างไรก็ตาม ความหมายของการเคลื่อนที่เชิงเวลาค่อยๆ พัฒนาและเด่นชัดขึ้นเมื่อภาพ (ความหมาย) ของการเคลื่อนที่เชิงปริภูมิเลือนหายไปอย่างสิ้นเชิง

การเจือจางของความหมายการเคลื่อนที่เชิงกายภาพของ *be going to* ไปสู่ความหมายแสดงเวลาในอนาคตเป็นผลมาจากการที่นามวลีในตำแหน่งประธานปรากฏเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทอื่นๆ ที่ไม่สอดคล้องทางความหมาย (semantically incompatible) กับคำกริยา *go* กล่าวคือไม่ใช่นามวลีที่แสดงบทบาทของผู้เคลื่อนที่อีกต่อไป จากประโยคตัวอย่างที่ (5) และ (6) จะเห็นได้ว่านามวลีในตำแหน่งประธาน ได้แก่ “it” และ “an earthquake” ไม่ได้แสดงบทบาทผู้เคลื่อนที่ ความหมายแสดงเวลาในอนาคตเกิดจากการที่ผู้พูดตั้งตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ ในฐานะผู้เคลื่อนที่ผ่านเวลาไปในอนาคต สถานะของเหตุการณ์ที่ฝนกำลังจะตก และเหตุการณ์ที่

แผ่นดินไหวจะทำลายเมืองดังกล่าวจึงเป็นการประเมินภาพเหตุการณ์ในอนาคตจากมุมมองของผู้พูด ดังนั้น *be going to* จึงไม่แสดงภาพของการเคลื่อนที่เชิงปริภูมิอีกแต่เป็นภาพของการเคลื่อนที่ที่เลนินาร์ต ทาลมี (Talmy, 1996) เรียกว่า “การเคลื่อนที่แบบสมมติ (fictive motion)” เชิงเวลาเท่านั้น การกลายเป็นอัตวิสัยโดยกระบวนการลดเลือนและโปร่งใสสามารถสรุปภาพจำลองในสมองของผู้พูดได้ดังนี้

แผนภูมิภาพ 3. ภาพแสดงกระบวนการลดเลือนและโปร่งใสของประธาน

(Langacker, 1999: 298)

จากแผนภูมิภาพ สัญลักษณ์ “tr” ซึ่งเป็นอักษรย่อของ trajector ในที่นี้เรียกว่า “สิ่งโคจร” หมายถึงเป้าของการเพ่งความสนใจแบบปฐมภูมิ (primary focus of attention) กล่าวคือเป็นเป้าของการเพ่งความสนใจที่สำคัญที่สุดในสมองของผู้พูด ซึ่งเป็นภาพของสิ่งที่เคลื่อนที่ได้ หรือเป็นภาพของสิ่งที่มีผลกระทบต่อสิ่งอื่นในการสร้างมโนทัศน์ เป้าของการเพ่งความสนใจที่สำคัญที่สุดคือประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ (subject of the clause/ syntactic subject) ที่แสดงบทบาทเป็นผู้กระทำในประโยค

สัญลักษณ์ “lm” ซึ่งเป็นอักษรย่อของ landmark ในที่นี้เรียกว่า “จุดสังเกต” หมายถึงเป้าของการเพ่งความสนใจแบบทุติยภูมิ (secondary focus of attention) กล่าวคือเป็นเป้าของการเพ่งความสนใจที่สำคัญรองลงมาในหัวของผู้พูด ได้แก่ภาพของผู้รับการกระทำ หรือภาพของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งโคจร (tr) ในปริخان โดย (lm) อาจเป็นได้ทั้งจุดเคลื่อนที่ผ่านของสิ่งโคจร (tr) หรือเป็นฐาน หรือฉากของการเคลื่อนที่ของสิ่งโคจร (tr) ก็ได้ ในที่นี้หมายถึงกรรมของกริยาในประโยค ที่เป็นเป้าของการรับรู้ด้วยตา (สิ่ง และเหตุการณ์รูปธรรม)

เส้นทึบที่มีลูกศรโยงระหว่างสิ่งโคจร (tr) และจุดสังเกต (Im) คือเส้นแทนความสัมพันธ์ของการเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำหรือได้รับผลกระทบที่สิ่งโคจรมีต่อจุดสังเกต กล่าวคือเป็นเส้นแสดงภาวะการเป็นผู้กระทำ ของประธานที่มีต่อกรรมในประโยค

สัญลักษณ์ "C" คือ ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) ซึ่งหมายถึงผู้พูด สังเกตว่ามีเส้นประโยงระหว่าง C กับสิ่งโคจร (tr) และจุดสังเกต (Im) เส้นประดังกล่าวแสดงการมองภาพเหตุการณ์ที่สิ่งโคจร (tr) มีการกระทำ หรือการกระทบต่อจุดสังเกต (Im) ในสมอง (mental scanning) ของผู้พูด

เส้นทึบหัวลูกศรบังคับด้วยสัญลักษณ์ "T" เป็นอักษรย่อของ Time ที่ตัดผ่านเส้นประหัวลูกศร ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้สร้างมโนทัศน์ C กับสิ่งโคจร (tr) และจุดสังเกต (Im) แสดงช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้น

กรอบสี่เหลี่ยมเล็กที่ระบุว่า immediate scope หมายถึงวงเพ่งความสนใจที่เล็กที่สุดของผู้สร้างมโนทัศน์ หรือผู้พูด ซึ่งได้จากความหมายตามรูปภาพของประโยค ส่วนกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ที่ระบุว่า maximal scope นั้นแสดงปริจเฉทโดยรวมของการสนทนา

การมองภาพเหตุการณ์ *be going to* ในความหมายแสดงการเคลื่อนที่เชิงกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (tr) และจุดสังเกต (Im) แสดงให้เห็นเป็นแนวเส้นทึบเชื่อมต่อกันในแผนภูมิภาพที่ 2 (initial configuration) หมายถึงการมีบทบาทการเป็นผู้กระทำของนามวลีในตำแหน่งประธานเด่นชัดในพื้นที่ "บนเวที" (on stage region) หรือวงเพ่งความสนใจในฐานะเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) ความสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์รับบทบาทของการเป็นผู้เคลื่อนที่จริง (actual / factive motion) (Talmy, 1996) กล่าวคือเป็นผู้กระทำตามที่รูปภาพกำหนด เปรียบได้กับการชมการแสดงที่เหตุการณ์ที่แสดงโดยผู้ร่วมเหตุการณ์ซึ่งแสดงรูปโดยคำนามและกริยาในประโยค ถูกมองจากมุมมองของผู้ชมที่อยู่ด้านข้างเวที การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงถูกมองด้วยมุมมองแบบวัตถุวิสัย (objectively construed)

ในขณะที่ การมองภาพเหตุการณ์ *be going to* ในความหมายแสดงเวลาในอนาคตเริ่มแรก ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (tr) และจุดสังเกต (Im) แสดงให้เห็นเป็นแนวเส้นประในแผนภูมิภาพที่ 2 (attenuation) หมายถึงการมีบทบาทการเป็นผู้กระทำของนามวลีในตำแหน่งประธานที่ไม่เด่นชัด *be going to* พัฒนาคความหมายกลายเป็นคำไวยากรณ์แสดงการบ่งชี้อนาคตกาล (future projection) อย่างสมบูรณ์ เมื่อบทบาทของประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ (subject of the clause/ syntactic subject) โปร่งใส (transparent) คือการมีบทบาท

ผู้กระทำ (ผู้เคลื่อนไหว) ในการสร้างมโนทัศน์เป็นศูนย์จนสามารถแทนด้วยประธานอะไรก็ได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ (5) และ (6) ที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (tr) ต่อจุดสังเกต (Im) ไม่มีเส้นเชื่อมโยงอย่างสิ้นเชิง ดังแสดงในแผนภูมิภาพที่ 2 (subjectification) เปรียบได้กับการชมการแสดงที่เหตุการณ์ที่แสดงโดยผู้ร่วมเหตุการณ์ซึ่งแสดงรูปโดยคำนามและกริยาในประโยคถูกมองผ่านจากมุมมองของนักแสดงที่อยู่บนเวที กล่าวคือ ผู้พูดมองเห็นเหตุการณ์โดยวางตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ด้วย มุมมองเหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นการมองแบบอัตวิสัย

ในการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย สถานะของเหตุการณ์จะอยู่บนขอบเขตของการประเมิน และการตัดสินใจของผู้พูด การลดเลือนและโปร่งใสของบทบาทการเป็นผู้กระทำของประธานทางไวยากรณ์ดังกล่าวเป็นผลจากการปรับเปลี่ยนของจุดเพ่งความสนใจ (focus of attention) ที่ เบนเวนนิสท์ (Benveniste 1966) เรียกว่าการย้ายจุดสนใจจากผู้กระทำที่แสดงรูปด้วยนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ (sujet d' énoncé 'syntactic subject') ไปสู่ความสนใจที่ประธานของการสนทนา (sujet d' énonciation 'speaking subject') หรือผู้พูด

จากการทบทวนแนวคิดเรื่องอัตวิสัย (subjectivity) และกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ของทั้งสองแนวคิดหลัก สามารถสรุปประเด็นข้อขัดแย้งสำคัญได้ดังนี้

- 1) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายโดยแนวทางการศึกษากระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของทรอกอทเน้นไปที่การอธิบายปรากฏการณ์แบบข้ามเวลา (diachronic) ในขณะที่แลงแอกเคอร์เสนอการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวแบบช่วงเวลาเดียว (synchronic)
- 2) ทรอกอทเน้นการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในแง่มุมมองทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ และอรรถศาสตร์ โดยความสำคัญของวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ของกระบวนการกลายเป็น อัตวิสัยดังกล่าวเป็นผลมาจากบทบาท และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง รวมถึงการต่อรองทางความหมาย (meaning negotiation) ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในทางตรงกันข้ามแลงแอกเคอร์เน้นไปที่ตัวผู้พูดมากกว่าผู้ฟัง โดยอธิบายถึงกระบวนการสร้างมโนทัศน์ผ่านมุมมองเหตุการณ์ของผู้พูด
- 3) กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยโดยทรอกอท ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเนื้อหาความหมายแบบอัตวิสัย (subjectivity) คือความหมายที่ตีความภายใต้ทัศนะของผู้พูด ในทางตรงกันข้าม แลงแอกเคอร์มองว่าอัตวิสัยเป็นผลการปรับเปลี่ยนการมองเหตุการณ์ ที่พัฒนาผ่านมุมมองเหตุการณ์ของผู้พูด

- 4) การพัฒนาความหมายแบบอวัธยของรูปภาษา สำหรับทรอกอทเป็นผลจากการเด่นชัดขึ้นของความหมายทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic strengthening) คือการตีความตามบริบท ในขณะที่แลงแอกเคอร์มองว่าเป็นเรื่องของการลดเลือน (attenuation) บทบาทของประธานทางไวยากรณ์ หรือการตีความตามรูปภาษา

แม้ยังไม่มีข้อสรุปแน่ชัดเกี่ยวกับแนวคิดทั้งสอง ว่าเป็นการอธิบายเรื่องเดียวหรือไม่ แต่นักภาษาศาสตร์จำนวนไม่น้อย เช่น ทรอกอท (Traugott, 1999) และ ทรอกอท และแดชเชอร์ (Traugott and Dasher, 2002) เองที่ศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวให้คำอธิบายว่าแนวคิดเรื่องการกลายเป็นอวัธยที่เสนอโดยแลงแอกเคอร์ และทรอกอทเป็นการอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางความหมายในแง่มุมของการกลายเป็นคำไวยากรณ์คนละปรากฏการณ์กัน แม้ว่าแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1999) จะเสนอว่าเป็นเรื่องของการนิยามศัพท์ที่แตกต่างกันเท่านั้น แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าว แต่ไม่มีงานวิจัยชิ้นใดที่พยายามไขข้อขัดแย้งระหว่างสองแนวคิดได้อย่างกระจ่างชัด ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งประเด็นการศึกษาปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยยึดแนวคิดของแลงแอกเคอร์ พร้อมกันนั้นยังอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวในแง่มุมที่สอดคล้องกับแนวคิดของทรอกอทในบทที่ 5 ด้วย

4.1.1 การกลายเป็นอวัธยของคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างที่ปรากฏหน้าอนุภาคแสดงการคัดลอกถ้อยความ

คำกริยา “เห็น” ในความหมายต้นแบบแสดงลักษณะการมองเห็นในมุมมองแบบวัตถุวิสัยที่หน่วยร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ **ประธานของประโยค** และ**กรรมของประโยค** แสดงความสัมพันธ์ต่อกันเป็นภาพของสิ่งโคจร (ผู้รับรู้ด้วยตา) แสดงการกระทำคือเพ่งสายตาไปยังจุดสังเกต (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) อย่างเป็นวัตถุวิสัยในพื้นที่ “บนเวที” หรือพื้นที่ในวงเพ่งความสนใจ เช่น

(7) *ผมเคยเห็นรูปเขียนจากจิตรกรรมมีชื่อของโลกเขียนรูปคนผิดส่วน*

(8) *ผมเห็นร้านอาหารแห่งหนึ่งมีปลาไหลตัวใหญ่สุดๆ*

(9) *ข้าพเจ้าเห็นแม่จำลองกินหมากจนฟันดำเป็นมัน*

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากประโยคตัวอย่างข้างต้น ประธานของประโยค ได้แก่ “ผม” ใน (7) และ (8) และ “ข้าพเจ้า” ในตัวอย่าง (9) นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานเหล่านี้ ล้วนแสดงบทบาทการเป็นผู้รับรู้สิ่ง หรือรับรู้เหตุการณ์รูปธรรมด้วยตา (perceiver)

ในการสร้างมโนทัศน์ผ่านรูปภาษาดังกล่าว ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) มองภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์สองหน่วย คือ ผู้รับรู้ด้วยตา และ เป้าของการรับรู้ด้วยตา เป็นจุดรับความสนใจ (focus of attention) ในพื้นที่ “บนเวที” หรือวงเพ่งความสนใจของผู้พูด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) อย่างชัดเจน

ในการมองภาพเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้พูดจะเห็นภาพเหตุการณ์การเพ่งสายตาของสิ่งๆ หนึ่ง (ผู้รับรู้ด้วยตา) ไปยังอีกสิ่งหนึ่ง (เป้าหมายของการรับรู้ด้วยตา) ในสมองของผู้พูด เช่น ภาพของคนเพ่งสายตาไปยังการเขียนภาพผิวดส่วนของจิตรกรในตัวอย่างที่ (7) ภาพของคนเพ่งสายตาไปยังสภาพแวดล้อมของร้านอาหารร้านหนึ่งที่เห็นเด่นชัดว่ามีปลาไหลตัวใหญ่ในบริเวณร้านในตัวอย่างที่ (8) และภาพของคนเพ่งสายตาไปยังการกินหมากของผู้หญิงคนหนึ่งที่กำลังกินมากจนเห็นได้ชัดจากการที่ฟันกลายเป็นสีดำในตัวอย่างที่ (9)

ภาพเหตุการณ์ที่คนกระทำการเพ่งสายตามองไปยังเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ปรากฏให้เห็นในลักษณะที่มีองค์ประกอบสองส่วน คือผู้รับรู้ด้วยตากระทำการเพ่งสายตาไปยังเป้าหมายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ “บนเวที” ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสองส่วนที่แสดงบทบาทต่อกันในการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาและเป้าหมายของการรับรู้ด้วยตาแน่นแฟ้น กล่าวคือมีการแสดงบทบาทต่อกันจริงตามรูปภาษา ดังแสดงให้เห็นได้จากภาพจำลองในสมองที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (tr) (ผู้รับรู้ด้วยตา) และจุดสังเกต (lm) (เป้าหมายของการรับรู้ด้วยตา) ถูกเชื่อมต่อกันด้วยเส้นทึบในแผนภูมิภาพที่ 2 (Initial configuration) คำว่า “เห็น” ที่กระตุ้นให้เกิดการมองภาพเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวจึงแสดงภาพการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย

อย่างไรก็ตามการมองเหตุการณ์ผ่านหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏหน้าอนุภาคแสดงการคัดลอกถ้อยความนี้แสดงการมองเหตุการณ์จากมุมมองแบบอัตวิสัย คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุภาคแสดงการคัดลอกถ้อยความแสดงภาพเหตุการณ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ ประธานของประโยค และกรรมของประโยคแสดงความสัมพันธ์ต่อกันเป็นภาพของสิ่งโคจร (ผู้รับรู้ด้วยตา) แสดงการกระทำ คือเพ่งสายตาไปยังจุดสังเกต (เป้าหมายของการรับรู้ด้วยตา) โดยมีผู้พูดเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในฐานะผู้รับรู้ด้วยตา ส่วนเป้าหมายของการรับรู้ด้วยตาที่คำว่า “เห็น” ปรากฏ

หน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความนี้จำกัดอยู่ที่เหตุการณ์แสดงการสื่อสารที่แสดงโดยคำกริยาแสดงการสื่อสาร (communicative verbs) ที่ปรากฏในอนุพากย์เท่านั้น เช่น

- (10) *ตอนนี้เห็นบอกว่าต้องมีการเกณฑ์ทหารไปใส่บาตรที่สนามหลวงแล้วเพราะคนมั่วแต่เชียร์นางงาม*

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 179)

- (11) *ขณะที่กำลังดำเนินการสืบสวนต่อ ซึ่งจะมีผู้เกี่ยวข้องอีกแน่นอน เห็นบอกว่าอาจจะมากกว่านี้*

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากตัวอย่างข้างต้น เป้าของการรับรู้ด้วยตา ได้แก่เหตุการณ์แสดงการสื่อสารแสดงโดยคำกริยา “บอก” ซึ่งบ่งชี้วิธีการถ่ายทอดของข้อมูลไปสู่บุคคลอื่น แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยคำนามที่ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงการสื่อสาร อาจปรากฏหรือไม่ก็ได้ (ดูที่ 3.1.2) ในส่วนของผู้รับรู้ด้วยตา พบว่าไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างนี้

จากการสืบค้นในคลังข้อมูลภาษาไทยสองแหล่งพบว่าคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อย ไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามแม้คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความจะไม่ปรากฏรูปประธานทางไวยากรณ์ใดๆ ผู้ฟัง หรือคู่สนทนาสามารถอนุมานได้จากภูมิหลังของการสนทนา (speaking ground) ว่าผู้รับรู้ด้วยตา หรือผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในประโยคนั้นหมายถึงผู้พูดซึ่งถูกละรูป (คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง)¹⁰ ไป กล่าวอีกนัยหนึ่งแสดงการอ้างถึงตัวเองเป็นศูนย์ (zero-encoding of self)

เนื่องจากการไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงในหน่วยสร้างดังกล่าว ในการสร้างมโนทัศน์ผ่านรูปภาษาที่แสดงโดยหน่วยสร้างนี้ ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) หรือผู้พูดจะมองภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็น ผู้รับรู้ด้วยตา (ผู้พูดเอง) ไม่ปรากฏเป็นจุดรับความสนใจ (focus of attention) ในพื้นที่ “บนเวที” หรือวงเพ่งความสนใจของผู้พูด การไม่ปรากฏภาพผู้รับรู้ด้วยตา (ตัวผู้พูดเอง) ด้วยคำแสดงการอ้างถึงนั้นทำให้ภาพเหตุการณ์การเพ่งสายตาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ผู้รับรู้ด้วยตา) ไปยังอีกสิ่งหนึ่ง (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) อย่างไม่เป็นวัตถุวิสัยชัดเจน

¹⁰ ข้อสังเกตคือภาษาไทยเป็นภาษาที่เรียกว่า pro-drop language กล่าวคือผู้พูดภาษาไทยสามารถพูดประโยคละอ่ยโดยไม่อ้างถึงคำสรรพนามได้ ดังนั้นจึงเป็นปกติสำหรับคำกริยา “เห็น” และคำกริยาอื่นๆ ที่จะปรากฏใช้แบบ “การอ้างถึงแบบศูนย์” (zero-anaphora)

กล่าวคือขาดองค์ประกอบในส่วนของผู้รับรู้ด้วยตาในพื้นที่ "บนเวที" หรือวงแห่งความสนใจของผู้พูดไป จากตัวอย่างข้างต้น ภาพเหตุการณ์ที่มีคนเพิ่งสายตาไปยังการบอกเล่าว่ามีการเกณฑ์ทหารไปใส่บาตรที่สนามหลวงแล้วเพราะคนพากันไปเชียร์นางงามหมดในตัวอย่างที่ (10) และภาพเหตุการณ์ที่มีคนเพิ่งสายตาไปยังบอกเล่าว่าจะมีผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการสืบสวนในประโยคที่ (11) ไม่ปรากฏภาพในหัวว่าใครคือผู้ "เห็น" เหตุการณ์การบอกเล่าดังกล่าว

ในการมองภาพเหตุการณ์ที่คนกระทำการเพิ่งสายตามองไปยังเหตุการณ์การบอกเล่าข้อมูลในตัวอย่างที่ (10) และ (11) นี้ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสองส่วนที่แสดงบทบาทต่อกันในการเป็นผู้รับรู้ด้วยตา และเป้าหมายการรับรู้ด้วยตาเป็นไปอย่างหลวมๆ กล่าวคือไม่เห็นชัดว่าใครเป็นผู้กระทำ (รับรู้ด้วยตา) อย่างไรก็ตามแม้ไม่ปรากฏภาพผู้รับรู้ด้วยตาที่กระทำการเพิ่งสายตาไปยังเป้าหมายเป็นรูปสัญลักษณ์ (iconicity) ในพื้นที่ "บนเวที" ก็ตาม บทบาทดังกล่าวยังถูกขับเคลื่อนโดยผู้พูดที่อยู่ในพื้นที่ "นอกเวที" หรือนอกวงแห่งความสนใจ

การมองเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นเป็นภาพจำลองในสมองที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (ผู้รับรู้ด้วยตา) และจุดสังเกต (เป้าหมายการรับรู้ด้วยตา) ถูกเชื่อมต่อกันด้วยเส้นประในแผนภูมิภาพที่ 2 (attenuation) หมายถึงบทบาทของการเป็นผู้รับรู้เป้าหมายด้วยตาไม่ปรากฏเด่นชัดในการสร้างมโนทัศน์ เนื่องจากผู้พูดซึ่งถือเป็นผู้มองเหตุการณ์ในพื้นที่ "นอกเวที" หรือนอกวงแห่งความสนใจเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในการสร้างมโนทัศน์ของตัวเองอยู่แล้ว คือผู้พูดและคู่สนทนาเข้าใจตรงกันจากบริบทอยู่แล้วว่าหมายถึงผู้พูด ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องแสดงด้วยรูปภาพอีก จากการผนวกตัวเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในพื้นที่ "บนเวที" ในฐานะผู้รับรู้เหตุการณ์ แสดงการบอกเล่าข้อมูลด้วยตา ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นเป็นแนวเส้นประที่เชื่อมโยงต่อจากผู้สร้างมโนทัศน์ C ไปยังภาพเหตุการณ์ (สิ่งโคจรกระทำการเพิ่งสายตาไปยังจุดสังเกต) ในพื้นที่ "บนเวที" หรือในวงแห่งความสนใจ คำว่า "เห็น" ที่กระตุ้นให้เกิดการมองภาพเหตุการณ์ลักษณะนี้กล่าวได้ว่าเป็นภาพการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัยซึ่งเป็นการมองเหตุการณ์ที่ผู้พูดมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ นั้นเอง หรือมองผ่านมุมมองของผู้พูดนั่นเอง

แม้ว่าการมองภาพเหตุการณ์ที่มีผู้พูดเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์จะแสดงมุมมองแบบอัตวิสัยอยู่แล้ว การไม่ปรากฏรูปร่างถึงตัวเอง หรืออ้างถึงแบบศูนย์ (zero-encoding of self) ทำให้การมองเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการมองโดยมุมมองแบบอัตวิสัยมากขึ้น แลงแอกเคอร์ (Langacker 1985: 137) ยกตัวอย่างในกรณีดังกล่าวนี้ด้วยประโยคตัวอย่างต่อไปนี้

(12) ก. *Ed Klima was sitting across the table from me!*

ข. *Ed Klima was sitting across the table!*

(Langacker, 1985: 137)

ความแตกต่างระหว่างประโยคทั้งสองนี้คือ ประโยค (12) ก. เป็นการมองเหตุการณ์ในลักษณะเหมือนการมองภาพเขียน ที่มีองค์ประกอบหลักสองส่วน คือ คนนั่งอยู่ตรงข้ามกับอีกคนหนึ่ง การแสดงรูปอ้างถึง *me* ในประโยคดังกล่าว ทำให้ผู้พูดมองเห็นตัวเองเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในฉากนั้นด้วย การมองภาพดังกล่าวจึงเป็นการมองแบบอัตวิสัย อย่างไรก็ตาม ภาพเหตุการณ์ดังกล่าวถูกมองด้วยมุมมองแบบ อัตวิสัยมากขึ้น เมื่อผู้พูดผนวกตัวเองเข้าไปอยู่ในฉากในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือผู้พูดมองเห็นเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในฉากนั้น แต่ไม่สามารถมองเห็นตัวเองได้ เนื่องจากได้ถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ไปแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องแสดงการอ้างถึงตัวตนของผู้พูดในฉากดังกล่าวผ่านรูปภาพในประโยคที่ (12) ข. อีกต่อไป

เช่นเดียวกับคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุภาคยแสดงการคัดลอกถ้อยความ การสร้างมโนทัศน์ของเหตุการณ์แสดงการสื่อสาร ที่ไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงตัวผู้พูด (ผู้รับรู้ด้วยตา) เป็นการมองภาพเหตุการณ์ผ่านมุมมองแบบอัตวิสัยอย่างมาก เนื่องจากผู้พูดเอาตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์โดยผนวกเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่ง ในฐานะสิ่งโคจร (ผู้รับรู้ด้วยตา) ผู้ฟังสายตาไปยังจุดสังเกต (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) บนพื้นฐานของประเมินของผู้พูด มากกว่าการมองความตามรูปภาพ

4.1.2 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่”

คำกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” แสดงภาพการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย โดย “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้แสดงภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ ที่เป็นประธานของประโยคปรากฏรูปแสดงเป็นนามวลีที่ไม่สามารถแสดงบทบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาได้ กล่าวคือ ในการสร้างมโนทัศน์ผ่านหน่วยสร้างนี้ จะปรากฏภาพสิ่งโคจรที่ไม่แสดงบทบาทสอดคล้องการเป็นผู้ฟังสายตาไปยังจุดสังเกต (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) เช่น

(13) หากเทียบฟอร์มทีมที่เข้ารอบสุดท้ายในรายการนี้แล้ว การจัดให้ทีมอังกฤษอยู่ในลำดับสุดท้าย ก็ไม่เห็นจะน่าเกลียดตรงไหน

- (14) ถ้ามีลูกผู้หญิง ไม่ต้องกลัวว่าจะไม่มีใครสืบสกุล เพราะผมเอง ก็มีลูกผู้หญิงสองคน การไม่มีคนสืบสกุล ก็ไม่เห็นจะเดือดร้อนอะไร

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ประธานของประโยค ในตัวอย่างที่ (13) ได้แก่ “การจัดให้ทีมอังกฤษอยู่ในลำดับสุดท้าย” และในประโยคตัวอย่างที่ (14) ได้แก่ “การไม่มีคนสืบสกุล” นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานในประโยคตัวอย่างข้างต้นไม่แสดงบทบาทของผู้รับรู้ด้วยตา แต่แสดงบทบาทเป้าของการรับรู้ด้วยตาเนื่องจากการสลับตำแหน่งในประโยคที่เรียกว่าประโยคสลับส่วนเน้นหัวเรื่อง (topicalized) หรือประโยคที่มีการสลับส่วนที่เป็นหัวเรื่อง หรือส่วนที่ผู้พูดให้ความสนใจมากที่สุดมาไว้ในตำแหน่งต้นประโยค ประโยคดั้งเดิมของ (13) และ (14) มาจากรูปประโยคที่ “เห็น” แสดงความหมาย “เชื่อ” ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

- (15) หากเทียบฟอร์มทีมที่เข้ารอบสุดท้ายในรายการนี้แล้ว (ฉัน)ไม่เห็นว่าการจัดให้ทีมอังกฤษอยู่ในลำดับสุดท้ายจะน่าเกลียดตรงไหน
- (16) ถ้ามีลูกผู้หญิง ไม่ต้องกลัวว่าจะไม่มีใครสืบสกุล เพราะผมเอง ก็มีลูกผู้หญิงสองคน (ผม)ไม่เห็นว่าการไม่มีคนสืบสกุลจะเดือดร้อนอะไร

แม้จะไม่ปรากฏนามวลีใดๆ ที่แสดงบทบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาในประโยค (13) และ (14) แต่ผู้ฟัง หรือคู่สนทนาสามารถอนุมานได้จากพื้นการสนทนา (speaking ground) ว่าผู้พูดคือผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงในประโยคดังกล่าว สังเกตว่าประโยคตัวอย่างที่ (13) และ (14) สามารถกลับรูปประโยคแสดงการเน้นหัวเรื่อง ให้กลับเป็นประโยคบอกเล่าได้ด้วยการเติมประธานที่แสดงการอ้างถึงผู้พูดได้ เช่น “ฉัน” ในตัวอย่างที่ (15) และ “ผม” ในตัวอย่างที่ (16)

ในการมองภาพเหตุการณ์ในประโยคตัวอย่างที่ (13) และ (14) บทบาทของการเป็นผู้ฟังสายตาของสิ่งโคจรไปยังจุดสังเกต (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) ปรากฏเป็นศูนย์ เนื่องจากนามวลีในตำแหน่งประธานมีบทบาททางความหมายไม่สอดคล้องกับตำแหน่งที่ปรากฏ (ตำแหน่งประธานของประโยค) คือเป็นเป้าของการรับรู้ด้วยตาไม่ใช่ผู้รับรู้ด้วยตา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือประธานทางไวยากรณ์ไม่มีบทบาทการเป็นผู้กระทำ (รับรู้ด้วยตา) ที่แท้จริงต่อเป้าของการรับรู้ด้วยตาในการสร้างมโนทัศน์ ดังแสดงให้เห็นเป็นภาพจำลองในสมอรรถที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร และจุดสังเกตไม่ปรากฏเส้นเชื่อมโยงแสดงความสัมพันธ์ต่อกัน ในแผนภูมิภาพที่ 2 (subjectification) หมายถึงการที่สิ่งโคจร หรือประธานของประโยคไม่มีบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาในการฟังสายตาไปยังจุดสังเกตตามรูปภาษา ดังนั้นในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างนี้จึงปรากฏนามวลีที่แสดง

บพบาทเป็นอะไรก็ได้ที่อาจไม่ใช่ผู้รับรู้ด้วยตาที่ตั้งแสดงในตัวอย่าง (13) และ (14) หรือแม้แต่ นามวลีที่สามารถแสดงบพบาทผู้รับรู้ด้วยตาได้ (แต่ไม่ได้แสดงบพบาทผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริง) ใน ตัวอย่างต่อไปนี้

- (17) ไปดูที่ตู้บริจาคที่พม่า เขาคิดว่าเราเยอะเลย เขานี้จนนะ เงินเดือนก็ถูก แต่เขาก็ทำ หยอด ลงไปในนั้นนะคะเหรียญสิบ ใบสิบใบร้อยเขามีเยอะ แล้วก็ทุกอันบางที่เต็มตู้ก่อนตู้ข้าง เขาไม่เห็นจะต้องกลัว เป็นกระจกใส ๆ ให้เห็นเลยว่ามันมีคอนตู้มันมีเกือบเต็มตู้จะอะไร แบบนี้ ไม่เห็นเขากลัวว่าจะมีคนไปทุบกระจกเลย ซึ่งผิดกับคนไทย

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

จากตัวอย่าง (17) แม้ประธานของประโยคได้แก่ “เขา” จะสามารถรับบพบาทผู้รับรู้ด้วยตา ได้ แต่คำสรรพนาม “เขา” ไม่ได้แสดงบพบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงของประโยค สังเกตจาก การที่ประโยคสามารถกลับเป็นประโยคแบบไม่เน้นหัวเรื่องได้ โดยในตำแหน่งประธานจำกัดอยู่ที่ นามวลี หรือคำสรรพนามบุรุษที่ที่อ้างถึงผู้พูดเท่านั้น

- (18) ไปดูที่ตู้บริจาคที่พม่า เขาคิดว่าเราเยอะเลย เขานี้จนนะ เงินเดือนก็ถูก แต่เขาก็ทำ หยอด ลงไปในนั้นนะคะเหรียญสิบ ใบสิบใบร้อยเขามีเยอะ แล้วก็ทุกอันบางที่เต็มตู้ก่อนตู้ข้าง (ฉัน)ไม่เห็นว่าเขา จะต้องกลัว เป็นกระจกใส ๆ ให้เห็นเลยว่ามันมีคอนตู้มันมีเกือบเต็ม ตู้จะอะไรแบบนี้ ไม่เห็นเขากลัวว่าจะมีคนไปทุบกระจกเลย ซึ่งผิดกับคนไทย

สังเกตว่าเมื่อประโยคกลับส่วนเน้นหัวเรื่องในประโยคที่ (17) ถูกกลับเป็นประโยคแบบไม่ เน้นหัวเรื่องในประโยคตัวอย่างที่ (18) คำสรรพนามที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของคำกริยา “เห็น” ได้แก่สรรพนามบุรุษที่ 1 “ฉัน” ซึ่งเป็นคำอ้างถึงตัวผู้พูด

การที่นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างนี้ไม่แสดงบพบาททาง ความหมายที่สอดคล้องกับคำกริยา “เห็น” คือไม่แสดงบพบาทผู้รับรู้ด้วยตา เนื่องจากบพบาทผู้รับ รู้ด้วยตาของนามวลีในตำแหน่งประธานถูกสวมทับโดยผู้สร้างมโนทัศน์ หรือผู้พูดแทนดังแสดงให้ เห็นจากการแนวเส้นประที่เชื่อมโยงต่อจากผู้สร้างมโนทัศน์ C ไปยังภาพเหตุการณ์ (สิ่งโคจร กระทำการเพ่งสายตาไปยังจุดสังเกต) ในพื้นที่ “บนเวที” หรือในวงเพ่งความสนใจ หมายถึงการ แทรกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ของผู้พูด บพบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงถูกแสดงโดย ผู้พูด

¹¹ เครื่องหมายวงเล็บแสดงว่าคำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง “ฉัน” ที่ปรากฏภายในวงเล็บโดยปกติไม่ปรากฏในการสนทนาจริง แต่หากจะเติมคำสรรพนามในตำแหน่งหน้าคำกริยา “เห็น” คำสรรพนามนั้นจะเป็นสรรพนามบุรุษที่หนึ่งเท่านั้น

การมองภาพเหตุการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นเป็นภาพจำลองในสมองดังแสดงจากแผนภูมิภาพที่ 2 (subjectification) ที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (ผู้รับรู้ด้วยตา) และจุดสังเกต (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) ไม่ถูกเชื่อมต่อกันด้วยเส้นประ หมายถึงการมองภาพเหตุการณ์ในลักษณะองค์ประกอบในส่วนของผู้กระทำ หรือสิ่งโคจรไม่มีบทบาทในการเป็นผู้รับรู้เป้าหมาย หรือจุดสังเกต กล่าวคือมีบทบาทโปร่งใส (transparent) ดังนั้นแม้จะปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของคำกริยา “เห็น” แต่นามวลีดังกล่าวไม่แสดงบทบาทที่สอดคล้องทางความหมายคำกริยา หรือไม่มีบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริง (ดังแสดงให้เห็นจากการที่ในบางประโยคจะปรากฏนามวลีที่สามารถแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาในตำแหน่งประธานได้ เช่นในตัวอย่างที่ (15) กระบวนการที่รูปภาษาไม่แสดงบทบาท (ที่สอดคล้อง) กับการปรากฏในตำแหน่งประธานจึงเรียกว่าเกิดการโปร่งใส (transparency) ของประธานไวยากรณ์นั่นเอง

อย่างไรก็ตามแม้ความสัมพันธ์ของการเป็นผู้กระทำ (รับรู้ด้วยตา) ต่อเป้าของการรับรู้ด้วยตาจะโปร่งใส ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังถูกคงไว้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้สร้างมโนทัศน์ หรือผู้พูดซึ่งถือเป็นองค์ประกอบในพื้นที่ “นอกเวที” หรือนอกวงแห่งความสนใจ โดยการผนวกตัวเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในพื้นที่ “บนเวที” หรือในวงแห่งความสนใจในฐานะผู้รับรู้ด้วยตาแทนการแสดงด้วยรูปภาษา ในระดับของการกลมกลืนอยู่ในเหตุการณ์อย่างสมบูรณ์ สังเกตจากการที่ประธานของการสนทนาดังกล่าว ถูกอ้างถึงแบบศูนย์ คือผู้พูดสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีส่วนร่วม แต่ไม่สามารถมองเห็นตัวเองได้ เนื่องจากถูกกลืนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาพเหตุการณ์นั้นด้วยอย่างไม่รู้ตัว ดังนั้นจึงไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงตัวเอง ทั้งที่เป็นผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงของประโยค (ดู 4.1.1) ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นเป็นแนวเส้นประที่เชื่อมโยงจากผู้สร้างมโนทัศน์ C ไปยังภาพเหตุการณ์ (สิ่งโคจรกระทำการเพ่งสายตาไปยังจุดสังเกต) คำว่า “เห็น” ที่กระตุ้นให้เกิดการมองภาพเหตุการณ์ลักษณะนี้เป็นภาพการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย ซึ่งเป็นการมองเหตุการณ์ที่ผู้พูดมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ หรือมองผ่านมุมมองของผู้พูดนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้นามวลีในตำแหน่งประธานของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ส่วนใหญ่จะมีบทบาทโปร่งใส จากการสืบคลั่งข้อมูลภาษาไทยสองแหล่งพบว่า มีบางกรณีที่นามวลีในตำแหน่งประธานสามารถแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตา หรือเป็นผู้ควบคุมการก่อการกระทำของประโยคได้ เช่นกัน เช่น

(19) เจ้าตัวเองบอก(ว่า)ตัวเองไม่เห็นเช็กซีเลย

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ประธานของประโยคตัวอย่างที่ (19) “ตัวเอง” เป็นคำสรรพนามแสดงการสะท้อนกลับ (reflexive pronoun) ภาพเหตุการณ์แสดงโดยประโยค (19) แสดงให้เห็นเป็น สิ่งโคจร (tr) กระทำการเพ่งสายตาไปยัง จุดสังเกต (Im) ซึ่งอ้างถึงสิ่งเดียวกัน กล่าวคือเป็นภาพเหตุการณ์ที่บุคคลที่สามารถรับรู้รูปร่างของตัวเองด้วยตา ประโยคดังกล่าวไม่สามารถกลับเป็นประโยคบอกเล่าธรรมดา โดยเติมคำแสดงสรรพนามบุรุษที่หนึ่งที่แสดงการอ้างถึงตัวผู้พูดได้

(20) *เจ้าตัวเองบอก(ว่า)ฉัน, ไม่เห็นว่าตัวเอง, เข็กรึoley*

จากตัวอย่างแม้คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง “ฉัน” จะปรากฏในตำแหน่งนี้ได้ แต่ “ฉัน” ไม่ได้แสดงการอ้างถึงตัวประธานของการสนทนา (speaking subject) แต่หมายถึงตัวบุคคลที่สาม “ตัวเอง” ดังแสดงให้เห็นจากดัชนี ที่แสดงการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน ดังนั้นประธานของ “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างนี้จึงยังคงแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาอยู่มาก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือคำว่า “เห็น” ในตัวอย่างนี้มีความหมายแสดงเนื้อความอย่างสมบูรณ์แบบ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีเพียงไม่กี่ตัวอย่างประโยคเท่านั้นที่ปรากฏการใช้คำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ในลักษณะคำแสดงเนื้อความเช่นนี้

4.1.3 กระบวนการกลายเป็นอวัธยของคำกริยา คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่”

คำกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” แสดงภาพการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอวัธย โดยหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็นประธานของประโยค ปรากฏรูปแสดงเป็นนามวลีที่ไม่แสดงบทบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตา เช่น

(21) *คนที่ให้คำอธิบายแก่พลอยได้ดีที่สุด ก็เห็นจะได้แก่พ่อเพิ่ม*

(22) *...พอเราได้รับแจ้ง เราก็ตรงไปที่เกิดเหตุ หุบเขานั้นเป็นชอกลึก หากเราจะไม่ปีนหน้าผาเข้าไป หนทางที่สะดวกที่สุด เห็นจะเป็นเนินลาดจากบ้านของฮิลเยอร์*

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

นามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคตัวอย่างที่ (21) ได้แก่ “คนที่ให้คำอธิบายแก่พลอยได้ดีที่สุด” และประโยคตัวอย่างที่ (22) ได้แก่ “หนทางที่สะดวกที่สุด” จากการสืบค้นในคลังข้อมูลพบว่าประธานของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยานี้ส่วนใหญ่ไม่แสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตา อย่างไรก็ตามยังมีบางประโยคที่ปรากฏนามวลีที่สามารถแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาในตำแหน่งประธานของประโยคได้เช่นในประโยคตัวอย่างที่ (21) แต่นามวลีดังกล่าวไม่แสดงบทบาท

ผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงสังเกตจากตัวอย่างประโยคดังกล่าวสามารถเติมคำแสดงการอ้างถึงตัวผู้พูด เพื่อแสดงการเน้นได้

(23) คนที่ให้คำอธิบายแก่พลอยได้ดีที่สุด ฉันเห็นจะได้แก่พ่อเพิ่ม

(24) ...พอเราได้รับแจ้ง เราก็ตรงไปที่เกิดเหตุ หุบเขานั้นเป็นชอกลึก หากเราจะไม่ปีนหน้าผาเข้าไป หนทางที่สะดวกที่สุด ฉันเห็นจะเป็นเนินลาดจากบ้านของฮิลเยอร์

จะเห็นว่าคำแสดงการอ้างถึงตัวผู้พูด “ฉัน” สามารถปรากฏหน้าคำว่า “เห็น” ได้ในทั้งประโยค ตัวอย่างที่ (23) และ (24) โดยในประโยคตัวอย่างที่ (23) แสดงให้เห็นชัดเจนว่านามวลีในตำแหน่งประธานกับสรรพนามบุรุษที่หนึ่งแสดงการอ้างถึงต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการดัชนี และ ที่บ่งชี้การอ้างถึงที่ไม่สัมพันธ์กัน ลักษณะดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่านามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธาน ไม่แสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาอย่างสิ้นเชิง

เช่นเดียวกับหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างนี้ไม่แสดงบทบาททางความหมายที่สอดคล้องกับตำแหน่งประธาน คือบทบาทผู้รับรู้ด้วยตา เนื่องจากผู้พูดแทรกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์โดยแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาแทนนามวลีในตำแหน่งประธาน ดังแสดงให้เห็นจากการที่ประโยคดังกล่าวเป็นแนวเส้นประที่เชื่อมโยงต่อจากผู้สร้างมโนทัศน์ C ไปยังภาพเหตุการณ์ (สิ่งโคจรกระทำการพุ่งสายตาไปยังจุดสังเกต) ในพื้นที่ “บนเวที”

การมองภาพเหตุการณ์ผ่านรูปภาพโดยหน่วยสร้างนี้แสดงให้เห็นเป็นภาพจำลองในสมองด้วยแผนภูมิภาพที่ 2 (subjectification) ที่ไม่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจร (ผู้รับรู้ด้วยตา) และจุดสังเกต (เป้าของการรับรู้ด้วยตา) จากการไม่มีเส้นแสดงความสัมพันธ์เชื่อมต่อกัน ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบในส่วนของผู้กระทำ หรือสิ่งโคจรไม่มีบทบาทในการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาที่มีต่อจุดสังเกต กล่าวคือมีบทบาทไปรองไต่ ดังนั้นจึงสามารถปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานที่ไม่มีความสอดคล้องทางความหมายคำกริยา หรือไม่มีบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงได้ (ดังแสดงให้เห็นจากการที่ในบางประโยคจะปรากฏนามวลีที่สามารถแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาในตำแหน่งประธานได้ เช่นในตัวอย่างที่ (23)

อย่างไรก็ตามแม้บทบาทการเป็นผู้กระทำ (รับรู้ด้วยตา) ต่อเป้าของการรับรู้ด้วยตาของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานจะไปรองไต่ บทบาทดังกล่าวถูกคงไว้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้สร้างมโนทัศน์ หรือผู้พูดซึ่งถือเป็นองค์ประกอบในพื้นที่ “นอกเวที” หรือนอกวงแห่งความสนใจ โดยการกลืนตัวเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในพื้นที่ “บนเวที” หรือในวงแห่ง

ความสนใจในฐานะผู้รับรู้ด้วยตาแทนรูปแสดงทางภาษาในระดับสมบูรณ์ คือผู้พูดเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในพื้นที่ “บนเวที” ดังนั้นจึงสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ แต่ไม่สามารถมองเห็นตัวเอง เนื่องจากแสดงบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของภาพเหตุการณ์นั้นอย่างไม่รู้ตัวดังนั้นจึงไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงตัวเอง ทั้งที่เป็นผู้รับรู้ด้วยตาที่แท้จริงของประโยคสังเกตจากการที่ประธานของการสนทนาดังกล่าว ถูกอ้างถึงแบบศูนย (ดู 4.1.1) ความสัมพันธ์ที่ผู้พูดมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ แสดงให้เห็นเป็นแนวเส้นประที่เชื่อมโยงต่อจากผู้สร้างมโนทัศน์ C ไปยังภาพเหตุการณ์ (สิ่งโคจร กระทบการเพ่งสายตาไปยังจุดสังเกต) คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้กระตุ้นให้เกิดการมองภาพเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย เนื่องจากการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ กล่าวคือ เหตุการณ์ผ่านมุมมองของผู้พูดผู้เป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์นั่นเอง

จากแผนภูมิภาพที่ 2 (subjectification) ความสัมพันธ์ของการที่สิ่งโคจร (tr) กระทบ (เพ่งสายตา) ต่อจุดสังเกต (lm) นั้นเป็นศูนยดังแสดงให้เห็นจากการไม่ปรากฏเส้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการสร้างมโนทัศน์ เช่นเดียวกับคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ความสัมพันธ์ดังกล่าวถูกคงไว้จากการเพ่งความสนใจของผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) ดังแสดงให้เห็นเป็นเส้นประหัวลูกศรที่ลากเชื่อมระหว่างผู้สร้างมโนทัศน์ C กับสิ่งโคจร (tr) และจุดสังเกต (lm) แทน

การคงความสัมพันธ์ของการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาของสิ่งโคจร (tr) ที่กระทบการเพ่งสายตาไปยังเป้าของการรับรู้ด้วยตา หรือจุดสังเกต (lm) แสดงให้เห็นว่า บทบาทการเป็นผู้ควบคุมการก่อการกระทำของประโยค ไม่ได้แสดงโดยประธานทางไวยากรณ์ แต่บทบาทดังกล่าวถูกควบคุมโดยประธานของการสนทนา หรือผู้พูด กล่าวคือ ในการกล่าวถ้อยด้วยประโยคดังกล่าว ผู้พูดมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ในฐานะผู้มองเห็นและประเมินคุณค่าของสิ่ง หรือเหตุการณ์ต่างๆ จากสิ่งที่มองเห็นผ่านการสร้าง มโนทัศน์ของผู้พูด การตีความของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์เกิดภายในการสร้างมโนทัศน์โดยผู้พูดเท่านั้น

บทบาทของประธานของการสนทนา (speaking subject) หรือผู้พูดในการควบคุมการเกิดขึ้นของการกระทำ (รับรู้เป้าหมายด้วยตา) มีสถานะสูงสุด เมื่อมีการอ้างถึงแบบศูนย เนื่องจากผู้พูดหรือผู้สร้างมโนทัศน์ถูกกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวงเพ่งความสนใจอย่างไม่รู้ตัว

ในการสร้างมโนทัศน์จากรูปภาษาลักษณะดังกล่าว ภาพการมองเหตุการณ์เป็นไปในลักษณะที่ผู้พูดมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ ในการมองเห็นสิ่ง หรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว แต่ไม่สามารถมองเห็นตัวเองได้ เนื่องจากถูกกลืนเข้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของฉากเหตุการณ์นั้นๆ อย่างแนบแน่น

การมองภาพเหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นการมองผ่านมุมมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัยอย่างสูง กระบวนการลดเลือนเลือนและโปร่งใส (attenuation and transparency) ภายใต้กระบวนการ กลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า “เห็น” ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการมอง เหตุการณ์ที่สำคัญ หลายประการ ซึ่งส่งผลต่อการตีความตามรูปภาพศาสตร์ดังจะกล่าวต่อไปใน 4.2

4.2 อัตวิสัย (subjectivity) ของคำว่า “เห็น”

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองเหตุการณ์ 4 ประการ

1) การเปลี่ยนสถานะของเหตุการณ์จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (actual) ไปสู่ สถานะของเหตุการณ์แบบน่าจะเป็น (potential)

สถานะการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ (locus of potency) ที่มีความเป็นอัตวิสัย ไม่ได้ถูกควบคุมหรือกำหนดโดยประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ ในทางกลับกันบทบาท ดังกล่าวได้ย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของประธานของการสนทนาแทน คือ สถานะความเป็นจริงของเหตุการณ์ไม่ได้ถูกตีความตามรูปภาพศาสตร์โดยตรง การตีความดังกล่าวอยู่ภายใต้ กระบวนการสร้าง มโนทัศน์ของประธานของการสนทนาหรือผู้พูด เช่น

(25) เห็นท่านบนนอนไม่หลับมาหลายคืนแล้ว เพราะเครียดเรื่องปัญหาวิจัยแปด

(รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร, 2549: 178)

(26) ภาพของกองทัพญี่ปุ่นที่ถือว่าเป็นผู้รุกรานนั้นไม่เห็นจะน่าเกรงขามสักเท่าใด

(27) ในบรรดาเฟิร์นกินได้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เห็นจะได้แก่ “กูดห้วย” หรือ “กูดกิน”

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ในตัวอย่างที่ (25) ถึง (27) สถานะของข้อเท็จจริง ของการที่ท่านนอนไม่หลับหลายคืนใน (25) ข้อเท็จจริงที่ว่าภาพของกองทัพญี่ปุ่นที่เป็นผู้รุกรานไม่น่าเกรงขามใน (26) หรือ ข้อเท็จจริงที่ว่าเฟิร์นกินได้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ “กูดห้วย” หรือ “กูดกิน” ใน (27) ไม่ได้แสดงสถานะของ เหตุการณ์ที่เป็นจริง ตามรูปภาพศาสตร์ คำว่า “เห็น” บ่งชี้สถานะของเหตุการณ์ในแบบที่น่าจะเป็น จากการประเมินด้วยการมองเหตุการณ์ของผู้พูด ข้อเท็จจริงดังกล่าวอาจไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ จากการมองเหตุการณ์ของผู้อื่น ดังนั้นสถานะของเหตุการณ์ที่แสดงผ่านคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้าง ต่างๆ จึงมีความน่าจะเป็น มากกว่าความเป็นจริง สถานะดังกล่าวเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลง จุดมุ่งความสนใจอันเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงการมองเหตุการณ์ประการที่ 2

2) การย้ายจุดเพ่งความสนใจ

การย้ายจุดเพ่งความสนใจ (shift in focus) คือการที่องค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของรูปภาษาถูกยกขึ้นเด่นชัด ในฐานะจุดเพ่งความสนใจ (focus of attention) ในวงการสร้างมโนทัศน์ของผู้พูด กล่าวคือผู้พูดย้ายจุดเพ่งความสนใจจากองค์ประกอบของรูปภาพเดิมที่เป็นจุดเน้น (profiled) ไปสู่อีกองค์ประกอบหนึ่งที่แต่เดิมไม่ได้เป็นจุดเน้น (unprofiled) ในการสร้างมโนทัศน์แทน

คำว่า “เห็น” ในความหมายต้นแบบ แสดงเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์หลักสองหน่วย คือ ผู้กระทำ หรือผู้รับรู้ด้วยตา และ เป้าของการรับรู้ด้วยตา ในการสร้างมโนทัศน์ของเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตา ผู้พูดเพ่งความสนใจไปที่ผู้กระทำ หรือผู้รับรู้ด้วยตาและ เป้าของการรับรู้ด้วยตาไปพร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตามจากการอภิปรายข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบในส่วนของผู้กระทำ หรือผู้รับรู้ด้วยตา ที่แสดงโดยคำว่า “เห็น” ที่พัฒนาไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ ถูกดึงออกจากวงเพ่งความสนใจ โดยบทบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาถูกควบคุมโดยประธานของการสนทนา หรือผู้พูดแทน สังเกตว่า คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในแต่ละหน่วยสร้างไม่ปรากฏรูปประธานในประโยค

จุดเพ่งความสนใจ ถูกย้ายไปอยู่ที่เป้าของการรับรู้ด้วยตาโดยแสดงให้เห็นชัดเจนในหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” และ ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ที่องค์ประกอบที่เป็นเป้าของการรับรู้ด้วยตา ถูกย้ายขึ้นในตำแหน่งจุดเพ่งความสนใจ ในลักษณะรูปประโยคสลับส่วนเน้นหัวเรื่อง (topicalized sentence) เช่นในประโยคตัวอย่างที่ (26) และ (27) ที่เป้าของการรับรู้ด้วยตา “ภาพของกองทัพญี่ปุ่นที่ถือว่าเป็นผู้รุกราน” ใน (26) และ “บรรดาเพื่อนกินได้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด” ใน (27) ถูกยกขึ้นในตำแหน่งประธานเป็นเป้าของการเพ่งความสนใจแทนรูปประธานที่แสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาที่หายไปจากวงเพ่งความสนใจ

3) การเปลี่ยนแปลงขอบข่ายความรู้จากขอบข่ายความรู้ทางกายภาพ (physical domain) ไปสู่ขอบข่ายความรู้ทางจิต หรือแสดงประสบการณ์ (mental or experiential domain)

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยในการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการมองภาพเหตุการณ์ หรือการตีความจากพื้นฐานขอบข่ายความรู้ทางกายภาพ ไปสู่การตีความบนพื้นฐานขอบข่ายความรู้ทางจิต หรือแสดงประสบการณ์

คำว่า "เห็น" ในความหมายแสดงเนื้อความถูกต้องความเหตุการณ์บนพื้นฐานของการรับรู้ภาพเหตุการณ์ ที่ผู้รับรู้ด้วยตา กระทำการกวาดสายตาไปยังเป้าของการรับรู้ด้วยตาที่เป็นได้ทั้ง สิ่งหรือเหตุการณ์รูปธรรม ในขณะที่ การตีความของเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำว่า "เห็น" ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ ในลักษณะของการประเมินสถานการณ์การกระทำที่เกิดขึ้นภายในอนุภาคจากสายตาของผู้พูด ที่เป็นผลจากการกลายเป็นอัตวิสัยในข้อที่ 1) เช่นในตัวอย่างที่ (25) ภาพเหตุการณ์การนอนไม่หลับ เป็นการรับรู้ผ่านการถ่ายทอดจากการบอกเล่าของบุคคลอื่น คำว่า "เห็น" ดังกล่าวจึงแสดงประสบการณ์ที่ถูกสังขมาไว้ในสมอง ในตัวอย่างที่ (26) "ภาพของกองทัพญี่ปุ่นที่ถือว่าเป็นผู้รุกราน" เป็นภาพของประสบการณ์ที่ถูกเก็บไว้ในสมองที่ถูกประเมินค่าจากผู้พูด เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (27) ที่ "บรรดาเฟิร์นกินได้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด" เป็นภาพของเหตุการณ์ที่ถูกสังขมาไว้ในรูปของประสบการณ์ที่ถูกประเมินค่าจากผู้พูด ซึ่งอาจไม่ใช่สิ่งที่ถูกรับรู้ด้วยตาที่แท้จริงตามรูปภาพ แต่เป็นสิ่งที่ได้รับจากการถ่ายทอดแบบต่างๆ เช่น การบอกเล่า การอ่านหนังสือ เป็นต้น

4) การเปลี่ยนแปลงจุดควบคุมการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ หรือสถานะความน่าจะเป็น จากจุดอ้างอิงในวงเพ่งความสนใจ ไปสู่ผู้ที่ถูกกล่าวถึงนอกวงเพ่งความสนใจ

การเปลี่ยนแปลงการมองเหตุการณ์ลักษณะสุดท้าย คือการย้ายบทบาทการเป็นผู้ควบคุมการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ของประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ ในวงเพ่งความสนใจ (on stage trajectory) ไปสู่การควบคุมของประธานของการสนทนา หรือผู้พูดซึ่งอยู่นอกวงเพ่งความสนใจ (off stage addressee) ความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้พูดแทนการตีความเป็นจริงตามรูปภาพ ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อที่ 1)

4.3 การกลายเป็นคำไวยากรณ์กับการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา คำว่า "เห็น"

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Langacker, 1991; 1995; 1999; 2001) ระดับของการแสดงมุมมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัย (subjectivity) กับระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือยิ่งค่าแสดงเนื้อความแสดงระดับการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบ อัตวิสัยมากเท่าไร ก็ยิ่งมีสถานะเป็นคำไวยากรณ์มากขึ้นเท่านั้น

ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์และการกลายเป็นอัตวิสัยของคำว่า "เห็น" สามารถสรุปจากข้อมูลเป็นแนวระดับในแผนภูมิภาพด้านล่างดังนี้

นอกวงเพ่งความสนใจ	ในวงเพ่งความสนใจ
บทบาทการควบคุมเหตุการณ์แบบโปร่งใส	บทบาทการควบคุมเหตุการณ์แบบลดเลือน
ประธานของการสนทนา	ประธานทางไวยากรณ์
ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์สูง	ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่ำ
ระดับของการเป็นอัติวิสัยสูงสุด	ระดับของการเป็นอัติวิสัยต่ำสุด

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่”

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่”

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกข้อความ

แผนภูมิภาพที่ 4. แสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามระดับของการกลายเป็นอัติวิสัยของคำว่า “เห็น” ใน 3 หน่วยสร้าง

จากแผนภูมิภาพที่ 2 ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์กับระดับของการกลายเป็นอัติวิสัยของคำว่า “เห็น” ใน 3 หน่วยสร้าง แสดงให้เห็นจากมาตรวัด 3 ประการ ประการแรกคือการย้ายขององค์ประกอบเหตุการณ์อยู่นอกวงเพ่งความสนใจ ระดับการควบคุมการก่อการกระทำของประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ ของ คำว่า “เห็น” ลดเลือน (attenuated) เมื่อองค์ประกอบของการสร้างมโนทัศน์ที่บางองค์ประกอบ ที่อยู่ในสถานะเป็นเป้าของการเพ่งความสนใจ (focus of attention) ถูกดึงออกนอกวงเพ่งความสนใจ

ประการที่สอง และสาม บทบาทการเป็นผู้กระทำของประธานของประโยคหรือ ประธานทางไวยากรณ์ดังกล่าว ย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของประธานของการสนทนา (speaking subject) หรือผู้พูดมากขึ้นจนบทบาทของประธานของประโยคโปร่งใส (transparent) คือไม่มีบทบาทโดยสิ้นเชิงในที่สุด การกลายเป็นอัติวิสัยสามารถแสดงระดับสูงขึ้น เมื่อประธานของการสนทนาถูกอ้างถึงแบบศูนย์ (zero-encoding of self) คือไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงใดๆ ประธานของคำว่า “เห็น” แม้จะไม่ปรากฏรูปแสดง แต่สามารถอนุมานได้ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังว่า หมายถึง ตัวผู้พูดเอง

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกข้อความ (quotative clause) พัฒนาคความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์จากคำว่า “เห็น” ที่แสดงความหมายต้นแบบ “รับรู้ด้วยตา” โดยเป้าของการรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยาแสดงการสื่อสาร

(communicative verbs) แสดงภาพเหตุการณ์ “การรับรู้เหตุการณ์การแสดงการสื่อสาร หรือ ถ่ายทอดข้อมูล (ด้วยตา)” ความหมายของคำว่า “เห็น” มีความใกล้เคียงกับความหมายต้นแบบซึ่งแสดงคุณสมบัติการเป็นคำแสดงเนื้อความของคำว่า “เห็น” อยู่มาก บทบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาของประธานของประโยคของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุภาคแสดงการคัดลอกถ้อยความยังคงแสดงบทบาทการเป็นผู้ก่อการกระทำอยู่มาก เนื่องจากประธานของประโยคในหน่วยสร้างนี้หมายถึงประธานของการสนทนาด้วยเช่นกัน คำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้จึงกล่าวได้ว่าแสดงระดับของการกลายเป็นอติวิสัยน้อยที่สุดกล่าวคือมีความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ในระดับหนึ่ง โดยยังอิงความหมายต้นแบบอยู่มาก

จากข้อมูลที่พบคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนมุมมองเป็นอติวิสัยหรือกลายเป็นคำไวยากรณ์ในสองระดับ ทั้งในระดับการลดเสียง (attenuation) และโปร่งใส (transparency) ของประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ อย่างไรก็ตามพบว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างนี้พัฒนามุมมองเหตุการณ์แบบอติวิสัย ในระดับที่การควบคุมการกระทำของประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์โปร่งใสมากที่สุด จากการที่ประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ที่กลุ่มที่ไม่สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้รับรู้ด้วยตา (non-perceiver subject) ได้เช่น

- (28) พลอยพูดขึ้น “ที่นั่งจักรพรรดินั้นโบราณ ออกจะตายไป มีมาแต่สร้างกรุง ไม่เห็นจะน่าสบายตรงไหนเลย ฉันอยู่ในวังเห็นว่าน่ากลัวออก”
- (29) การบ้านไม่เห็นจะยาก

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษา)

ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าบทบาทของการควบคุมการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ย้ายจากประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์ไปสู่การสร้างมโนทัศน์ของประธานของการสนทนา หรือผู้พูดโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ยังไม่ใช่คำที่แสดงระดับของการกลายเป็นอติวิสัยหรือการเป็นคำไวยากรณ์อย่างสูงสุด เนื่องจากพบข้อมูลจำนวนหนึ่งในคลังข้อมูลภาษาไทยที่ คำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างดังกล่าวนี้ ปรากฏประธานทางไวยากรณ์ที่แสดงการควบคุมการเกิดขึ้นของการกระทำได้เช่นกัน แม้จะอยู่ในอัตราส่วนที่ต่ำมากก็ตาม

คำว่า "เห็น" ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา "เป็น" และ "ได้แก่" แสดงระดับสูงสุดของการกลายเป็นอวัสัย และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เนื่องจากบทบาทของประธานของประโยคหรือประธานทางไวยากรณ์เป็นศูนย์ กล่าวคือโปร่งใส (transparent) อย่างสมบูรณ์ นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของ คำว่า "เห็น" ในหน่วยสร้างดังกล่าวจำกัดแต่ในกลุ่มที่ไม่สามารถแสดงบทบาทของการเป็นผู้รับรู้ด้วยตา (non-perceiver subject) ได้แบบร้อยละร้อย ศักยภาพของการการเกิดขึ้นของการกระทำเกิดขึ้นภายในกระบวนการสร้างมโนทัศน์ของประธานของการสนทนา (speaking subject) หรือผู้พูดเท่านั้น

คำว่า "เห็น" ในความหมายต่างๆ ที่กล่าวมานี้สามารถสรุปได้ว่ากำลังกลายเป็นคำไวยากรณ์ในระดับที่สองตามที่ไฮน์ (Heine, 2002) ได้สรุปไว้ว่ามีระดับชั้นของการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากปัจจัยทางบริบทอยู่สี่ระดับ ได้แก่

- 1) **ขั้นบริบทเริ่มแรกของการตีความใหม่ (the initial stage)** ได้แก่การที่หน่วยคำแสดงความหมายต้นแบบในบริบทที่แตกต่างกัน
- 2) **ขั้นบริบททับซ้อนระหว่างความหมายเก่าและความหมายใหม่ (bridging context)** ได้แก่การที่หน่วยคำดังกล่าวปรากฏใช้ในบริบทเฉพาะที่สามารถตีความใหม่ได้ โดยความหมายดั้งเดิมและความหมายใหม่ยังไม่แยกออกจากกันมากนัก
- 3) **ขั้นบริบทเฉพาะของความหมายใหม่ (switch context)** ได้แก่การที่หน่วยคำนั้นถูกใช้ในบริบทเฉพาะที่ทำให้เกิดความหมายใหม่โดยไม่สามารถตีความด้วยความหมายเดิมได้
- 4) **ขั้นบริบทอิสระของความหมายประจำคำ (conventionalization)** คือความใหม่ที่กลายเป็นความหมายประจำคำอีกความหมายหนึ่งแยกออกจากความหมายเดิมอย่างเด็ดขาด ซึ่งสามารถเกิดในบริบทใดๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเกิดภายในบริบทเฉพาะเริ่มแรกที่มีความหมายใหม่เกิดขึ้น

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในสามหน่วยสร้างนั้น แม้จะปรากฏอยู่ในบริบทเฉพาะและสามารถตีความเป็นความหมายใหม่ในฐานะคำแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ แต่ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นไม่สามารถแยกขาดจากความหมายต้นแบบได้อย่างเด็ดขาด คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างทั้งสามยังไม่สามารถปรากฏใช้ในความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นอิสระจากบริบทที่กล่าวมานี้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คำว่า “เห็น” อยู่ในชั้นของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในระดับต้นเท่านั้น แม้ว่าแนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) จะถูกนำมาอธิบายในปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ก็ตาม แต่ระดับของความเป็นอัตวิสัยไม่สามารถระบุระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ละเอียดมากนัก และไม่จำเป็นที่คำที่เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะเกิดการกลายเป็นแบบอัตวิสัยเสมอไปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

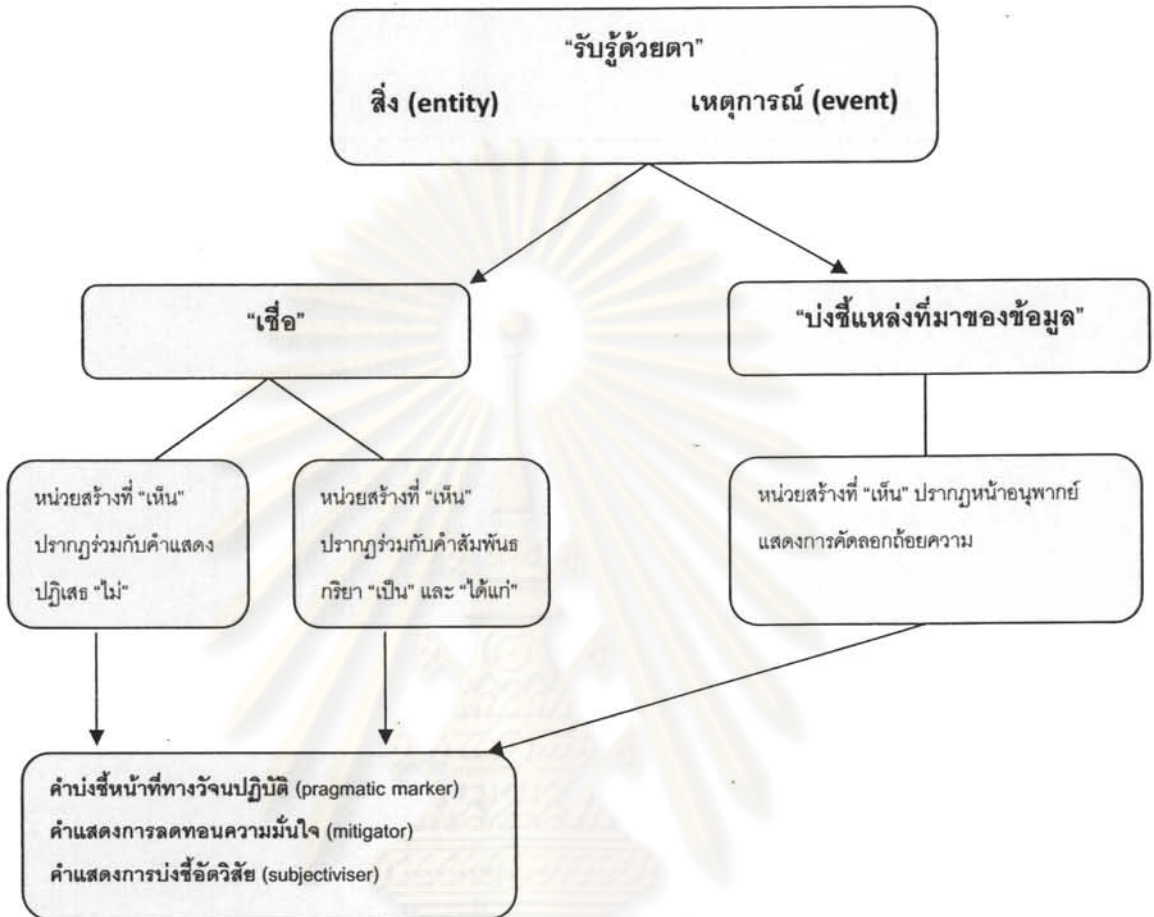
สรุปผล และอภิปราย

5.1 สรุปผล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏหน้าคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” และหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคำว่า “เห็น” ในแต่ละหน่วยสร้าง

สมมติฐานในการศึกษาค้างนี้คือ 1) คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ทำหน้าที่เป็นคำแสดงการลดระดับความมั่นใจ(mitigating device) ในขณะที่คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ และที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” แสดงหน้าที่เป็นคำช่วยกริยามาลาแสดงทัศนภาวะวิสัย (epistemic modal) 2) คำว่า “เห็น” ในความหมายแสดงการลดทอนความมั่นใจที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” นี้ขยายความหมายออกจากความหมายของ “เห็น” ที่ทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยามาลาแสดงทัศนภาวะวิสัยในหน่วยสร้างที่ปรากฏร่วมหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ โดยหน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความขยายความหมายออกจากความหมายของ “เห็น” ที่ทำหน้าที่คำช่วยกริยามาลาแสดงทัศนภาวะวิสัยในหน่วยสร้างที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่”

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์พบว่ากรขยายความหมายของคำกริยา “เห็น” ที่ปรากฏในสามหน่วยสร้างไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นความหมายขยายออกจากกันโดยทิศทางกรขยายความหมายของแต่ละหน่วยสร้างสามารถสรุปได้ดังนี้

แผนภูมิภาพที่ 5. การขยายความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ “เห็น”
ในสามหน่วยสร้าง

หน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความขยายความหมายออกจากความหมายต้นแบบ “รับรู้ด้วยตา” ที่เป้าของการรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์ (event) ไปสู่ความหมายแสดงการบ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์ “บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” โดยคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความนี้ขยายความหมายต่อเป็นคำบ่งชี้หน้าที่วัจนปฏิบัติ “ลดทอนความมั่นใจ” ประเภทคำแสดงการบ่งชี้อัตวิสัย คำแสดงการลดทอนความมั่นใจจัดอยู่ประเภทของคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเสริมในประโยค คำแสดงการลดทอนความมั่นใจสามารถแสดงด้วยกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี (ดูรายละเอียด 3.2.) ซึ่งพบว่า “เห็น” แสดงการลดทอนด้วยกลวิธีที่เรียกว่าคำแสดงการบ่งชี้อัตวิสัย

รับรู้ด้วยตา → บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล → ลดทอนความมั่นใจ

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ขยายความหมายออกจากความหมายขยาย “เชื่อ” ที่ขยายความหมายออกจากความหมายต้นแบบ “รับรู้ด้วยตา” โดย “เห็น” ในความหมาย “เชื่อ” นี้ขยายความหมายออกจากหน่วยสร้างที่เป้าของการรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์ (event) หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” นี้แสดงแง่มุมความหมาย (facet) “เชื่อเชิงขัดแย้ง” ของความหมาย “เชื่อ” คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้พัฒนาความหมายไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นคำแสดงการบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ “ลดทอนความมั่นใจ” ในขั้นสุดท้าย

รับรู้ด้วยตา → เชื่อ → ลดทอนความมั่นใจ

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ขยายความหมายออกจากความหมายขยาย “เชื่อ” ซึ่งขยายมาจากความหมายต้นแบบ “รับรู้ด้วยตา” โดย “เห็น” ในความหมาย “เชื่อ” นี้ขยายความหมายออกจากหน่วยสร้างที่เป้าของการรับรู้ด้วยตาเป็นเหตุการณ์ (event) หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” นี้แสดงแง่มุมความหมาย (facet) “ตัดสินประเมินค่า” ของความหมาย “เชื่อ” คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้พัฒนาความหมายไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นคำแสดงการบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ “ลดทอนความมั่นใจ” ในขั้นสุดท้าย

รับรู้ด้วยตา → เชื่อ → ลดทอนความมั่นใจ

ผลการวิเคราะห์ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ในภาษาไทยพบว่า “เห็น” ที่ปรากฏในทั้งสามหน่วยสร้างพัฒนากลายเป็นคำแสดงหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เรียกว่าคำแสดงการลดระดับความมั่นใจ (mitigator) จากการปรากฏในบริบทเฉพาะในลักษณะของการเป็นหน่วยสร้าง ซึ่งแสดงความหมายและหน้าที่ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ “เห็น” ทำหน้าที่ลดระดับความมั่นใจการยืนยันสถานะของข้อมูล จากสถานะความจริงทั่วไป (general truth) ไปสู่สถานะความจริงส่วนบุคคล (egocentric truth)

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” นี้เป็นผลจากการปรับเปลี่ยนมุมมองเหตุการณ์ของผู้พูดจากกระบวนการทางปริชานที่เรียกว่า “การกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)” การกลายเป็นอัตวิสัยเป็นผลจากกระบวนการลดเลือนและโปร่งใสของความหมาย (attenuation and transparency) โดยแสดงให้เห็นจากการที่ประธานของประโยคหรือประธานไวยากรณ์โดยเฉพาะในหน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” และ

หน่วยสร้างที่ “เห็น” ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” หมดบทบาทการเป็นผู้ควบคุมการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “เห็น” ปรากฏในบริบทที่ไม่มีความสอดคล้องทางความหมายกับความหมายดั้งเดิม กระบวนการลดเลือนและโปร่งใสของความหมายนี้แสดงให้เห็นจากการที่นามวลีในตำแหน่งประธานของคำว่า “เห็น” มีบทบาทในการเป็นผู้กระทำน้อยลงจนกระทั่งหมดบทบาทไปอย่างสิ้นเชิง โดยจะเห็นได้ว่านามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของคำว่า “เห็น” นั้นสามารถแสดงบทบาททางความหมายอื่นๆ ที่ไม่ใช่บทบาทผู้รับรู้ด้วยตาได้

การที่นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของคำว่า “เห็น” ไม่แสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตาแสดงลักษณะการลดเลือนและโปร่งใสของความหมายนั้น เนื่องจากคำว่า “เห็น” ในความหมายต้นแบบแสดงลักษณะเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์สำคัญ 2 หน่วยได้แก่ 1) ผู้รับรู้ (ด้วยตา) และ 2) สิ่งที่เป็นเป้าของการรับรู้ (ด้วยตา) ประธานที่แสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตา (perceiver subject) ได้แก่ประธานในกลุ่มสิ่งมีชีวิต (animate subject) ส่วนมากหมายถึง คน เมื่อ “เห็น” ไม่ได้แสดงภาพเหตุการณ์พื้นฐานดังกล่าวเช่นเคย คือขาดผู้ร่วมเหตุการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งไปจึงทำให้ความหมายของ “เห็น” เปลี่ยนไปด้วย

การที่นามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคสามารถแสดงบทบาททางความหมายอื่นที่ไม่ใช่บทบาทผู้รับรู้ด้วยตาเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า นามวลีดังกล่าวสูญเสียบทบาทของการเป็นผู้กระทำ หรือผู้รับรู้ด้วยตาไป โดยในการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ บทบาทดังกล่าวจึงถูกขับเคลื่อนโดยผู้พูด หรือที่เบนเวนนิสท์ (Benveniste, 1971) เรียกว่าประธานของการสนทนา (speaking subject) แทน ดังนั้นไม่ว่าจะปรากฏนามวลีที่แสดงบทบาทใดก็ตาม การมองภาพเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาสามารถดำเนินต่อไปได้จากการควบคุม หรือการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด

การลดบทบาทของประธานไวยากรณ์ในส่วน of หน่วยสร้างที่คำว่า “เห็น” ปรากฏหน้าอนุภาคยแสดงการคัดลอกถ้อยความแสดงให้เห็นจากการ “เห็น” ไม่ปรากฏคำแสดงการอ้างถึง (สรรพนามบุรุษที่ 1) ในประโยค เนื่องจากประธานที่ต้องปรากฏในตำแหน่งประธานของคำว่า “เห็น” ในหน่วยสร้างดังกล่าวจำกัดอยู่ที่ผู้พูด หรือประธานของการสนทนาที่ไม่ปรากฏรูป หรือแสดงการอ้างถึงแบบศูนย์ (zero-encoding of self) เท่านั้น ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องแสดงการอ้างถึงผ่านรูปภาษาที่แสดงบทบาทประธานของประโยคอีก บทบาทการเป็นผู้รับรู้ด้วยตาในลักษณะนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของประธานของการสนทนา หรือผู้พูดแต่ฝ่ายเดียว การปรากฏที่ไม่สอดคล้องทางความหมายของคำว่า “เห็น” นี้แสดงให้เห็นว่า คำกริยา “เห็น” กำลังพัฒนาไปสู่ความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์มากขึ้น

คำอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางความหมายดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ในแง่มุมมองของ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985, 1991, 1995, 1997, 1998, 1999, 2006) สามารถสรุปได้ว่าเป็นการอธิบายการในแง่ของกลไกทางปริชาณที่มีผลต่อการมองโลก (เหตุการณ์) ในขณะที่ทรอกอท (Traugott, 1989, 1995, 1997, 1999, 2003) เป็นการอธิบายในแง่ของบริบทนอกภาษา แม้โดยส่วนใหญ่จะมองว่าการอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางความหมายนี้เป็นการมุ่งอภิปรายคนละประเด็นกัน แต่แท้จริงการอธิบายทั้งเป็นการอธิบายภาษาในแง่มุมมองที่ต่างระดับกันมากกว่า กล่าวคือแลงแอกเคอร์อธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่าเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการภายในสมอง (กระบวนการทาง ปริชาณ) ที่ถูกกระตุ้นโดยรูปภาพ ในขณะที่ทรอกอทอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวว่าเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการภายนอกภาษา (บริบท) ที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย แม้ทั้งสองแนวคิดอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์จากต่างมุมมอง แต่อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดทั้งสองทฤษฎีมุ่งอธิบายในปรากฏการณ์เดียวกัน ข้อขัดแย้งจึงเป็นเพียงการใช้คำศัพท์เฉพาะที่เหมือนกันเท่านั้น

แลงแอกเคอร์ (Langacker, 2006: 20-21) กล่าวเน้นว่าหลักการอธิบายเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของแลงแอกเคอร์นั้นสอดคล้องกับแนวการอธิบายโดยทฤษฎีการกลายเป็นอัตวิสัยที่เสนอโดยทรอกอท กล่าวคือการกลายเป็นอัตวิสัยของแลงแอกเคอร์แสดงรูปแบบของการกลายเป็นอัตวิสัย (ความหมายเชิงอัตวิสัย) ในอีกแง่หนึ่งเช่นกัน จากการวิเคราะห์คำว่า “เห็น” พบว่าการขยายความหมายของคำว่า “เห็น” จากความหมายต้นแบบ “รับรู้ด้วยตา” เริ่มต้นจากการแสดงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแนวโน้มที่ 1 คือความหมายเดิมของคำว่า “เห็น” ที่เป็นการบรรยายสภาพสถานการณ์ภายนอก (externally described situation) กล่าวคือรับรู้เป้าหมายนามธรรมด้วยตา **พัฒนาไปสู่** ความหมายใหม่ที่เป็น การบรรยายสภาพสถานการณ์ภายใน (internally described situation) เช่นความหมาย “เชื่อ” และ “บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” โดยคำว่า “เห็น” ที่พัฒนาเป็นคำแสดงการลดทอนความมั่นใจเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแนวโน้มที่ 3 คือการ **พัฒนาความหมายไปสู่** ความหมายใหม่ที่เป็นความเชื่อ ทศนคติส่วนบุคคลต่อถ้อยความ (proposition) ที่ถูกกล่าวขึ้นของผู้พูด กล่าวคือสถานะของเหตุการณ์ที่แสดงผ่านคำว่า “เห็น” เป็นการแสดงเล่าเหตุการณ์ แสดงความคิดเห็น แสดงการตัดสินใจประเมินค่าจากมุมมองส่วนบุคคลเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดทฤษฎีการกลายเป็นอัตวิสัยที่เสนอโดยแลงแอกเคอร์นั้นละเลยเรื่องของความหมายเสียทั้งหมด แต่เป็นแนวคิดที่พยายามอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางความหมายในลักษณะดังกล่าวด้วยมุมมองที่ลึกไปกว่า คือการมองที่ต้นตอที่เป็นรากของการขยายความหมายอันเกิดจากกระบวนการภายในสมองที่ซับซ้อนของมนุษย์ ในการวิเคราะห์ระดับนี้ คำศัพท์เฉพาะอย่าง การมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัย และการมองเหตุการณ์แบบวัตถุวิสัย

เช่นเดียวกับกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย และกระบวนการกลายเป็นวัตถุวิสัยจึงเป็นเรื่องของกระบวนการสร้างมโนทัศน์ภายในที่ถูกกระตุ้นให้เกิดการมองเหตุการณ์แบบต่างๆ ผ่านรูปภาพาษา ไม่ใช่บริบทที่ส่งผลให้เกิดการตีความแบบต่างๆ

5.3 ข้อเสนอแนะ

แม้งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา “เห็น” ในแง่มุมมองของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้มากพอสมควร แต่ยังคงมีประเด็นศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับคำกริยาในกลุ่มนี้อยู่อีกมาก ในส่วนนี้จะเสนอแนะแนวทางในการศึกษาในอนาคตสำหรับผู้สนใจศึกษาคำกริยาแสดงการรับรู้ (perception verb) รวมถึงมโนทัศน์เรื่องอัตวิสัย และการกลายเป็นอัตวิสัยต่อไป

1) จากการสังเกตเบื้องต้นพบว่า นอกจากคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา “เห็น” ที่สามารถพัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker) แล้วยังมีคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสอื่นๆ อีกหลายคำที่แสดงคุณสมบัติของการเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าสนใจในภาษาไทย เช่น “รู้สึกว่าจะเค้าจะไม่มานะวันนี้” “ได้ยินมาว่าทั้งคู่เลิกคบกันแล้วนะ” เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคำกริยา และวลีอีกจำนวนไม่น้อยที่แสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เช่น “ได้ข่าวว่าเลิกกันแล้วหรือ” “ล้าลึกกันว่าแก๊งไม่เบา” เป็นต้น แม้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านี้จะสามารถปรากฏแบบสลับกันได้ แต่ก็มีข้อจำกัดทางบริบทบางประการที่น่าสนใจ เช่น “ได้ยิน” ไม่สามารถใช้แทน “เห็น” ที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้ในทุกกรณี เนื่องจากความต่างของระดับการเข้าถึงข้อมูล (information accessibility) ที่คำว่า “เห็น” แสดงระดับของการเข้าถึงข้อมูลที่สูงกว่า และระยะเวลาของการเข้าถึงข้อมูลที่คำว่า “เห็น” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้ไม่จำกัดช่วงเวลา แต่ในคำว่า “ได้ยิน” จะจำกัดอยู่ที่การได้ข้อมูลที่ด้รับมานาน ไม่ใช่ข้อมูลที่เพิ่งได้รับ เป็นต้น

2) มโนทัศน์เรื่องอัตวิสัย (subjectivity) เป็นแนวคิดที่นักภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitively oriented linguists) และนักภาษาศาสตร์เชิงหน้าที่ (functionally oriented linguists) ทั่วโลกให้ความสนใจศึกษาในงานวิจัยภาษาศาสตร์กระแสปัจจุบัน เช่น เบนเวนนิสต์ (Benveniste, 1971) โอเย (Ohye, 1975) ไลออน (Lyons, 1982) แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985) ทราอกอท (Traugott, 1989) อิวาซากิ (Iwasaki, 1993) อิเกกามิ (Ikekami, 2005) และ อุเฮฮาระ (Uehara, 2006) เป็นต้น อัตวิสัยเป็นมโนทัศน์ที่ปรากฏในหลายแง่มุมของการใช้ภาษา กล่าวคือความเป็นอัตวิสัยแฝงอยู่ในแทบทุกมโนทัศน์ของการใช้ภาษาซึ่งอาจเป็น อัตวิสัยในคำแสดงการบ่งชี้กาลลักษณะ (aspect) อัตวิสัยในคำช่วยกริยามาลาแสดงทัศนภาวะวิสัย (modality) อัตวิสัยในคำคุณศัพท์ (adjective) อัตวิสัยในคำแสดงการบ่งชี้ (dietic expressions) ฯลฯ ก็ได้ สำหรับ

ภาษาไทยเอง มีงานวิจัยเพียงไม่กี่งานที่ศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวในแง่มุมอื่นๆ เช่น อัตวิสัยใน คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (motion verb) อย่าง “ไป” และ “มา” ในภาษาไทย (ชาภินี, 2551) เป็นต้น ในงานวิจัยเชิงแบบลักษณ์ (typology) ภาษาโดยอุเอฮาระ (Uehara, 2006) พบว่าอัตวิสัยเป็น มโนทัศน์ที่แสดงระดับแตกต่างกันไปในแต่ละภาษา โดยพบว่าภาษาไทยเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มี แนวโน้มของการแสดงมโนทัศน์เรื่องอัตวิสัยในระดับที่ค่อนข้างมาก ดังนั้นมโนทัศน์เรื่องอัตวิสัยจึง ควรค่าแก่การศึกษาต่อในแง่มุมอื่นๆ ของการใช้ภาษา เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเชิงแบบลักษณ์ ภาษาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ชาฎิณี มณีนาวาชัย. 2551. การศึกษาสมมูลภาพในการแปลคำกริยา "ไป" และ "มา" ในภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมันในงานวรรณกรรมนวนิยายแปล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร. 2549. การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Aikenvald, A. 2004. Evidentiality. Oxford: Oxford University Press.

Baker, C. F. Seeing Clearly: frame Semantic, Psycholinguistic, and Cross-Linguistic Approaches to the Semantics of the English Verb SEE [Online]. 1999. Doctoral dissertation, Department of Linguistics. University of California, Berkeley. Available from: <http://www.icsi.berkeley.edu/~> [2009, January 10]

Benveniste, E. 1966. Problèmes de Linguistique générale. Paris: Gallimard. by Mary E., FL: University of Miami Press.

Blum, K. S. 1990. You don't Touch Lettuce with your Fingers: Parental Politeness in Family Discourse. Journal of Pragmatics 14: 259 – 288.

Brinton, L. J. 1996. Pragmatic Markers in English Grammaticalization and Discourse Functions. Berlin: Mouton.

Brown P. and Levinson S. 1987. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: University Press.

Brisard, F. 2006. Logic, Subjectivity and the Semantics/ Pragmatics Distinction." In A. Athanasiadou, C. Canakis and B. Cornillie (ed.), Subjectification Various Path to Subjectivity, pp. 41-74. Berlin: Mouton de Gruyter.

Channawansa S. 1986. The Lexicology of Perception Verbs in English. Doctoral dissertation, Department of Linguistics Faculty of the Graduate School Georgetown University.

Croft, William. 2003. Typology and Universal. Cambridge: Cambridge University Press.

Croft, W. and Cruse, A. D. 2004. Cognitive Linguistics. New York: Cambridge University Press.

- Department of Linguistics, Chulalongkorn University. CU-Concordance [Online]. 2008.
Available from: [www.arts.chula.../teencord.pl](http://www.arts.chula.ac.th/~teencord.pl) [2008, January 22]
- Department of Linguistics, Chulalongkorn University. Thai National Corpus [Online]. 2008.
Available from: <http://www.arts.chula.ac.th/~ling/TNC/> [2008, January 31]
- Evans, V. and Green, M. 2006. Cognitive Linguistics: An Introduction. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Gisbourne N. and Holmes J. 2007. A history of English evidential verbs of appearance. English Language and Linguistics 11.1: 1–29.
- Heine, B., Ulrike C. and Friederike H. 1991. Grammaticalization: A Conceptual Framework. Chicago: University of Chicago Press.
- Heine, B. 2002. On the Role of Context in Grammaticalization. In I. Wischer and G. Dieward (ed.), New Reflection on Grammaticalization, pp. 83 – 101. Amsterdam: John Benjamins.
- Hopper, P. J. and Elizabeth T. C. 1993. Grammaticalization. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ikegami, Y. 2005. Indices of a 'subjectivity-prominent' language: Between cognitive linguistics and linguistic typology. In Ruiz de Méndez Ibáñez, Francisco José (ed.), Annual Review of Cognitive Linguistics, pp. 132–164. Amsterdam: John Benjamins.
- Iwasaki, S. 1993. Subjectivity in Grammar and Discourse: Theoretical Considerations and a Case Study of Japanese Spoken Discourse. Amsterdam: John Benjamins.
- Iwasaki, S. and Ingkaphirom, P. 2005. A Reference Grammar of Thai. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kamio, A. 1990. Johoo no nawabari riron [A theory of territory of information]. Tokyo: Taishukan.
- Langacker, R. W. 1985. Observations and Speculations on Subjectivity. In John Haiman (ed.), Iconicity in syntax, pp 109-150. .Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Langacker, R. W. 1987. Foundations of Cognitive Grammar: Volume I (Theoretical Prerequisites). Standford: University Press.
- Langacker, R. W. 1990. Subjectification. Cognitive Linguistics 1-1: 5 - 38.
- Langacker, R. W. 1991. Concept Image and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar. Berlin: Mouton de Gruyter.

- Langacker, R. W. 1997. Consciousness, Construal and Subjectivity. In M. I. Stamenov (ed.), Language Structure, Discourse and the Access to Consciousness Research, pp. 49 – 75. Amsterdam: John Benjamins.
- Langacker, R. W. 1999. Grammar and Conceptualization. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. 2002. Deixis and Subjectivity. In F. Brisard (ed.), Grounding: The Epistemic Footing of Deixis and Reference, *Cognitive Linguistics Research* 21, pp. 1- 28. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. 2006. Subjectification, Grammaticalization, and Conceptual Archetypes. In A. Athanasiadou, C. Canakis and B. Cornillie (ed.), Subjectification Various Path to Subjectivity, pp. 17 – 40. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Leech, G. 1983. Principles of Pragmatics. London: Longman.
- Lehmann, C. 1985. Grammaticalization: Synchronic Variation and Diachronic Change. Lingua e Stile 20: 303 – 318.
- Lien, C. 2005. Verb of Visual Perception in Taiwanese Southern Min: A Cognitive Study Approach to Shifts of Semantic Domains. Language and Linguistics 6: 109 – 132.
- Lyons, J. 1982. Deixis and subjectivity: Loguor, ergo sum?. In R.J. Jarvella and W. Klein (ed.), Speech, Place, and Action: Studies in Deixis and related Topics. pp. 101 – 24. New York: John Wiley and Sons Ltd.
- Nikiforidou, N. 2006. Subjective Construal and Factual Interpretation in Sentential Complements. In A. Athanasiadou, C. Canakis and B. Cornillie (ed.), Subjectification Various Path to Subjectivity, pp. 347 – 374. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Ohye, S. 1975. Nichieigo no Hikaku Kenkyû: Shukansai o megutte. [A contrastive Study of Japanese and English: on Subjectivity]. Tokyo: Nan'undô.
- Palmer, F.R. 1986. Mood and Modality. Cambridge: University Press.
- Prasithratsint, A. 2007. The Role of Complementizers in Verb Classification in Thai. Paper presented at 17th annual meeting of Southeast Asian Linguistic Society. August 31 – September 2, University of Maryland. [Online]. 2008. Available from: http://www.jseals.org/seals17/Prathsithrasint_complementizers_paper.pdf [2008, March 12]
- Rattanaphanusorn, R. and Thepkanjana, K. 2007. The Grammaticalization of the Verb of Seeing as an evidential Marker in Thai. Studies in Cognitive Linguistics 7: 273 – 301.

- Sapir, E. 1921. Language: An Introduction to the Study of Speech. New York: Harcourt, Brace.
- Searle J.R. 1975. Indirect Speech Acts. In D. Cole and J. Morgan (ed.), Syntax and semantics 3: Speech Acts, pp. 59 – 82. New York: Academic Press.
- Shibatani, M. 1994. Honorifics. In: Asher, R.E. (ed.), The Encyclopedia of Language and Linguistics, pp.1600-1608. Oxford: Pergamon Press.
- Sweetser, E. 1990. From Eymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure. New York: Cambridge University Press.
- Skewis, M. 2003. Mitigated Directness in Hong Lou Meng: Directive Speech Act and Politeness in Eighteenth Century Chinese. Journal of Pragmatics 35: 161 - 189.
- Taylor, J. 2002. Cognitive Grammar. Oxford: Oxford University Press.
- Traugott, E. C. 1989. On the Rise of Epistemic Meaning in English: an Example of Subjectification in Semantic Change. Language 65: 31 – 55.
- Traugott, E. C. 1997. The Role of the Development of Discourse Markers in a Theory of Grammaticalization. [Online]. 2008. Available from: <http://www.stanford.edu/~traugott/papers/discourse.pdf> [2008 June 25]
- Traugott, E. C. and Richard B. D. 2002. Regularity in Semantic Change. Cambridge: Cambridge University Press.
- Traugott, E. C. 2005. Subjectification in Grammaticalization, In D. Stein and S. Wright (ed.), Subjectivity and Subjectivisation: Linguistic Perspectives, pp. 31 – 54. Cambridge: Cambridge University Press.
- Uehara, S. 2006. Toward a Typology of Linguistic Subjectivity: a Cognitive and Cross-linguistic approach to grammaticalized deixis. In A. Athanasiadou, C. Canakis and B. Cornillie (ed.), Subjectification Various Path to Subjectivity, pp. 75 – 117. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Usoniene, A. 1999. Perception verbs revisited. Lund University Department of Linguistics Working Papers. 47: 211–225.
- Usoniene, A. 2001. On direct/indirect perception with verbs of seeing and seeming in English and Lithuanian. Lund University Department of Linguistics Working Papers. 48: 163–182

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายปริญญา วงษ์ตะวัน เกิดเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2527 ณ กรุงเทพมหานคร สำเร็จ
การศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ในปี พ.ศ. 2548

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย